

Motion 1

Motionsskrivare: PRO-Distriktet i Örebro län

Rubrik

Tydligare och mer fokuserat innehåll i handlingsplanen

Motionstext

Handlingsplanen är ett av de viktigaste styrdokumenterna inför en kongressperiod. Den ska ge vägledning, tydliga prioriteringar och konkreta mål för organisationens arbete. Det är därför avgörande att handlingsplanen är lätt att förstå, bearbeta och ta ställning till – särskilt när den skickas ut på remiss till organisationens olika delar.

I sin nuvarande form upplever vi dock att handlingsplanen är alltför omfattande, med mycket text och många upprepningar. Samma formuleringar återkommer flera gånger i olika delar av dokumentet, vilket skapar förvirring bland dem som har fått uppdraget att läsa och kommentera förslaget.

En handlingsplan bör vara ett tydligt och koncentrerat dokument. Vi anser att det ska vara en mer avskalad och fokuserad handlingsplan som bör innehålla tydliga krav och prioriteringar inför den kommande kongressperioden. Detta skulle bidra till att fler medlemmar engagerar sig i intressepolitiska frågor och på så sätt stärka den interna demokratin.

Att-satser

1. att handlingsplanen som skickas ut ska vara kortfattad och tydlig, och enbart innehålla konkreta och prioriterade mål och krav för den kommande kongressperioden.

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Styrelsens yttrande

Styrelsen konstaterar att motionen förhåller sig till den remissversion av handlingsprogrammet som skickades ut från handlingsprogramgruppen i mars 2025. Det är inte liktydigt med det förslag som styrelsen nu har föreslagit

till kongressen. Förhoppningsvis har de synpunkter som motionen framför redan omhändertagits.

Styrelsen vill särskilt framhålla den lista på "PRO:s tio viktigaste intressepolitiska frågor" som inleder förslaget till program. Detta skapar en kortfattad och tydlig lista på vad som är viktigast för PRO. Därutöver vill styrelsen hänvisa till kongressbehandlingen av förslaget till handlingsprogram, där förslag om strykningar och justerade skrivningar kan framföras.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att avslå motionen

Motion 2

Motionsskrivare: PRO Global, PRO-Distriktet i Stockholms län

Rubrik

Stärk äldres makt och inflytande

Motionstext

Stärk äldres makt och inflytande

Diskrimineringen och osynliggörandet av äldre verkar äntligen ha kommit upp till ytan, kanske för att media börjat spegla äldres liv, alltifrån Studio 65 till Hotell Romantik. Detta trots att pensionärernas egna organisationer i åratal har påpekat den diskriminerande behandlingen av många äldre i samhället, både ekonomiskt, politiskt och socialt.

Ett exempel är bankerna där 65+ nekas lån i banker där man kanske varit kund i hela sitt vuxna liv. Bankerna har infört den nya digitala tekniken utan skyddsnet för äldre och sköra och som lett till alltmer sofistikerade bedrägerier, där den enskilde står ansvarig.

Och sjukvården då? Där går gränsen vid 74 år, äldre, äldre kvinnor kallas inte till bröstcancerkoll utan även med remiss till mammografin får en betala själv, vilket många äldre kvinnor med låg pension inte har råd med. Skammens gräns nåddes under coronapandemin då dödstaten på vårdboenden peakade och hemtjänsten hade inte ens munskydd för att skydda de äldre.

Och i politiken! På lokal- och regionalnivå finns en hygglig representation av äldre, men inte i riksdagen. Riksdagen är vårt viktigaste styrande organ och ska representera folkviljan och vara en spegelbild av befolkningen. Efter valet 2022 representerar 13 ledamöter över 65 år, 2,1 miljoner väljare över 65 år, med andra ord 4 procent representerar 28 procent av befolkningen. Det är ett allvarligt demokratiproblem. Något som ständigt påtalas, framför allt av våra pensionärsorganisationer, medan de politiska partierna inte verkar vara särskilt engagerade i denna demokratifråga.

Det paradoxala med allt osynliggörandet är att äldre är så synliga i civilsamhället, där vi finns i en mängd organisationer, som bär upp hela civilsamhället och därmed demokratin. Det är ett bevis så gott som något på att ålderismen i sig är föråldrad. Vi lever längre, vi är friska högre upp i åldrarna

och vi förväntas arbeta längre. Då borde vi självklart få vår beskärda del av makt och inflytande i samhället och politiken, men så är det inte.

Bara det faktum att gruppen äldre är så dåligt representerad gör att viktiga områden inte lyfts fram och kommer med när besluten fattas. Samhället går miste om viktig kunskap. Betyder det att äldre i första hand ska företräda sin grupp i politiken? Finns det områden som rör äldre som bäst hanteras av äldre politiker? Kanske är det så att vi har mer kunskap och erfarenhet av frågor vi personligen kommit i kontakt med: pensioner, hemtjänst, vårdboende och närliggande frågor. Äldre bär också på viktig kunskap och erfarenhet från ett längre liv som är väsentliga för de värden äldre politiker kan bidra med till allt beslutsfattande, inom alla politikområden.

Skulle en ökad representation av äldre leda till andra prioriteringar och andra beslut? Skulle vi äldre, äldre kvinnor bli kallade till mammografi? Skulle vi få en sjukvård som har kapacitet att klara äldres mer komplicerade hälsoproblem? Skulle vi få en äldrevårdsplan som slår fast hur en god hemtjänst ska organiseras och genomföras med utbildad personal och inte av anhöriga?

Slutsatsen blir att om inte äldres intressen blir företrädda i beslutande församlingar blir såväl demokratin som besluten ofullständiga.

Målet är att riksdagens sammansättning ska spegla befolkningen och därmed ge plats till fler över 65 år. Det mest konkreta verktyg som finns är nomineringskommittéer och valberedningars arbete att ge plats till 65-åringar, men idag räknas inte en 65-åring som en möjlig påläggs-kalv. Den frågan landar hos de politiska partierna som måste ta ansvar för den bristande representationen.

Men problemet är större än så. Det handlar om samhällets syn på äldre som inte längre aktiva samhällsmedborgare. Därför ställer PRO också krav på regeringen att stärka äldres rättigheter och motverka ålderismen.

PRO:s globala engagemang för att främja en värld där äldre får stärkt makt och inflytande bygger på samarbete med övriga nordiska länder, EU, FN och andra globala aktörer. Vi kräver gemensamt en FN Äldrekonvention.

Att-satser

1. Att ställa krav på regeringen att stärka äldres rättigheter och motverka ålderismen.
2. Att ställa krav på regeringen att arbeta för en FN Äldrekonvention.

3. Att verka för att äldre blir representerade i politiska församlingar i förhållande till äldres andel av befolkningen genom påverkan av de politiska partierna.
4. Att PRO utvecklar sin roll som viktig opinionsbildare för att motverka ålderismen.

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Motionen beskriver flera områden där äldre systematiskt diskrimineras. Motionen vill stärka äldres rättigheter och motverka åldersdiskriminering.

Arbete pågår inom FN för att ta fram en internationell äldrekonvention som ska skydda äldres rättigheter. Sverige bör vara politiskt pådrivande och genom CSO-samverkan aktivt delta i utformandet av denna äldrekonvention. Konventionen syftar att de länder som antar den ska förbinda sig till att alltid beakta äldres perspektiv vid olika beslut nationellt, regionalt och lokalt.

PRO arbetar för att de äldres intressen, erfarenheter och omdöme tas tillvara i samhället. Vi gör det bland annat genom att vända oss med våra krav till ansvariga politiker i kommuner, regioner och i regering och riksdag. Gehöret för våra frågor försvåras dock av att andelen äldre i beslutande och lagstiftande församlingar är lägre än i den vuxna befolkningen som helhet. När förståelse och inlevelse i äldres situation saknas blir våra frågor sämre bemötta.

Sverige hör till världens toppskikt när det gäller jämställd representation i beslutande organ, men utmärker oss inte positivt när det gäller äldre i beslutande organ. Det behöver vi ändra på!

Styrelsens yttrande

Styrelsens uppfattning är att motionen på ett bra sätt beskriver diskriminering av äldre på flera samhällsområden.

Det är viktigt att notera att äldre både möter åldersdiskriminering i juridisk mening och ålderism. Ålder (både hög och låg) är en av sju diskrimineringsgrunder i diskrimineringslagen, som gäller på ett stort antal samhällsområden. Diskrimineringsombudsmannen, DO, är den statliga myndighet som har ett särskilt ansvar att motarbeta åldersdiskriminering och andra former av diskriminering. PRO har en dialog med DO och samarbetar

med myndigheten för att motarbeta åldersdiskriminering. Styrelsen uppmanar alla äldre som upplever sig diskriminerade av till exempel en bank att anmäla detta till DO.

Ålderism är ett vidare begrepp än diskriminering i lagens mening och innefattar nedsättande föreställningar utifrån ålder. Att motarbeta ålderism är självklart också en uppgift för PRO. Därför finns frågan med i styrelsens förslag till handlingsprogram som en av de tio viktigaste frågorna under rubriken "Krossa ålderismen". I förslaget skriver styrelsen att [Rad 12-14] "Både lagar och attityder måste förändras för att motverka ålderism på alla samhällsområden, inte minst på arbetsmarknaden, i hälso- och sjukvården samt i det politiska livet." Resonemanget utvecklas under avsnittet Våra grundläggande värderingar.

Precis som motionen skriver är pensionärer kraftigt underrepresenterade i Sveriges riksdag, medan det ser betydligt bättre ut i kommuner och regioner. Även om yngre politiker naturligtvis också kan driva frågor som är viktiga för pensionärer, menar styrelsen att underrepresentationen är ett problem. Exakt vad den beror på är oklart, men att partierna inte värdesätter och prioriterar äldre kandidater på riksdagslistorna är dessvärre en sannolik förklaring. Ytterst är detta ett demokratiproblem – det är inte bra för den lagstiftande församlingens legitimitet att vissa grupper är systematiskt underrepresenterade.

Självklart har också pensionärer i partierna ett ansvar för att kliva fram och vara redo att åta sig tunga uppdrag. Genom möjligheten till personkryss har väljarna en möjlighet att "kryssa" pensionärer på valsedlarna. En förutsättning är att partierna väljer att skriva ut ålder och "pensionär" på sina listor. Även om få kandidater kryssas in i parlamentet i det svenska valsystemet, kan personkryss på pensionärer skicka en signal till partierna om väljarnas önskemål om fler pensionärer i riksdagen.

Styrelsens bedömning är att det är angeläget att få till stånd en FN-konvention om äldres mänskliga rättigheter, både för skyddet av äldres rättigheter i Sverige och globalt. Tillsammans med andra pensionärsorganisationer har PRO i skrivelser uppmanat den svenska regeringen att bidra till detta i FN. Styrelsen har också deltagit i riksdagsseminarier om denna fråga. Hittills har regeringen varit kallsinnig. Det intressepolitiska arbetet behöver därför fortsätta, i linje med motionens önskemål.

Hur arbetet för att öka andelen pensionärer i riksdagen ska ske bör inte regleras av kongressen – styrelsens uppfattning är att det hanteras i det

operativa arbetet med de intressepolitiska frågorna. Av detta skäl förordar styrelsen att kongressen förklarar att-satsen om att påverka partierna för besvarad. Att stärka PRO:s roll i kampen mot ålderism är en självklar ambition. Styrelsen föreslår att den att-satsen ska anses besvarad med hänvisning till skrivningarna i handlingsprogrammet.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att bifalla att-sats 1 och 2 i enlighet med förslag till handlingsprogram

att anse att-sats 3 och 4 besvarade till förmån för förslag till handlingsprogram

Motion 3

Motionsskrivare: PRO-Distriktet i Göteborg

Rubrik

Möjlighet att dela ett riksdagsuppdrag

Motionstext

Personer över 65 år är kraftigt underrepresenterade i Sveriges riksdag, trots att de utgör en stor och växande del av befolkningen. Många äldre har lång livserfarenhet, god samhällskunskap och vilja att bidra till politiken, men avstår ofta eftersom uppdraget som riksdagsledamot är ett heltidsarbete med högt tempo och stor arbetsbörda.

För att ta tillvara äldres erfarenhet och öka representationen av äldre i politiken behöver riksdagen bli mer flexibel. Ett sätt kan vara att möjliggöra delade riksdagsuppdrag, där två äldre personer tillsammans delar på ett mandat.

Två kandidater skulle kunna stå gemensamt på en valsedel och, om de blir valda, dela på ansvaret, arbetstiden och arvudet. Det skulle göra det möjligt för fler äldre – liksom personer med annan livssituation – att kandidera och delta aktivt i riksdagsarbetet.

Att-satser

1. att PRO ska verka för att riksdagen utreder möjligheten att införa delat riksdagsuppdrag, i syfte att öka representationen av äldre i rikspolitiken.

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Styrelsens yttrande

Styrelsen anser att motionen sätter fingret på ett allvarligt problem: Underrepresentationen av pensionärer i riksdagen. Motioner beskriver problematiken väl. Dessutom har motionen ett konkret förslag för att komma till rätta med problemen, vilket är positivt.

PRO har uppmanat partierna att nominera fler pensionärer, att sätta ut kandidaternas åldrar på valsedlarna och uppmanat aktiva pensionärer i partierna att träda fram och förklara sig villiga att kandidera till riksdagen. Detta var budskapet i en insändare från PRO:s ordförande Åsa Lindestam i Dagens Nyheter, införd den 29 december 2025.

Styrelsen delar inte motionens bild att huvudproblemet är att det saknas äldre kandidater, även om det kan bidra. Det finns många exempel på kandidater som vill ställa upp, men som ratas av partierna i nomineringsprocessen.

Möjligheten att "dela på riksdagsuppdragen" väcker flera frågor. Till att börja med: Vad hindrar partierna från att utse uteslutande unga kandidater även för delade uppdrag? De strukturer som missgynnar pensionärer i dag skulle sannolikt missgynna pensionärer i ett system där uppdragen kan delas.

Vidare skulle ett "delat" uppdrag skapa oklarheter om mandat och ansvarsutkrävande. Skulle en pensionär som kommer in på ett "delat" mandat fullt ut tas på allvar i riksdagsarbetet? Styrelsen ser en risk för en tudelning, där vissa riksdagsledamöter har ett "fullt" mandat och andra blott ett "delat".

Det är förvisso sant att riksdagsuppdragets krävande karaktär, med många resor, möten och krav på inläsning, kan verka avskräckande för pensionärer. Efter ett långt arbetsliv vill många syssla med fritidsintressen, barnbarn och engagemang i PRO och andra organisationer. Det är möjligt att uppdraget bör bli mindre krävande, till exempel genom att ledamotsstödet utökas. Styrelsen menar att detta bör kunna ske utan den omfattande förändring som motionen föreslår, som bland annat skulle kräva grundlagsändringar. Styrelsen föreslår därför att avslå motionen.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att avslå motionen

Motion 4

Motionsskrivare: PRO Sundbyberg, PRO-Distriktet i Stockholms län

Rubrik

Inför ett obligatoriskt äldreperspektiv i all offentlig verksamhet

Motionstext

Att vara äldre är ingen sjukdom och är inte i sig ett funktionshinder. Att bli "äldre" är inte heller en fixerad ålder men en "allmän norm" har varit 65 år. Att man idag blir över 100 år är inte unikt. Begreppet "äldre" spänner alltså över 40 år. En del kommer att kräva stöd i hemmet eller särskilt boende. Andra lever livet ut som "friska äldre". Men det finns ändå några generella aspekter på att bli äldre, till exempel:

- Den fysiska förmågan minskar förr eller senare, med sämre kondition och balans som följd. Detta bidrar till ett ökat behov av god tillgänglighet i stadsmiljön, lokaler och kollektivtrafik.
- Minskad rörlighet bidrar till minskat socialt umgänge vilket förstärks av att vänner har samma problem eller helt försvinner på grund av sjukdom eller att man avlider. Isolering och ensamhet är vanligt och starkt bidragande till psykisk ohälsa.
- Samhället digitaliseras i rask takt. Många har, eller kommer att få, svårt att tillgodogöra sig och använda nya digitala funktioner. Det kan bero på bristande kunskap, kognitiva förmågor eller fysiska svårigheter. Men även ekonomiskt kan det finnas hinder att skaffa nödvändig utrustning.

Mot denna bakgrund är det av största vikt att vi i PRO, lokalt, regionalt och nationellt, arbetar för att ett äldreperspektiv beaktas i samhällets olika nivåers beslut, utredningar och remissvar. Inte minst viktigt i kommunerna som har det direkta ansvaret för den fysiska planeringen samt kultur, omsorgs- och sociala frågor. Men även i landets regioner som ansvarar för sjuk- och hälsovård, trafik och kulturverksamhet. Dessutom för länsstyrelserna och nationella myndigheter som har ett övergripande ansvar för regelverk och tillsyn samt tillhandahåller olika former av samhällstjänster och kulturutbud med mera.

Det är därför av vikt att PRO arbetar för att det i all offentlig verksamhet förs in i styrande dokument att äldreperspektivet ska beaktas i alla relevanta frågor. Regering och riksdag bör ta initiativ i detta genom sina styrinstrument som regleringsbrev, myndighetsinstruktioner, förordningar samt ytterst lagstiftning.

Äldreperspektivet skulle alltså motsvara det sätt som vi i Sverige enligt lag (Barnkonventionen) ska beakta barnperspektivet. Barn och unga är precis som äldre en heterogen grupp som ändå har vissa generella förutsättningar utifrån en vanlig livscykel, till exempel motorisk utveckling, psykologisk/perceptiv förmåga och behov av social samvaro.

Ett belysande exempel är den remiss om en regional idrottsstrategi i Stockholm (Fysisk aktivitets- och idrottsstrategi för Stockholmsregionen 2023) som Kultur- och fritidsnämnden i Sundbyberg besvarade. Varken förslaget till strategi eller förvaltningens förslag till svar tog upp frågan om idrott och motion för äldre.

Att-satser

1. att PRO ska verka för att ”Äldreperspektivet” systematiskt ska belysas och tillgodoses i alla relevanta frågor i kommunernas, regionernas och myndigheternas beslut, utredningar och remissvar.

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Motionen pekar på många viktiga faktorer för att få ett brett och allomfattande äldreperspektiv på alla beslutsnivåer i landet på samma sätt som vi har beslutat att barnkonventionen är lag i Sverige.

Styrelsens yttrande

I motionen lyfts ett viktigt samhällsproblem: att äldre människors villkor alltför ofta förbises i samhällsplanering, regelverk och beslutsprocesser. Detta trots att gruppen är stor och behoven är stora vad gäller tillgänglighet, social delaktighet och digital inkludering.

Styrelsen delar bedömningen att ett systematiskt äldreperspektiv behövs på alla nivåer i den offentliga verksamheten. Ett sådant perspektiv skulle stärka äldres rättigheter, synliggöra konsekvenser för äldre i beslutsunderlag och bidra till mer jämlika och hållbara samhällslösningar. Detta gäller i

pensionärsråden i kommuner och regioner och understryker vikten av arbetet med att ta fram en äldrekonvention i FN.

Styrelsen gör bedömningen att motionen väl uttrycker de principer som ligger till grund för PRO:s intressepolitiska arbete.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att bifalla motionen

Motion 5

Motionsskrivare: PRO Teg, PRO-Distriktet i Västerbottens län

Rubrik

KPR

Motionstext

I föreskrift för kommunernas pensionärsråd tydliggörs rådets syfte. Det är och ska vara ett forum för dialog och samråd med syftet att ta till vara äldres rättigheter i vår kommun.

PRO har tillsammans med SPF, SKPF och RPG arbetat fram ett förslag på mallreglemente till kommunala pensionärsråd.

Flera aspekter i detta förslag är både viktigt och eftersträvansbart. Vi anser dock att det fortfarande behövs gemensamma krafttag för att få dessa råd att verkligen få och ha betydelse.

Att-satser

1. att PRO Riks, i samverkan med andra pensionärsorganisationer, verkar för en lagstadgning av att pensionärsråd (eller motsvarande) införs i alla Sveriges kommuner som första steg
2. att utverka ett tydligt mallreglemente till pensionärsråd i kommuner och landsting
3. att verka för att pensionärsråden blir remissorgan och att rådets ledamöter ingår i arbets- och referensgrupper i frågor som rör den äldre befolkningen i kommunen/regionen.

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Styrelsens yttrande

Motionen pekar på att kommunala och regionala pensionärsråd spelar en central roll för äldres inflytande och delaktighet i frågor som rör deras vardag.

Det är viktigt att dessa råd fungerar som forum för dialog, samråd och påverkan i kommuner och regioner. I motionen lyfts också relevanta och angelägna behov av tydligare strukturer och starkare mandat. PRO har i flera olika sammanhang lyft kravet att lagstifta om krav på pensionärsråd, bland annat i samtal med den ansvariga ministern, civilminister Erik Slottner, under våren 2026. Vidare lyfts frågan om lagstadgade pensionärsråd i förslaget till handlingsprogram [Rad 2-9 och 147-148].

Under de senaste åren har PRO, i nära samverkan med SPF Seniorerna, SKPF Pensionärerna och RPG, arbetat aktivt med just dessa frågor, vilket också motionen lyfter fram. Organisationerna har tillsammans tagit fram ett mallreglemente för kommunala och regionala pensionärsråd, som har överlämnats till SKR, Sveriges kommuner. Styrelsens förhoppning är att mallreglementet kommer att användas brett runt om i Sverige.

I mallreglementet framgår det bland annat att ”Pensionärsrådet är ett forum för samråd och ömsesidigt utbyte av information i alla frågor som rör äldres villkor och alla kommunens/regionens politik- och verksamhetsområden”, ”Pensionärsrådets ledamöter/ersättare ska erbjudas att vid behov ingå i arbets- och referensgrupper i frågor som rör äldre” och ”Pensionärsrådet ska vara remissorgan i frågor som rör den äldre befolkningen i kommunen/regionen.”

Det är styrelsens bedömning att motionens förslag redan är tillgodosedda genom pågående arbete och i förslaget till handlingsprogram.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att anse att-sats 1 besvarad till förmån för förslag till handlingsprogram

att anse att-sats 2 och 3 besvarade

Motion 6

Motionsskrivare: PRO Domsjö, PRO-Distriktet i Ångermanland

Rubrik

Civilsamhällets stöd till pensionärsorganisationer

Motionstext

Det är med vrede vi åser hur villkoren förändras och snävas in för alla dem som är verksamma i civilsamhället. Det gäller inte minst folkbildning, kulturlivet och folkrörelsesverige.

Utvecklingen går i motsatt riktning mot det som PRO:s värdegrund ger uttryck för. Tillåts denna utveckling fortsätta leder det till ett paradigmskifte för civilsamhället.

PRO och andra pensionärsorganisationer är en ofrånkomlig del av civilsamhället. Det bärs upp av ideella insatser lokalt i varje kommun och län.

Stegvisa förändringar kan leda till "sotdöden" för folkrörelsesverige.

Urholkade statsbidrag till civilsamhällets olika delar är bara en symbol för den förändring som pågår.

Den här utvecklingen påverkar PRO direkt och indirekt. Redan stora utmaningar i verksamheten växer ännu mer. Devisen "PRO gör Sverige friskare, klokare och roligare" måste ständigt hållas levande.

Frågan om samhällets stöd till pensionärsorganisationerna blir därför ännu mer angelägen i detta perspektiv. Det förstärks av att i en tid då kraven på att bryta ensamhet, öka rörligheten för pensionärer och deras delaktighet i samhällslivet växer sätter ofrånkomligen fokus på villkoren för att pensionärsorganisationernas ideella arbete ska motsvara förväntningar även i detta avseende. Aktiva pensionärer förtjänar ökad respekt och uppmärksamhet.

Att-satser

1. att PRO motsätter sig försämringar och kraftfullt arbetar mot sämre villkor för folkrörelserna i civilsamhället

2. att genom ett aktivt aktions- och opinionsbildande arbete öka samhällsstödet till pensionärsorganisationerna.

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Styrelsens yttrande

Styrelsen delar motionens beskrivning av civilsamhällets och pensionärsorganisationernas stora betydelse för ett levande och inkluderande samhälle. PRO:s verksamhet, liksom övriga folkrörelserns arbete, bygger i hög grad på ideella insatser och engagemang runt om i landet. Detta arbete bidrar till gemenskap, delaktighet, bildning och hälsa – värden som ligger helt i linje med PRO:s värdegrund och långsiktiga mål. Det anges bland annat som en av PRO:s tio viktigaste intressepolitiska frågor i handlingsprogrammet [Rad 2-47] och utvecklas i avsnittet [Rad 123-172] "Våra grundläggande värderingar".

Styrelsen instämmer i att förutsättningarna för civilsamhällets organisationer är en viktig fråga. Samhällets stöd till pensionärsorganisationer och andra ideella aktörer har stor betydelse för möjligheten att bedriva verksamhet som motverkar ensamhet, främjar aktivitet och stärker äldres röst i samhällsdebatten. Respekt och uppmärksamhet för aktiva pensionärers insatser är centralt.

PRO arbetar kontinuerligt, både nationellt och regionalt, med att bevaka och påverka frågor som rör villkoren för pensionärsorganisationer och civilsamhället i stort. Det sker genom dialog med beslutsfattare, opinionsbildning, samverkan med andra organisationer samt genom att lyfta fram den nytta och det mervärde som PRO:s verksamhet skapar för individer och samhälle.

Styrelsen föreslår att anse motionen besvarad med hänvisning till skrivningarna i handlingsprogrammet.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att anse motionen besvarad till förmån för förslag till handlingsprogram

Motion 7

Motionsskrivare: PRO Bunkeflostrand, PRO-Distriktet i Skåne

Rubrik

Bort med vinster i välfärden

Motionstext

PRO Bunkeflostrand efterlyser ett förtydligande och en skärpning av PROs inställning till frågan om vinster i välfärden.

Det kan förslagsvis ske med följande omformulering av det aktuella kapitlet i det nya handlingsprogrammet.

”Hälso- och sjukvården är till för alla. Den ska ges på lika villkor, styras av de medicinska behoven och vara solidariskt finansierad via skattesystemet, samt organiserad i offentlig eller idéburen regi. Sjukvården ska vara likvärdig över hela landet och finnas nära människor. Fusket med den privata vården måste få ett slut. Vidareförsäljning av stora vårdkoncerner till internationella riskkapitalister gör det svårt att ens fastställa vem som äger dem, men de ansvarar för tusentals äldres hälsa och liv. Det är dags att stoppa vinstjakten i vården. Kommun och region måste fastställa kvalitetskrav som alla utförare är skyldiga att följa med etableringskontroll och uppföljning.

PRO anser, att det bör utredas vilken betydelse lagen om valfrihet (LOV) har för välfärden, för att förhindra att kriminella nätverk utnyttjar befintliga lagar för att stjäla till sig av det offentligas skattemedel.”

Att-satser

1. att PRO Riks skärper hållningen till vinster i välfärden enligt ovanstående.
2. att handlingsprogrammet förtydligas enligt ovanstående.

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Distriktsstyrelsens bevekelsegrunder för att bifalla motionen är att vi liksom motionären anser att vi bör utreda hur ett system med både privat och

offentlig sjukvård finansieras utan att vinsten ska bli det styrande för vård och omsorg.

Styrelsens yttrande

Styrelsen delar motionens farhågor avseende en vinstjakt i offentlig verksamhet. I skattefinansierad hälso- och sjukvård, tandvård och äldreomsorg är det kvaliteten i verksamheten som ska vara vägledande. Denna princip har styrelsen formulerat på följande sätt i förslaget till handlingsprogram [Rad 185-187] "PRO vill att alla som bedriver offentligt finansierad sjukvård och omsorg ska göra det med högsta möjliga kvalitet som ledstjärna samt att välfärden för patienter och äldre som får äldreomsorg ska vara drivkraften." Formuleringen utesluter att verksamhet bedrivs i syfte att maximera vinsten för ägare av välfärdsföretag.

Styrelsens uppfattning är att PRO ska driva frågor som rör pensionärernas villkor. Frågor om till exempel grundskolan faller utanför de frågor där PRO bör ha en ståndpunkt. Motionens anslag – "vinster i välfärden" – är därför för bred.

Styrelsen menar att den föreslagna formuleringen i förslaget till handlingsprogram är att föredra framför motionens och föreslår därför avslag på motionen.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att avslå motionen till förmån för förslaget till handlingsprogram

Motion 8

Motionsskrivare: PRO-Distriktet i Kronobergs län

Rubrik

Avskaffande av LOV

Motionstext

Den dåvarande regeringen under ledning av Fredrik Reinfeldt genomdrev lagen om valfrihetssystem inom äldreomsorgen (LOV). Denna lag skulle lägga grunden för att utsätta kommunal verksamhet inom äldreomsorgen för konkurrens. Det kan tyckas bra att man som äldre kan välja vilket särskilt äldreboende man vill bo på. Dock kom det en hel del negativa konsekvenser i dess spår. LOV ger möjlighet för privata företag med rätt att bedriva omsorgsverksamhet att bygga särskilda boenden. Dessa privata boenden byggs företrädesvis i större tätorter. Det är inte alltid så att det finns behov av fler särskilda boenden. Konsekvensen blir då tomma lägenheter och tidigare etablerade boenden får stänga avdelningar. Detta blir en stor kostnad för kommunen och andra aktörer. De privata boenderna som byggs leder ofta till högre hyreskostnader för den enskilde. I de fall där pension och bostadstillägg inte räcker till för att betala hyra, omvårdnad, mat och ett förbehållsbelopp för personliga utgifter, får kommunen minska avgiften för omvårdnad och mat. Detta kan kosta kommunen åtskilliga miljoner. Växjö kommun är ett exempel på detta. De privata företagen som bygger särskilda boende behöver inte ta hänsyn till vad de äldre tycker om boendets utformning. Rummen blir ofta mindre än vad de behöver vara. Avsaknandet av trädgård eller andra gröna ytor är legio. Enligt utsago har kommunens byggnadsnämnd väldigt lite att säga till om när det gäller dessa privata särskilda boendens utformning. Kommunala pensionärsrådet är inte alls med i processen. Vad som sägs om särskilda boende gäller också trygghetsboenden. Det är av stor angelägenhet att PRO arbetar intensivt för att avskaffa den del av LOV som gäller byggandet av äldreboende i privat regi.

Att-satser

1. att PRO kongress ger styrelsen i uppdrag att verka för ett avskaffande av LOV.

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Motion 9

Motionsskrivare: PRO Hemseorten, PRO-Distriktet i Gotland

Rubrik

PRO kräver att LOV och den fria etableringsrätten för vinstdrivande sjukvård rivs upp

Motionstext

Bakgrund. Motion med hänvisning till rad 118 och 119, citat ur handlingsprogrammet: ”Alla som bedriver offentligt finansierad sjukvård skall ha högsta möjliga kvalitet som ledstjärna samt patienters och brukares välfärd.”

Hälso- och sjukvårdslagens portalparagraf säger att vård skall erbjudas på lika villkor för hela befolkningen och att de med störst vårdbehov skall ges företräde. Den nuvarande vinstjakten i välfärden hotar de lagstadgade etiska och solidariska principerna. Ett tydligt exempel är LOV, ”lagen om obligatoriska vårdvalssystem i primärvården” med fri etableringsrätt för vinstdriven sjukvård. LOV infördes av den dåvarande regeringen 2010 trots att 19 av 21 landsting motsatte sig detta. I praktiken innebär det en tvångslag för ökad privatisering. Hundratals privata vårdcentraler liksom digitala nätläkartjänster suger ut vår gemensamma skattebas. Profitörerna är internationella finansbolag och organiserad brottslighet.

Att-satser

1. att PRO kräver att LOV och den fria etableringsrätten för vinstdrivande sjukvård rivs upp.
2. att handlingsprogrammets rad 118 och 119 ersätts med motionens text.

Distriktets beslut och yttrande

Att anta första attsatsen, samt

Att avslå andra attsatsen

Motionen tar upp ett allvarligt problem med den fria etableringsrätten inom samhällsviktig verksamhet. Det både skadar tilltron till verksamhet och ger samtidigt en patientsäkerhet både vad gäller tillgänglighet och vård.

Dock anser vi i distriktet att de förslag till text som utgör det nya handlingsprogrammet uppfyller andemeningen i motionen.

Styrelsens yttrande

Nedan följer gemensamt motionssvar för motion:

- 8 - Avskaffande av LOV
- 9 - PRO kräver att LOV och den fria etableringsrätten för vinstdrivande sjukvård rivs upp

En god kvalitet i äldreomsorgen är en kärnfråga för PRO. Alla kommuner ska kunna ge omsorg av hög kvalitet till alla äldre i kommunen som behöver den. Detta ställer höga krav på kompetens hos kommunen för att kunna genomföra sakkunniga och rättssäkra biståndsbedömningar, att kommunen finansierar verksamheten på ett adekvat sätt och att den organisation som utför arbetet har erforderlig kompetens och adekvat bemanning.

Hur äldreomsorgen är organiserad skiljer sig mellan olika kommuner i landet. Det är därför en viktig uppgift för PRO lokalt – i föreningar, samorganisationer och först och främst i de kommunala pensionärsråden – att följa äldreomsorgen i kommunerna.

PRO organiserar pensionärer och vårt intresse är därför de äldre som får del av äldreomsorg, till exempel genom att de bor i ett särskilt boende. Det är kvaliteten i den omsorg äldre får och kostnaderna för den som är PRO:s legitima fråga i samtalet om äldreomsorgen. Frågor om personalens villkor faller utanför detta mandat – dessa frågor bevakas istället av personalens olika fackliga organisationer.

Styrelsens uppfattning är inte heller att rena organisationsfrågor i äldreomsorgen bör vara föremål för PRO:s ställningstagande på nationell nivå. Den utgångspunkt som styrelsen föreslår att kongressen ställer sig bakom är att aktörerna i äldreomsorgen endast ska ha verksamhetens kvalitet som ändamål. Det är därför styrelsen föreslår följande formulering i handlingsprogrammet [Rad 185-187] "PRO vill att alla som bedriver offentligt finansierad sjukvård och omsorg ska göra det med högsta möjliga kvalitet som ledstjärna samt att välfärden för patienter och äldre som får äldreomsorg ska vara drivkraften."

Styrelsen vill understryka att PRO lokalt har stor frihet att opinionsbilda och påverka politiker i frågor som rör äldreomsorgen. PRO:s kongress bör inte

binda organisationen vid detaljerade ståndpunkter om äldreomsorgens organisation. Styrelsen föreslår därför ett avslag på motionerna.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att avslå motion 8 och 9

Motion 10

Motionsskrivare: PRO Katarina, PRO-Distriktet i Stockholms län

Rubrik

Mammografi

Motionstext

kvinnor ska få genomgå mammografiundersökning även efter fyllda 74 år. Bröstcancer innebär givetvis ett stort lidande för den drabbade, speciellt om den inte upptäcks i tid, men behandlingen av densamma blir även kostsam för samhället. Att inte låta kvinnor över 74 år få tillgång till mammografi anser vi vara en diskriminering av äldre kvinnor.

Att-satser

1. att kvinnor ska få genomgå mammografiundersökning även efter fyllda 74 år

---

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Regionerna ska enligt Socialstyrelsens föreskrifter erbjuda regelbunden, avgiftsfri bröstcancerscreening – mammografi – till kvinnor mellan 40 och 74 år. Socialstyrelsen menar att det saknas kunskap om effekten av screening för bröstcancer efter 74 års ålder. Det är inte säkert att dödligheten i bröstcancer skulle minska, och man riskerar onödigt behandling av cancer som aldrig hade gett symtom under patientens livstid. Socialstyrelsen rekommenderar därför att regionerna inte erbjuder screening för bröstcancer efter 74 års ålder. Personer som söker vård för symtom på bröstcancer behöver dock alltid utredas och följas upp enligt gällande rutiner, oavsett ålder.

PRO har flera gånger lyft fram behovet av mer forskning kring äldre kvinnor och bröstcancer och pekat på att var femte kvinna som får bröstcancer är 75 år och äldre. I Socialstyrelsens dödsorsaksregister framgår att fler än dubbelt så många kvinnor över 74 år dör i bröstcancer än kvinnor mellan 60-74 år. Tidig upptäckt av tumörer ger ökade möjligheter till goda behandlingsresultat och därmed också till överlevnad. PRO har sedan tidigare tagit ställning för att den övre åldersgränsen för bröstcancerscreening/mammografi slopas.

Styrelsens yttrande

Styrelsen delar motionens uppfattning att äldre kvinnor ska kallas till screening och därigenom få möjlighet till tidig upptäckt av bröstcancer. Dagens åldersgräns för mammografi utgör en ojämlig tillgång till vård och i värsta fall att kvinnor går bort till följd av en sjukdom som många gånger kunnat ha upptäckts i tid och framgångsrikt behandlats.

PRO har under lång tid uppmärksammat att en betydande andel av alla bröstcancerfall inträffar hos kvinnor över 74 år och att forskningen om äldre kvinnors hälsa behöver stärkas. I början av mars i år gav regeringen Socialstyrelsen i uppdrag att se över de nationella riktlinjerna för cancerscreening och att analysera och föreslå nya åldersgränser och screeningintervall i befintliga screeningprogram, bland annat för bröstcancerscreening. Uppdraget ska slutredovisas i februari 2028. Styrelsen ser positivt på initiativet.

Det finns ett brett politiskt stöd för att ta bort åldersgränsen för bröstcancerscreening och det finns anledning att vara optimistisk om framgång i denna fråga. Det innebär att skrivningarna i förslaget till handlingsprogram [Rad 204-205], som slår fast att PRO ska verka för att den övre åldersgränsen för bröstcancerscreening tas bort samt att äldre kvinnor får likvärdig tillgång till diagnostik och vård, troligen snart infrias. Styrelsen anser därmed att motionens intention ligger helt i linje med PRO:s inriktning i frågan.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att bifalla motionen i enlighet med förslag till handlingsprogram

Motion 11

Motionsskrivare: PRO-Distriktet i Kronobergs län

Rubrik

Bältrosvaccin ska ingå i den allmänna vaccinationsprogrammet

Motionstext

Många äldre riskerar att drabbas av bältros som kan få allvarliga följder. Idag är kostnaden hög för att vaccinera sig, högre än många har möjlighet till. Det kostar runt 6000 kr för full vaccination.

Samorganisationen Uppvidinge

Att-satser

1. att Riksorganisationen centralt verkar för att vaccination mot bältros ska ingå i det allmänna vaccinationsprogrammet.

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Styrelsens yttrande

Styrelsen delar motionens uppfattning att bältros kan leda till svåra och långvariga besvär, särskilt hos äldre personer. Dagens höga kostnad för vaccination innebär att många avstår trots att de skulle ha nytta av skyddet, vilket dessutom innebär att socioekonomiska faktorer bestämmer vem som i detta fall kan få förebyggande vård. Detta är helt oacceptabelt. PRO har därför under lång tid framhållit att vaccinationer med tydlig nytta för äldre ska vara tillgängliga på lika villkor i hela landet och ingå i ett nationellt vaccinationsprogram för äldre.

I förslaget till handlingsprogram [Rad 214-215] föreslås att PRO ska verka för att fler vaccinationer som är viktiga för äldres hälsa, däribland bältrosvaccin, ska omfattas av det allmänna vaccinationsprogrammet och därmed erbjudas utan höga kostnader. Motionens intention ligger därför helt i linje med PRO:s inriktning.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att bifalla motionen i enlighet med förslag till handlingsprogram

Motion 12

Motionsskrivare: PRO-Distriktet i Norrbotten

Rubrik

Att införa suicidprevention i PRO:s handlingsplan

Motionstext

Suicid bland äldre är ett allvarligt folkhälsoproblem som ofta förbises. Äldre, särskilt män, tillhör de grupper som löper störst risk att ta sitt liv. Ensamhet, psykisk ohälsa och sorg är vanliga bakomliggande faktorer.

PRO arbetar för att alla äldre ska leva ett tryggt, värdigt och meningsfullt liv. För att stärka detta arbete bör PRO tydligt lyfta suicidprevention som en del av sitt nationella engagemang för psykisk hälsa. PRO:s stora medlemsbas och lokala närvaro ger goda möjligheter att sprida kunskap, minska stigma och bidra till att rädda liv.

Att-satser

1. att1. PRO:s riksorganisation inför arbete med suicidprevention som en del av PRO:s handlingsplan
2. att2. Arbetet konkretiseras i mål, aktiviteter och uppföljning inom ramen för PRO:s nationella verksamhet.

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Styrelsens yttrande

I motionen påpekas att suicid bland äldre och särskilt bland äldre män är ett allvarligt och ofta förbisett folkhälsoproblem. Styrelsen håller med om den bilden. Ensamhet, psykisk ohälsa och brist på stöd drabbar många äldre. Här har PRO en viktig roll i att bidra till ökad kunskap, minskat stigma och ett mer öppet samtal om psykisk hälsa.

Styrelsens förslag till handlingsprogram lyfter tydligt vikten av att motverka ofrivillig ensamhet, stärka äldres psykiska hälsa och utveckla insatser för att

förebygga ohälsa och isolering. Suicidprevention är en naturlig del av PRO:s arbete, och styrelsen gör bedömningen att motionens intentioner är i linje med programmets inriktning.

När det gäller den andra att-satsen anser styrelsen att det är gynnsamt för vårt intressepolitiska arbete att inte slå fast i detalj hur arbetet bör bedrivas.

Erfarenheten visar att flexibilitet och handlingsfrihet i val av verktyg är att föredra för att effektivt kunna påverka debatten och de politiska beslutsfattarna i linje med de mål som kongressen beslutar om.

Styrelsen vill betona att det praktiska och förebyggande arbetet mot ensamhet, vilket är en viktig insats i suicidprevention, sker via de många föreningsaktiviteterna i PRO, som pågår runt om i hela landet. Det är verksamhet som PRO centralt kan stödja på olika sätt.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att bifalla att-sats 1 i enlighet med förslag till handlingsprogram

att avslå att-sats 2

Motion 13

Motionsskrivare: PRO Kultur Malmö, PRO-Distriktet i Skåne

Rubrik

Äldres villkor

Motionstext

Motion angående äldres villkor.

Många äldre kan idag vara kvar hemma även när kroppen kräver mer stöd och hjälp. Detta tack vare hemtjänst och anhörigvård.

Anhörigas insatser ska vara frivilliga men gränsen mellan frivillighet och vård kan på grund av omtanke eller plikt vara svår att dra, särskilt om välfärdens resurser brister.

Närmare en femtedel av den vuxna befolkningen i Sverige bistår regelbundet med stöd eller vård till en närstående person.

En tredjedel av anhöriga lägger enligt socialstyrelsen mer än 10 timmars arbete i veckan varav vissa ansvarar för omsorg dygnet runt.

Begränsade möjligheter till egna val och till egen återhämtning kan för anhörigvårdaren leda till stress och på sikt till egen ohälsa.

Riktlinjer och förslag tas fram för stöd till anhöriga men tyvärr kan man konstatera att kommunernas insatser ej är likvärdiga.

Denna motion syftar till att stärka den närståendes rätt att säga nej till anhörigvård.

Det är en fantastisk insats som görs av så många fylld med kärlek och omtanke men av olika skäl uppstår situationer när man inte längre orkar eller kan vårda.

Att då säga nej ger en skamkänsla både från en själv eller från kringstående.

Rätten till att säga nej måste därför belysas och kommunernas skyldighet att uppmärksamma detta måste tydliggöras.

En stor andel som vårdar anhörig är make eller maka.

Kanske är det också förutsättningen för att ” hemtjänsten ” ska fungera.

PRO

Men vad händer när den som vårdas går bort och den som vårdade själv en dag måste få hjälp och stöd.

Vem ska då stå för anhörigvård?

Barn som bor långt bort, vänner som själva är skröpliga?

Kommunernas insatser mot gruppen äldre är ojämlik.

Inte minst bristen på olika typer av kategoriboende är stor. Samtidigt som köerna växer. Rätten till ett tryggt boende måste stärkas.

Där även ett boende måste finnas dit du kan flytta utan en biståndshandläggare godkännande.

Gruppen ensamstående äldre ökar men kommunernas utbyggnad av olika typer av äldreboende sker i mycket långsam takt inte minst pga försvagad ekonomi.

Staten måste därför ta ett ekonomiskt ansvar för stöd till kommunernas utbyggnad av äldreboende.

Vi som är pensionärer har följt utvecklingen av äldreomsorgen från gårdagens ålderdomshem till hemtjänst och olika äldreboende.

En fantastisk utveckling.

Men nu måste vi ta nästa steg i utvecklingen och stärka framtiden så att alla äldre har rätten till ett tryggt boende oavsett vilken kommun man bor i. Och där den äldre har rätt till tryggt äldreboende utan bedömning av en biståndshandläggare.

Biståndshandläggarnas bedömning är olika beroende på kommunpolitikernas satta kriterier vilket gör att många ej kommer ifråga för ett boende.

Genom att bygga fler äldreboende i olika former frigör vi lägenheter och hus vilket möjliggör billigare boenden för den yngre generationen.

Att-satser

1. Att PRO verkar för att tydliggöra den anhöriges rätt att säga nej till medhjälp vid anhörigvård
2. Att PRO verkar för ett statligt investeringsstöd till kommunernas utbyggnad av olika typer av äldreboenden.

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Distriktsstyrelsen instämmer i den verklighetsbeskrivning som återges i motionen. Det känns ovärdigt att man mer eller mindre tvingas ställa upp på att vårda utan någon kompetens och, ibland ork, för att kunna åta sig anhörigvårdarens uppgifter.

Styrelsens yttrande

Motionen tar på ett bra sätt upp flera mycket angelägna frågor om anhörigvårdens villkor, ojämlikheten mellan kommuner och bristen på olika former av äldreboenden. Styrelsen delar den oro som uttrycks i motionen för att anhöriga i praktiken ofta tar ett mycket stort ansvar samt att bostadsutbudet och äldreomsorgens tillgänglighet varierar kraftigt i landet.

Det är tydligt att många äldre och deras anhöriga upplever en otrygghet när kommunernas resurser är otillräckliga, när möjligheten till återhämtning för närståendevårdare saknas eller när biståndsbedömningar ger olika resultat beroende på bostadsort. Styrelsen håller med om att detta är otillfredsställande.

Styrelsen delar uppfattningen att närståendes insatser är en förutsättning för att äldre ska kunna bo kvar hemma i många kommuner. Därmed blir gränsen mellan frivillighet och upplevd plikt ofta väldigt otydlig. Konsekvensen blir att anhöriga tar ett ansvar som kan påverka deras egen hälsa och livssituation negativt.

Det är en grundläggande princip att anhörigstöd ska bygga på frivillighet – inte på tvång eller förväntningar. Det kräver både information, tydliga rutiner och att kommunerna aktivt följer upp hur anhöriga mår och vilka behov som finns. Styrelsen har utvecklat sin syn på dessa frågor i remissyttrandet över betänkandet Stärkt stöd till anhöriga – Ett mer ändamålsenligt stöd till barn och vuxna som är anhöriga (SOU 2024:60). I förslaget till handlingsprogram finns följande formulering [Rad 247-248] "Stödet till närstående som frivilligt ger omvårdnad och stöd till äldre måste förbättras. Anhörigvård ska alltid vara frivillig – aldrig ett upplevt tvång."

Vidare håller styrelsen med om att det finns ett växande behov av fler äldreboenden i olika former – exempelvis trygghetsboenden och boenden som möjliggör inflyttning utan biståndsbeslut. I förslaget till handlingsprogram föreslås skrivningen [Rad 509-510] "Det behöver byggas fler servicehus, trygghetsbostäder och särskilda boenden samt fler små lägenheter med rimlig

hyra och god tillgänglighet." i avsnittet Pensionärers boende – en fråga om frihet.

Bristen på boenden är sannolikt en av orsakerna till att biståndsbedömningarna har blivit mer restriktiva i många kommuner, vilket skapar otrygghet och ojämlikhet. Motionens argument om att bristen på bostäder för äldre också påverkar bostadsmarknaden i stort är korrekta – fler äldreboenden frigör bostäder för yngre familjer och bidrar till en mer rörlig bostadsmarknad.

Styrelsen anser att motionen är i enlighet med förslaget till handlingsprogram.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att bifalla motionen i enlighet med förslag till handlingsprogram

Motion 14

Motionsskrivare: PRO Huvudsta-Råsunda, PRO-Distriktet i Stockholms län

Rubrik

Gemensam strategi för en bättre äldreomsorg

Motionstext

Vi får kontinuerligt allvarliga larmrapporter om hur illa äldreomsorgen fungerar för våra allra sköraste av oss äldre. Det är personalbrist, språkproblem, bristande kvalitetssystem och avsaknad av rätt kompetens för att uppfylla kravet på god kvalitet på de särskilda boenden.

Inom hemtjänsten är det liknande problem och tyvärr går utvecklingen åt fel håll. Efter pandemin lovades det att det skulle tas krafttag för att förbättra äldreomsorgen men så har det inte blivit.

PRO bör tillsammans med andra pensionärsorganisationer och anhörigföreningar gå ut med ett gemensamt budskap och arbeta under samma tidsperiod för att sätta press på beslutsfattare inom kommuner, regioner, regering och riksdag att riktigt ta tag i problemet.

Om hela PRO organisationen agerar samtidigt med gemensamma budskap och krav på politiker kan vi påverka mer. Genom att dessutom samarbeta med andra pensionärsorganisationer blir trycket på beslutsfattare ännu starkare.

Till ett gemensamt agerande ska tydliga fakta tas fram på hur illa det är inom äldreomsorgen som kan användas i debattartiklar, manifestationer och/eller möten med politiker.

Att-satser

1. att PRO Riks tar fram och genomför en strategi- och påverkans kampanj där hela organisationen agerar gemensamt och samtidigt för att kräva en förbättrad och värdig äldreomsorg.
2. att PRO Riks arbetar för att genomföra kampanjen med övriga pensionärsorganisationer för att skapa största möjliga genomslag.

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Motionen konstaterar betydande brister i äldreomsorgen och föreslår att PRO utvecklar en strategi och genomför en omfattande påverkanskampanj med hela vår samlade kraft för att få stora, nödvändiga förbättringar till stånd. Distriktsstyrelsen delar den kritiska synen och otåligheten att förbättringar krävs. Bristerna är i huvudsak väl kända och kartlagda; att problemen är svårlösta är bara skäl för att vara desto mer pådrivande.

Detta är i högsta grad frågor som PRO arbetar hårt med på varje nivå. Det krävs större samhällsinsatser: ekonomiskt, för rekrytering, kompetensförsörjning, utbildning och fungerande samarbete för god och nära vård. Detta kan starta som en kampanj, och det blir en offensiv som måste fortsätta lång tid framåt.

Styrelsens yttrande

Motionen lyfter en angelägen fråga: de allvarliga och väldokumenterade brister som finns i äldreomsorgen. Styrelsen delar motionens beskrivning av läget och den otålighet som många medlemmar känner. Utifrån äldres rättigheter och behov ska PRO på alla nivåer arbeta för att motverka exempelvis bristande kontinuitet, otillräcklig kompetensförsörjning och svag kvalitetssäkring inom äldreomsorgen.

PRO:s engagemang i äldreomsorgsfrågor är omfattande. Det pågår ett brett spektrum av påverkansinsatser: remissyttranden, möten med beslutsfattare i kommuner, regioner och nationellt, samarbete med andra organisationer samt återkommande kommunikation och opinionsbildning.

Redan idag samarbetar PRO med SPF Seniorerna, SKPF Pensionärerna och RPG när det är ändamålsenligt, en samverkan som fortlöpande utvecklas. Behovet av samarbete är stort – men formerna behöver enligt styrelsen kunna beslutas från fall till fall, utifrån politisk tajming, resurser och aktuella möjligheter till genomslag. Samarbetet måste alltid utgå ifrån respekt för att pensionärsrörelsen innehåller olika organisationer som agerar utifrån sina egna mål, resurser och prioriteringar.

Motionen föreslår en gemensam nationell kampanj och en särskild strategi där hela PRO agerar samtidigt för att kräva en förbättrad och värdig äldreomsorg. Styrelsen anser att ambitionen ligger i linje med PRO:s vilja att påverka som en samlad organisation. Det är bland annat därför den gemensamma utbildningsstrategin ska implementeras under 2026, så ledamöter i RPR och

KPR kan agera med kraft exempelvis när det gäller att få till förbättringar av äldreomsorgen.

Styrelsen delar motionens engagemang i frågan och ser vikten av ett starkt och uthålligt påverkansarbete. Styrelsen vill att de beslut som kongressen fattar behöver ge styrelsen handlingsfrihet för att verksamheten ska kunna planeras och genomföras på ett effektivt och ändamålsenligt sätt.

Detta för att säkerställa att arbetet kan bedrivas långsiktigt, samordnat och med god kvalitet. Motionens konkreta förslag är detaljerat och binder både styrelsen och andra organisationer till beslutet varför styrelsen föreslår att avslå motionen.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att avslå motionen

Motion 15

Motionsskrivare: PRO-Distriktet i Skåne

Rubrik

Ändring av 9b § i Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade

Motionstext

Om en människa blir diagnostiserad med en sjukdom som faller under LSS, Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade, före riktåldern för pension så får hen assistans med stöd av den lagen. Beslutet finns sedan med även efter att hen blivit ålderspensionär. Insatserna får dock inte utökas även om behov föreligger.

Om en människa diagnostiseras efter att hen uppnått riktåldern för ålderspension, så får hen inte stöd genom LSS utan får enbart omsorg enligt socialtjänstlagen.

I de inledande bestämmelserna för LSS står:

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om insatser för särskilt stöd och särskild service åt personer

1. med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd,
2. med betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom, eller
3. med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service.

Punkten tre är särskilt intressant då det specifikt står skrivet att det gäller varaktiga funktionshinder som inte beror på normalt åldrande. Det finns således ingen egentlig anledning att utesluta ålderspensionärer från lagen. Man kan drabbas av sjukdomar som inte är åldersrelaterade även efter att man har fyllt 66 år.

Att-satser

1. att PRO aktivt verkar för en ändring av 9b § i Lag om stöd och service för vissa funktionshindrade så att lagen också ska gälla människor som har uppnått riktåldern för ålderspension

---

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Styrelsens yttrande

Styrelsen delar vad som uppfattas vara motionens grundläggande intention, nämligen att alla människor med omfattande funktionsnedsättningar ska ha rätt till det stöd de behöver, oavsett ålder.

Det är till en början viktigt att vara tydlig med att motionens innehåll rör komplicerade och omfattande frågor om ansvarsfördelning mellan LSS och socialtjänstlagen (SoL), principer för likvärdighet samt statens och kommunernas kostnadsansvar.

Att föreslå en konkret ändring av 9 b § LSS innebär ett ingrepp i helheten av lagens konstruktion, inklusive hur personkretsar definieras, hur behov ska bedömas och hur rättighetslagstiftning förhåller sig till åldersrelaterade insatser inom SoL. Som jämförelse är det lagstiftningsmässigt en mycket mindre justering att ändra på åldersgränsen för screening för bröstcancer.

Enligt styrelsens bedömning innebär motionens förslag att PRO skulle ta ställning till en specifik och långtgående lagändring inom ett komplext och delvis outrett område. Styrelsen är i dagsläget inte redo att ta ställning till om det konkreta förslaget i motionen är rätt väg för PRO att gå. PRO driver samtidigt redan idag övergripande frågor om stärkt rättssäkerhet, god kvalitet och likvärdighet inom äldreomsorg och funktionshinderpolitik oberoende av ålder.

PRO kommer även framöver påtala det orimliga i att samma typ av funktionshinder kan ge olika biståndsbedömningar baserat på ålder. Vidare fortsätter arbetet med en äldreomsorgslag, som ska säkerställa att alla äldre får goda levnadsvillkor, vilket också är den nivån som gäller för personer som är omfattade av LSS.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att anse motionen besvarad

Motion 16

Motionsskrivare: PRO-Distriktet i Uppsala län

Rubrik

Bättre trygghetslarm för alla

Motionstext

Trygghetslarm är den vanligaste första socialtjänstinsatsen för åsrika personer, uppger Socialstyrelsen. Därefter följer hemtjänst och flytt till särskilt boende. Trygghetslarm är en del av välfärdsteknik som används för att förbättra och effektivisera samhällets utbud till medborgarna. Välfärdsteknik har såväl ett individ- som ett samhällsperspektiv.

Fler än 200 000 personer har idag trygghetslarm. Stora skillnader finns i Sverige gällande vilken teknik som finns och i hur stor utsträckning den också används.

Många trygghetslarm är utvecklade för den traditionella fasta analoga telefonin. De har en räckvidd på 50 – 300 meter från sändaren.

Ett mobilt trygghetslarm, också kallat GPS-larm, kan vara en liten enhet som man bär med sig. Den kan till exempel vara utformad som en klocka. Mobila trygghetslarm fungerar överallt där det mobilnätet finns.

Man kan få trygghetslarm på flera sätt:

- Kommuner erbjuder trygghetslarm via biståndsbeslut som en del av äldreomsorgen.
- Man kan också köpa trygghetslarm från privata leverantörer
- Några försäkringsbolag erbjuder trygghetslarm via hemförsäkringen.

Läkare och annan vårdpersonal kan rekommendera åsrika personer att skaffa trygghetslarm.

Trygghetslarm som man får via kommunen är kopplade till en larmcentral som vid larm kontaktar kommunen.

För trygghetslarm som man köper via privata leverantörer får man själv upprätta en larmkedja till exempel via barn, andra släktingar och vänner.

Mobila trygghetslarm kostar mellan 2000 och 8000 kr i inköp, plus en månadsavgift på mellan 200 och 800 kr per månad.

PRO

För trygghetslarm förmedlade av kommunens hemtjänst brukar kommunen ta ut en avgift på mellan 200 och 500 kronor per månad. Några kommuner tar också ut en startavgift

En studie vid Mittuniversitet visar att ur ett folkhälsoperspektiv kan användning av trygghetslarm främja en aktiv och självständig livsstil bland åsrika personer, minska behovet av stöd från kommunens omsorg och förbättra individens livskvalitet.

Det krävs ofta kunskap, ork och pengar för den åsrika individen för att hitta lätt lösning.

Att-satser

1. att PRO informerar medlemmar om trygghetslarm och andra välfärdstekniska lösningar för att öka individens trygghet.
2. att PRO genom kontakter med myndigheter och politiker påtalar de stora olikheterna i tillgång och villkor och verkar för mer jämlika villkor.

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Styrelsens yttrande

Motionen tar upp en central fråga för äldre personers trygghet. Trygghetslarm är i dag den vanligaste första insatsen inom äldreomsorgen, och fungerar för många som ett viktigt stöd för att kunna bo kvar hemma. Styrelsen konstaterar att tillgången till och användningen av trygghetslarm varierar stort mellan landets kommuner, både när det gäller tekniknivå, pris och faktisk användning.

Flera aktuella rapporter visar på betydande ojämlikhet. Socialstyrelsens rapport *E-hälsa och välfärdsteknik i kommunerna 2025* visar att välfärdsteknik – inklusive mobila GPS-larm – används mycket olika i kommunerna. Ett tydligt exempel är att drygt en fjärdedel av de kommuner som erbjuder GPS-larm inte har några användare alls, trots att tekniken finns tillgänglig. Både information, uppföljning och stöd till individen brister kraftigt och skapar ojämlika villkor över landet.

Rapporten understryker också att små kommuner generellt halkar efter i digital utveckling, vilket påverkar både vilka trygghetslarm som erbjuds och hur de används. Skillnaderna gäller alltså inte bara teknikens införande, utan även den faktiska möjligheten för äldre att dra nytta av den. En annan rapport från Socialstyrelsen, *Kommunernas avgifter enligt socialtjänstlagen från 2025*, visar på stora och orimliga skillnader i kostnader för trygghetslarm.

Mot denna bakgrund delar styrelsen motionens uppfattning att PRO både behöver stärka informationen till medlemmarna och intensifiera det påverkansarbete som krävs för att minska ojämlikheten. Styrelsen bedömer att frågan ligger väl i linje med PRO:s strävan efter att välfärdsteknik ska bidra till ökad trygghet, självbestämmande och jämlika levnadsvillkor oavsett ekonomiska förutsättningar.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att anse motionen besvarad

Motion 17

Motionsskrivare: PRO Falun, PRO-Distriktet i Dalarna

Rubrik

En bättre och säkrare äldreomsorg

Motionstext

Alltför många äldre oroar sig för hur äldreomsorgen fungerar och kommer att fungera när vi inom en snar framtid blir många fler 80-plussare i behov av omsorg.

Chefer som ofta inte är närvarande leder till att informella chefer tar på sig uppgiften vilket ofta leder till dålig arbetsmiljö.

Personalen som inte svarar på larm utan sitter i dagrummen och pratar eller tittar i sina telefoner förekommer. Personal som inte kan förstå eller göra sig förstådda på svenska skrämmer många. Utevistelse och frisk luft är en bristvara. Basala hygienrutiner följs ej. Klagomål tas ej på allvar. Men det allra största problemet verkar vara personalbristen.

Detta är vad som framförs i media och från boende och anhöriga.

Det kan inte accepteras att våra äldre inte har en bra, värdig och säker omsorg.

Mat och tak över huvudet räcker inte utan social, kulturell, fysisk och andlig stimulans är en förutsättning för en god äldreomsorg.

Att-satser

1. att PRO Riks, tillsammans med övriga pensionärsorganisationer, med kraft driver frågan om en god, värdig och säker omsorg för våra äldre
2. att personalen inom äldrevården ska ha en adekvat utbildning, undersköterska eller motsvarande, och behärska det svenska språket i tal och skrift
3. att ge yrket den status det förtjänar genom utbildning, löner, arbetsmiljö och karriärmöjligheter samt att kunna ge de boende den tid de behöver.

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Motionen tar upp kvaliteten inom äldre vården generellt och att många äldre oroar sig över den vård och omsorg som erbjuds den allt större delen äldre i befolkningen.

PRO Dalarna delar motionärens synpunkter och farhågor. Allt för lite resurser satsas på vård och omsorg till äldre i förhållande till de behov som finns och som kommer att öka i framtiden.

Styrelsen i PRO Dalarna delar motionärens uppfattning och föreslår därför att motionen bifalls.

Styrelsens yttrande

Motionen lyfter centrala frågor om kvalitet, trygghet och bemanning inom äldreomsorgen. Styrelsen håller med om bilden av att många äldre känner oro över äldreomsorgen och att bristande resurser leder till en äldreomsorg som många gånger inte håller den kvalitet som äldre har rätt till. Dessa frågor är prioriterade i PRO:s påverkansarbete.

PRO driver kravet på en god, värdig och säker äldreomsorg, ofta tillsammans med andra pensionärsorganisationer. Detta sker genom påverkansarbete gentemot regering, riksdag, myndigheter, fackliga organisationer samt via remissyttranden och initiativ inom de lokala pensionärsråden.

PRO har sedan lång tid tillbaka drivit krav på att personal inom äldreomsorgen ska ha relevant utbildning, goda språkkunskaper och förutsättningar att utföra ett professionellt omsorgsarbete med avstamp i de äldres önskemål och behov. Detta är en återkommande del av PRO:s politiska påverkansarbete och en dialog finns med fackliga organisationer om dessa frågeställningar för att hitta gemensamma nämnare.

I november 2025 föreslog regeringen en ändring i socialtjänstlagen som innebär att det förs in en skyldighet för socialnämnden i kommunen och för den som bedriver yrkesmässig enskild verksamhet, att arbeta för att personal i äldreomsorgen har en kunskapsnivå i svenska språket som är relevant för att genomföra insatser enligt lagen. Riksdagen har nu beslutat i enlighet med förslaget. Detta ska börja gälla från 1 juli 2026.

När det gäller den tredje att-satsen så delar styrelsen i stort motionens uppfattning om behovet av högre status, bättre villkor och bättre förutsättningar för personalen.

Styrelsen vill framhålla att det finns en viktig rågång mellan pensionärsrörelsens roll och de fackliga organisationernas dito. Styrelsen anser att PRO bör avstå från att ta ställning i frågor som direkt rör villkor som förhandlas mellan fack och arbetsgivare. PRO:s roll är att påverka huvudmännen, säkerställa tillräckliga resurser och att ställa tydliga kvalitetskrav i äldreomsorgen som utgår från den äldres behov och rättigheter. Om dessa krav ska infrias kommer det kräva adekvata arbetsvillkor och resurser inom äldreomsorgen.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att anse att-sats 1 och 2 besvarad

att avslå att-sats 3

Motion 18

Motionsskrivare: PRO-Distriktet i Göteborg

Rubrik

Äldreomsorg

Motionstext

Det är många år sedan politikerna lovade att satsa på gruppen äldre i samhället. Det har inte hänt mycket på många år annat än att man har genomfört valfrihet inom hemtjänsten för att få samma " goda resultat inom äldrevården som skolan" . Under pandemin har vi sett hur det gått. Har vi en bra vård och omsorg för de äldre ? Har vi en bra skola ? Vi måste höja kvaliteten inom de område som berör äldre. Nyckeln är utbildning . De grupper jag främst tänker på är att satsa på lågutbildade och nyanlända. Kravet är att alla inom äldrevård skall ha en undersköterskeutbildning om man arbetar nära den äldre.

Jag vill se två parallella spår inom en utbildning till undersköterskor. Ett spår för nyanlända och ett spår för de som har svenska som modersmål. Svenska, matematik och samhällskunskap på gymnasienivå borde kunna räcka för att tillgodogöra sig de teoretiska kunskaper som krävs för en undersköterskeutbildning för vuxna som har livserfarenhet och som är motiverade att läsa en yrkesutbildning, där validering är en naturlig del.

För att få tillgång till arbetsplatser skall det i såväl den kommunala verksamheten som den privata upprättas ett kontrakt mellan arbetsgivare, elev och utbildaren. För att en privat utförare skall få uppdrag att bedriva kommunal äldrevård eller hemtjänst skall det klart framgå i upphandlingen att verksamheten åtar sig x antal praktikplatser beroende på upphandlingens storlek. Varje elev skall ha en mentor som är väl förtrogen med de kunskaper som krävs för utbildningen. Mentorn kan vara en pensionerad undersköterska som vill arbeta lite extra och dela sina kunskaper efter ett långt arbetsliv. Många av de tänkta eleverna har säkert någon form av försörjningsstöd och bör få behålla dessa under utbildningen. Har eleven i dag a-kassa bör den behållas.

Att-satser

1. Att undersköterskeutbildning genomförs för alla anställda inom äldreboende och hemtjänst som arbetar nära den äldre.
2. Att sfi- utbildningens lärare skall ha adekvat utbildning
3. Att kommunen skall förbinda sig i kontrakt mellan skola, elev och praktikplats följa det man kommit överens om i kontraktet.
4. Att det i kontrakt med privata utförare skrivs in i kontraktet att ett visst antal praktikplatser skall ingå beroende på verksamhetens storlek. I övrigt skall samma regler gälla privat utförare som kommunen.
5. Att Varje elev skall ha tillgång till en mentor som kan stötta elev och personal på praktikplatsen
6. Att eleven får behålla eventuellt försörjningsstöd och a-kassa eller kan få omställningsbidrag
7. Att elevens tidigare kunskaper skall valideras.

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Styrelsens yttrande

Motionen lyfter flera relevanta frågor om kompetensförsörjning, utbildning och kvalitet i äldreomsorgen. Styrelsen instämmer i motionens övergripande utgångspunkt: en god och trygg äldreomsorg förutsätter att personalen har rätt kompetens, goda språkkunskaper och förutsättningar för utbildning och praktik.

Brist på personal, otillräcklig utbildning och låg yrkesstatus bidrar till kvalitetsbristerna inom äldreomsorgen. För att kunna säkerställa en äldreomsorg som kan tillgodose den enskilda individens önskemål, behov och rättigheter arbetar PRO för att höja kvaliteten i omsorgen och stärka yrkenas attraktionskraft.

Motionens förslag innebär mycket detaljerade krav kring utbildning, praktikersystem, mentorskap, validering och reglering av kontrakt mellan kommuner, utbildningsanordnare och privata utförare. Styrelsen anser att frågorna är viktiga, men nivån av detaljstyrning inte är inom ramen för vad kongressen bör besluta om.

Enligt styrelsens bedömning innebär förslagen också styrning av kommunala upphandlingar, utbildningsmodellernas struktur och individers ersättningssystem. Här bör PRO i stället påverka på en övergripande nivå. Förslag till handlingsprogram under rubriken "Kvalitet i äldreomsorgen" [Rad 249-264] innehåller redan tydliga ställningstaganden om:

- höjd kvalitet i äldreomsorgen,
- stärkt kompetensförsörjning,
- satsningar på utbildning och språkutveckling,
- att säkerställa att personal som arbetar nära äldre har rätt utbildning,
- samt att kommuner och utförare ska ha ansvar för kompetenskrav, kvalitet och språk.

Styrelsen anser därför inte att kongressen ska besluta om detaljerade modeller för utbildning, mentorskap eller ersättningsformer.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att avslå motionen till förmån för förslag till handlingsprogram

Motion 19

Motionsskrivare: PRO Varberg, PRO-Distriktet i Halland

Rubrik

Lagstadga äldres rätt till utevistelse – en fråga om värdighet

Motionstext

Bakgrund

I dagens Sverige har både mjölkkor och personer som avtjänar fängelsestraff en lagstadgad rätt att vistas utomhus. Jordbruksverkets föreskrifter kräver att mjölkkor får beta under sommaren, och enligt Fängelselagen (2010:610) ska intagna ges daglig tillgång till frisk luft, såvida inte säkerhetsskäl hindrar detta.

Detta står i skarp kontrast till situationen för många äldre inom äldreomsorgen. Trots att utevistelse är avgörande för både fysisk och psykisk hälsa, finns **ingen uttrycklig rätt till utevistelse** i Socialtjänstlagen. I stället hänvisas till generella formuleringar om en "meningsfull tillvaro", vilket gör att möjligheten att vistas ute ofta blir beroende av personalresurser, väder eller individuella vårdplaner.

Problemformulering

Det är djupt oroväckande att samhället erkänner behovet av frisk luft för djur och frihetsberövade, men inte för äldre människor – en grupp som ofta är beroende av andra för att komma ut. Denna brist i lagstiftningen riskerar att underminera äldres rätt till ett värdigt liv och bidrar till ofrivillig isolering.

Förslag

PRO Varberg föreslår enligt attsatser nedan.

Avslutning

Att vistas ute är inte en privilegierad aktivitet – det är en grundläggande mänsklig rättighet. Om vi i lag erkänner detta för kor och fångar, bör vi med självklarhet göra detsamma för våra äldre. PRO bör ta ledningen i att driva denna fråga politiskt och moraliskt.

Det är värt att notera att frågan om äldres rätt till utevistelse tidigare har lyfts i riksdagen. I **Motion 2021/22:725** av Per-Arne Håkansson (S) framhölls behovet av ett regelverk för daglig utevistelse inom vård, omsorg och rehabilitering. Motionären betonade att personer med funktionsnedsättning och äldre som inte själva kan ta sig ut saknar en tydlig rätt till frisk luft, trots att detta är avgörande för hälsa och välbefinnande.

Trots att motionen avslogs med hänvisning till att regeringen redan arbetar med folkhälsofrågor, kvarstår problemet: **det finns fortfarande ingen uttrycklig rätt till utevistelse för äldre i lagtexten**. PRO Varberg anser att detta är en brist som måste åtgärdas, och att PRO bör ta ställning för att frågan lyfts på nytt – denna gång med krav på konkret lagändring.

För PRO Varberg/Styrelsen

Att-satser

1. Att en lagstadgad rätt till utevistelse införs för personer inom äldreomsorgen, särskilt på särskilda boenden.
2. Att denna rätt tydligt formuleras i Socialtjänstlagen och kompletteras med föreskrifter från Socialstyrelsen.
3. Att kommuner och vårdgivare ges resurser och ansvar att säkerställa att utevistelse möjliggörs, även för personer med fysiska eller kognitiva funktionsnedsättningar.

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Styrelsens yttrande

Motionen lyfter en viktig fråga: att dagens lagstiftning inte uttryckligen fastslår en rätt till utevistelse för personer inom äldreomsorgen, vilket är en brist och en illustration av synen på äldres rättigheter i samhället.

Styrelsen delar motionens engagemang för äldres rätt till utevistelse. Att kunna komma ut, få frisk luft och vistas i dagsljus är betydelsefullt för både fysisk och psykisk hälsa. Forskning visar tydligt att regelbunden utevistelse minskar risken för depression, förbättrar sömnkvalitet och bidrar till ökad rörlighet och livskvalitet för alla, inklusive äldre personer. Trots detta vet vi

att många äldre, särskilt på särskilda boenden, alltför sällan ges möjlighet att komma ut.

Styrelsen instämmer vidare i motionens bedömning att äldres möjlighet till utevistelse behöver stärkas och ser också att konkreta krav behöver riktas till kommuner och utförare när det gäller ansvar, bemanning och organisering.

Styrelsen anser att motionens intentioner tas tillvara genom skrivningarna i handlingsprogrammet, där det under rubriken "Kvalitet i äldreomsorgen" framgår att [Rad 253-255] "Även möjligheten för äldre att dagligen få vistas utomhus ska tillgodoses i äldreomsorgen."

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att anse motionen besvarad till förmån för förslag till handlingsprogram

Motion 20

Motionsskrivare: PRO City Sundsvall, PRO-Distriktet i Medelpad

Rubrik

Språkrav inom äldreomsorgen

Motionstext

Äldreomsorgen har länge haft svårt att rekrytera personal. Många med utländsk bakgrund och ibland bristande svensk-kunskaper har anställts. Vilket ibland lett till att det blivit språkförbistringar mellan utländsk personal som saknar tillräcklig kunskap i svenska och äldre på boenden eller i hemtjänsten. Även inom personalgrupper har det blivit missförstånd på grund av språkförbistringar. Detta kan få allvarliga konsekvenser, i värsta fall kan det leda till fel mediciner och insatser för de äldre.

För att få en trygg och säker äldrevård måste de som anställs på äldreboenden eller i hemtjänsten ha relevanta kunskaper i svenska, både muntligt och skriftligt.

Den arbetsgivare som gör en anställning inom äldreomsorgen och hemtjänsten måste därför se till att personalen har en tillräcklig språkförmåga för att utföra arbetet inom äldreomsorgen med god kvalitet och att det inte sker misstag på grund av brister i svenska språket.

Att-satser

1. Att alla som ansöker om anställning inom äldreomsorgen ska genomgå ett språktest både skriftligt och muntligt för att visa att hen har tillräckliga kunskaper för att arbeta inom äldreomsorgen; samt
2. Att de som redan är anställda men har kunskapsbrister i svenska språket ska genomgå en utbildning i svenska, både muntligt och skriftligt för att de ska få fortsätta sitt arbete i äldreomsorgen.

Distriktets beslut och yttrande

Avslag

Styrelsens yttrande

Styrelsen delar motionens uppfattning om att god kommunikativ förmåga hos personalen är en viktig förutsättning för trygg, säker och personcentrerad äldreomsorg. Brister i språklig kompetens kan i värsta fall riskera både arbetsmiljön och kvaliteten i omsorgen. Detta gäller också för äldre i behov av omsorg, som inte behärskar det svenska språket.

Samtidigt är utformningen av språkrav, kompetensbedömning och språkutbildningsinsatser inom äldreomsorgen frågor som ytterst faller under arbetsgivaransvar och regleras av kommuner och regioner. Språkrav bör även utformas på sätt så mycket av den kompetenta och arbetsamma personalen, med en annan bakgrund än svensk, inte riskerar att bli av med sina jobb i onödan.

PRO har jobbat länge med denna fråga på olika sätt och i slutet av 2025 kom regeringen med ett förslag som i praktiken innebär en skyldighet för kommunen och privata utförare att arbeta för att personalen i äldreomsorgen har relevanta språkkunskaper i svenska språket när insatser genomförs. Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

I förslaget till handlingsprogram föreslår styrelsen bland annat [Rad 256-262] att äldreomsorgen måste ha tillräckligt med kompetent personal, att kommunikationen ska fungera, samt att arbetsgivare ska säkerställa de förutsättningar som krävs för god vård och omsorg, vilket inkluderar relevanta språkkunskaper. Utifrån detta föreslår styrelsen att motionen avslås till förmån för skrivningarna i förslaget till handlingsprogram.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att avslå motionen till förmån för förslag till handlingsprogram

Motion 21

Motionsskrivare: PRO Bunkeflostrand, PRO-Distriktet i Skåne

Rubrik

Sjukvård

Motionstext

En av de stora frågorna i förslaget till nytt handlingsprogram för PRO gäller hälso- och sjukvården och omställningen till "God och Nära vård". En nästan allomfattande omställning som vi menar får helt för litet uppmärksamhet i programförslaget.

Vi har därför gjort ett förslag till omformulering av skrivningen angående hälso- och sjukvården, enligt följande:

"PRO vill se en jämlik och långsiktigt hållbar sjukvård i hela Sverige, anpassad efter den enskildes behov. Vi ska kunna lita på sjukvården oavsett ålder, vem vi är och var vi bor. PRO stöder omställningen av hälso- och sjukvården till "God och nära vård", där primärvården ska vara det centrala, navet i sjukvården. Syftet med reformen är att patienten får en god, nära och samordnad vård, med satsning på förebyggande insatser, som stärker hälsan och patientens delaktighet och använder sjukvårdens resurser mer effektivt och rätt.

Omställningen innebär att primärvården arbetar mer för att stärka äldres behov av förebyggande och rehabiliterande åtgärder. Det förutsätter att primärvården ges en större del av den totala sjukvårdsbudgeten.

Dock saknas de viktigaste förutsättningarna för att omställningen ska nå ut i verksamheten; nämligen ökade ekonomiska resurser och ökad bemanning. Detta försämrar en redan ansträngd arbetsmiljö inom primärvården. Mer resurser måste styras om till vårdcentralerna och primärvården garanteras en långsiktig finansiering för att klara omställningen. Det kräver vidare ett ökat antal vårdplatser på sjukhusen samt stärkt geriatrisk kompetens både inom primärvården och den kommunala sjukvården."

Vi vill även förtydliga att i inget fall är sjuka äldre brukare. Vi är patienter, äldre, multisjuka..... men inte brukare.

Att-satser

1. att PRO centralt höjer rösten ännu högre och konkret för att sjukvården ska få mer resurser och att resurserna omfördelas så att omställningen till God och Nära vård kan genomföras.
2. att PRO ser till att våra representanter i de regionala pensionärsråden är väl insatta i vad God och Nära vård innebär, att de även regionalt följer upp kraven på mer resurser totalt till hälso- och sjukvården och att de agerar för att omställningen i deras region verkligen får de resurser det kräver.
3. att PRO inte använder termen "brukare", varken i fråga om sjukvård eller äldreomsorg.

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Att sjukvården i samtliga Sveriges regioner är underfinansierad, råder det ingen tvekan om. Framförallt så kommer omställningen till God och Nära vård att kräva omfördelning av befintliga resurser. Men också tillskott, då vi har en allt större andel av befolkningen som är och blir äldre. Här krävs också utbildningsinsatser för representanter inom de regionala pensionärsråden. Slutligen så är en person som får vård och behandlingar från hälso- och sjukvården, som till exempel rehabiliteringsinsatser, en patient. Den som får ett hjälpmedel förskrivet och använder det är brukare. Det vore därför klädsamt om PRO använde begreppen på rätt sätt.

Styrelsens yttrande

Styrelsen delar motionens grundläggande uppfattning att hälso- och sjukvården är en av de viktigaste frågorna för PRO:s medlemmar. Omställningen till God och nära vård kräver både mer resurser och långsiktighet. PRO har drivit dessa frågor nationellt: behovet av en starkare primärvård, ökad geriatrisk kompetens samt de resurser som krävs för att omställningen ska fungera i praktiken och i alla delar av landet.

Grunden i god och nära vård är att den är personcentrerad, där vårdens resurser, genom en fast kontakt, tar ett helhetsansvar för individen. Många med flera kroniska sjukdomar behandlas utan helhetsperspektiv i en

vårdorganisation präglad av stuprörstänkande. Konsekvensen blir en omständlig relation med sjukvården för den enskilde, resursslöseri och risk för behandlingar som motverkar varandra.

De intentioner som motionen lyfter är i hög grad i linje med det arbete som PRO bedriver och finns i förslaget till handlingsprogram. Under rubriken Hälsa- och sjukvård för äldre återfinns skrivningen [Rad 278-282] "Grunden i god och nära vård är att den är personcentrerad, där vårdens resurser genom en fast kontakt och tar ett helhetsansvar för individen. Omställningen till en god och nära vård är en långsiktig process i hela hälso- och sjukvårdssystemet, och denna omställning ska grunda sig på behov, effektiv resursfördelning, samordning och delaktighet." God och nära vård finns också med i avsnittet PRO:s tio viktigaste intressepolitiska frågor under punkt fem [Rad 24], Hälsa- och sjukvården måste gå att lita på.

Motionen tar också upp vikten av ett ändamålsenligt språkbruk. Styrelsen instämmer i att inte använda begreppet "brukare" när det rör hälso- och sjukvården. PRO eftersträvar att i egna texter och ställningstaganden använda korrekta termer som uppfattas som respektfulla av berörda.

När det gäller den andra att-satsen gör styrelsen bedömningen att förslaget innebär att PRO på central nivå ska ställa krav på hur representanter i regionala pensionärsråden ska arbeta och agera. I PRO är det främst lokalt och regionalt som detta arbete bör ske (även om kongressens beslut till exempel om handlingsprogram också är viktigt). PRO centralt kan ta fram stöd, utbildningsmaterial och kunskapsunderlag. Ansvaret och beslutsmandatet ligger på regional nivå, där förutsättningarna varierar mellan olika distrikt.

Styrelsen föreslår att första och tredje att-satsen anses besvarad och att andra att-satsen avslås.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att anse att-sats 1 och 3 besvarad till förmån för förslag till handlingsprogram

att avslå att-sats 2

Motion 22

Motionsskrivare: PRO Bunkeflostrand, PRO-Distriktet i Skåne

Rubrik

Kvinnohälsa

Motionstext

Fakta : de äldre blir ännu äldre och ännu fler..... och kvinnor lever längre än gubbarna (om det inte är sk lågutbildade kvinnor – deras livsålder sjunker).

Saknas : mer kunskap om äldre kvinnors hälsa och specialister alla kategorier. Det krävs mer kunskap och satsning på geriatriker, gynekologer och psykiatriker på kvinnohälsa – rättare sagt kvinno(o)hälsa.

Denna motion tar upp ett problem för många äldre kvinnor, som det talas väldigt litet om – **framfall**.

Framfall är i de flesta fall en efterlevnad av en förlossning årtionden tidigare. Vävnaderna i bäckenbotten blir svagare när kvinnor blir äldre, därför är det vanligare med framfall ju äldre man blir.

Och - bäckenbotten är botten på kroppen. Det ska stötta upp allting som ligger inne i buken för oss kvinnor. Framfall innebär att slidans väggar, ofta även livmodern, putar ut, med följdbesvär som urininkontinens och problem att tömma tarmen. Långt ifrån alla som får framfall upplever ett lidande av det, men enligt Socialstyrelsen får mer än tio procent av kvinnorna efter klimakteriet så stora besvär att de måste söka professionell hjälp. Det är tusentals äldre kvinnor varje år.

Många kvinnor drar sig för att söka hjälp, på grund av okunskap eller att man stämplar besvären som en naturlig del av åldrandet, men även för att det inte finns gynekologiskt kunnande på deras vårdcentral.

Det finns hjälp att få och bra behandlingsmetoder – men det kräver oftast en gynekologisk undersökning - så i praktiken innebär det att den hjälpen inte finns! Det saknas gynekologer. Bristen på gynekologer är kännbar i all kvinnohälsa, och drabbar kvinnor i alla åldrar.

Det är därför särskilt viktigt att vården arbetar förebyggande, informerar tydligt om framfall och erbjuder lättillgänglig rådgivning för att minska lidandet och förbättra livskvaliteten för dessa kvinnor.

PRO

Framfall behandlas ofta med en ring som sätts in i slidan - det måste ske på en gynekologisk mottagning. Den första tiden krävs kontroll med jämna mellanrum. När ringen ska bytas hänvisas kvinnor också till en gymmottagning. I särskilt svåra framfall kan det bli tal om operation.

Om dessa äldre kvinnor borde höra hemma på en vårdcentral är mer än vi kan säga. Men de hör inte hemma på sjukhusakuten! Men när det inte finns gynekologer och vårdcentralen inte har aktuell kompetens så hänvisas kvinnor till akuten. I förlängningen innebär det att kvinnor inte söker hjälp för framfall, lider i tysthet.

PRO kräver att det utbildas fler geriatriska och annan geriatrisk specialutbildad sjukvårdspersonal. Vi menar, att samma måste gälla kravet att utbilda fler gynekologer och gynekologiskt specialutbildad personal. Att tala om att satsa på kvinnors hälsa är ett hårt utan det!

Att-satser

1. att PRO hittar sätt att lyfta frågan om kvinnors hälsa tydligare, inberäknat just framfall som en svår sak för många äldre kvinnor.
2. att PRO lyfter kravet att satsa på fler gynekologer och annan gynekologiskt specialutbildad personal
3. att det är en fråga både för PRO:s styrelse och för PRO:s representanter i de regionala pensionärsråden i landet.

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Motionären tar upp ett stort besvär för många kvinnor. Denna fråga är, liksom många andra frågor för speciellt äldre kvinnor, viktig att framhäva.

Distriktsstyrelsen vill dock påpeka att det behövs ett större omtag vad gäller synen och forskningen på kvinnorelaterade sjukdomsfrågor. Distriktsstyrelser ser därför fram emot en samlad bild och åtgärdsprogram vad gäller kvinnors hälsa och sjukdomar.

Styrelsens yttrande

Styrelsen delar motionens uppfattning att äldre kvinnors hälsa ofta får otillräcklig uppmärksamhet i hälso- och sjukvården. Tillstånd som framfall,

inkontinens och andra gynekologiska besvär är vanliga, påverkar livskvaliteten för många kvinnor och borde i högre grad omfattas av tidig upptäckt, rätt kompetens och tillgänglig behandling. Det är också tydligt att bristen på gynekologer och gynekologiskt kunnande inom primärvården medför att många kvinnor inte får det stöd de behöver eller undviker att söka vård.

Styrelsen delar därför motionens grundläggande ambition att stärka kunskapen och synligheten när det gäller äldre kvinnors hälsa. Samtidigt bedömer styrelsen att förslagen till åtgärder är för detaljerade. Dessa frågor bör i stället hanteras inom ramen för mer övergripande skrivningar om kvinnors hälsa i styrelsens förslag till handlingsprogram – se avsnittet "Hälsa- och sjukvård för äldre" [Rad 276-305].

Styrelsen anser att PRO:s nationella påverkansarbete behöver utgå från breda och långsiktiga krav på resurser, kompetensförsörjning och en jämlik vård, inte på specifika yrkeskategorier eller diagnoser. I det arbetet är det helt avgörande att inte ålderism, inom forskningen eller bland sjukvårdspersonal, blir ett hinder för att alla äldre får den vården de behöver och därmed har krav på. Ett exempel på detta är åldersgränsen när det gäller screening för bröstcancer. Detta typexempel på ålderism kan nu potentiellt slopas eftersom Moderaterna har ändrat position i frågan efter lång tids påtryckningar av PRO och andra politiska aktörer. Därmed finns möjligheten till en politisk majoritet.

När det gäller förslaget att PRO centralt ska styra arbetet i de regionala pensionärsråden gör styrelsen bedömningen att detta inte är möjligt. Distrikten är självständiga och deras förutsättningar varierar. Den centrala rollen är att, i mån av resurser och övriga intressepolitiska prioriteringar inom PRO, ta fram stöd och kunskapsmaterial som kan användas lokalt.

Mot denna bakgrund anser styrelsen att motionens intentioner är viktiga, men att de föreslagna åtgärderna inte ska beslutas i detalj av kongressen.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att avslå att-sats 1 och 2 till förmån för förslag till handlingsprogram

att avslå att-sats 3

Motion 23

Motionsskrivare: PRO Bunkeflostrand, PRO-Distriktet i Skåne

Rubrik

Äldreomsorg

Motionstext

”Äldreomsorgen bortglömd” var PROs reaktion på Tidöregeringens budget hösten 2025.

Så sant! Trots alla löften efter Coronan, trots flertalet utredningar, trots synbar brist på resurser, trots stora svårigheter att engagera fler att jobba i äldreomsorgen .... så saknades återigen en satsning på äldreomsorgen.

Det får oss att inse och kräva att PRO blir ännu tydligare och skarpare i att höja vår ambition och röst för en bättre äldreomsorg och en egen äldrelag.

Vi i instämmer i den genomgång styrelsen i PRO Samorganisation i Malmö gjort av förslaget till nytt handlingsprogram för PRO och gör det förslag till skrivning angående äldreomsorgen till vår egen motion:

”PRO kräver att ambitionen i äldreomsorgen höjs. Det som direkt påverkar äldreomsorgen är demografin, ekonomi och en utbildad personal. Ett växande antal äldre i befolkningen ökar behovet av vård och omsorg och kräver ökade resurser, mer personal, fler särskilda boendeformer.

Kraven på personalen i äldreomsorgen ökar ständigt medan resurserna inte följer med. En starkare bemanning och bra utbildning med bättre kompetent personal är avgörande för att nå målet om en äldreomsorg med hög kvalitet. De anställda ska ha bra arbetsvillkor och en bra arbetsmiljö för att kunna göra sitt jobb med god kvalitet och vilja och orka jobba inom äldreomsorgen. PRO upprepar kravet på en särskild äldreomsorgslag och stöder kravet på kortare arbetstid i välfärdsyrkena.

Vi ser även att fördomar och ålderism tenderar att normalisera brister i äldreomsorgen. PRO ser det som viktigt att satsa mer på kunskapshöjande insatser mot ålderism bland anställda alla kategorier.”

Att-satser

1. att PRO Riks skärper kraven på äldreomsorgen enligt ovanstående.
2. att PRO stöder de fackliga kraven på en arbetstidsförkortning inom äldreomsorgen.
3. att PRO stärker kravet på en egen äldreomsorgslag

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Att PRO ska påpeka och driva på för en förbättring inom äldreomsorgen är en självklarhet. Allt som kan ligga till grund för en bra omsorg, såsom arbetsförhållanden stödjer vi. Äldreomsorgen faller idag under SOL (Socialtjänstlagen) men där finns också ett ansvar för barn, socialt utsatta familjer och andra. En fokusering på en allt större andel av befolkningen via en särskild äldreomsorgslag, enligt de riktlinjer PRO under flera år förfäktat, skulle skapa likvärdiga förhållanden för alla äldre oavsett i vilken kommun som man bor i.

Styrelsens yttrande

I motionen lyfts angelägna frågor om äldreomsorgens kvalitet, bemanning och behovet av att motverka ålderism. Styrelsen instämmer till stor del i den analys av utmaningarna som uttrycks i motionen och konstaterar att många av de frågor som lyfts redan behandlas i förslaget till handlingsprogram. Detta gäller särskilt behovet av högre ambitioner i äldreomsorgen och kravet på en äldreomsorgslag.

Styrelsens principiella hållning är att PRO som oberoende pensionärsorganisation ska fokusera på vad äldre personer har rätt att kräva av samhällets välfärd. Däremot faller det, enligt styrelsen, utanför PRO:s kompetens att driva intressepolitiska frågor som helt hänför sig till personalens arbetsvillkor. Dit hör frågan om arbetstidsförkortning. Detta är istället att betrakta som fackliga frågor.

Styrelsen delar motionens bedömning att en bra äldreomsorg, som alltid har utgångspunkt i den enskilda individens behov och önskemål, kräver högre ambitioner när det gäller resurser, bemanning, kompetens och arbetsmiljö. Dessa frågor är centrala i det föreslagna handlingsprogrammet och det förs

kontinuerligt en dialog med bland andra fackliga organisationer om just dessa frågeställningar för att hitta gemensamma nämnare och driva frågorna i rätt riktning.

I förslaget till handlingsprogram framhålls behovet av en trygg, personcentrerad och rättighetsbaserad äldreomsorg [Rad 277-282].

Kravet på en äldreomsorgslag är ett av PRO:s viktigaste politiska krav och återkommer i förslaget till handlingsprogram. En sådan lag skulle stärka äldres rättigheter, skapa enhetlighet i kvalitet och bemanning samt öka huvudmännens ansvar för att säkerställa trygg och värdig omsorg i hela landet. Styrelsen anser därför att motionens intention i den tredje att-satsen ligger i linje med PRO:s prioriteringar.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att avslå att-sats 1 till förmån för förslaget till handlingsprogrammet

att avslå att-sats 2

att bifalla att-sats 3 i enlighet med förslaget till handlingsprogram

Motion 24

Motionsskrivare: PRO Hovmantorp, PRO-Distriktet i Kronobergs län

Rubrik

Pensionärer med hörselnedsättning

Motionstext

PRO talar i olika sammanhang om ensamhet, det är dock sällan som man nämner hörselnedsättning som en av de största orsakerna. När man upplever att man inte hör vad som sägs vid kaffebordet, på PRO mötet är risken stor att man slutar att gå dit. Det kan då innebära ensamhet och isolering. Då man börjar inse att man har problem i bullriga och sorliga miljöer och vänder sig till vårdcentralen för att få en remiss till hörselundersökning, i bästa fall får man en tid inom vårdgarantin men i de flesta fall får man vänta ett år eller mer. Hörselnedsättningen har då hunnit förvärras. Efter att en hörselskada har konstaterats tar det återigen flera månader innan man får en hörapparat. "Får" är ett fel uttryck då man måste betala en ganska stor egenavgift, Det finns privata alternativ, där det är kortare väntetid men där får man också betala en mycket större kostnad. Återbesök hos audionomer innebär långa väntetider. Det finns många tekniska lösningar med kopplingar mellan hörapparat och telefoner. Problemet är att olika apparater passar ihop med olika telefoner. Den som säljer telefoner har ingen koll på detta och audionomerna har ingen koll på de olika telefonsystemen. Till exempel den så kallade pensionärtelefonen Doro har ett eget bluetoothsystem som inte passar med något. Att få komma till hörselhabiliteringen och få hjälp medför ytterligare väntetider.

Att-satser

1. att PRO med skärpa påtalar dessa problem för regeringen och försöker få dem att se till att utbildningen av antal audionomer ökas
2. att PRO i sina kontakter med Sveriges Regioner påtalar problemet och verkar för att fler audionomer anställs för att korta väntetiderna

---

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Styrelsens yttrande

Styrelsen vill inledningsvis uttrycka förståelse och stor respekt för de erfarenheter och svårigheter som motionen beskriver. Hörselnedsättning är en av de vanligaste funktionsnedsättningarna bland äldre, och dess konsekvenser – isolering, minskat deltagande i sociala sammanhang och försvårad kommunikation – kan få mycket allvarliga följder för både hälsa och livskvalitet.

Motionen lyfter på ett engagerat sätt fram hur bristande tillgång till audionomer, långa väntetider och svårigheter med teknik och rehabilitering leder till att många äldre inte får det stöd de har rätt till. Styrelsen delar därför motionens oro och instämmer i att tillgänglig hörselvård är en central fråga i arbetet mot ensamhet och ohälsa.

Förslagen som förs fram i motionen – specifikt krav på att staten ska öka utbildningsvolymerna för audionomer eller att regionerna ska anställa fler i en viss yrkeskategori – är mycket detaljerade. Bedömningen är att det skulle kräva omfattande personella resurser att jobba med dessa frågor på ett effektivt sätt, och möjligheten att åstadkomma förändringar enligt motionens önskan är mycket begränsad.

PRO driver bredare och mer övergripande krav på en jämlik och tillgänglig hälso- och sjukvård. Inom ramen för det uppdraget kommer bristerna i äldres tillgång till vård, inklusive hörselvård, i vårt generella påverkansarbete att uppmärksammas. Den övergripande riktningen finns också beskriven i förslaget till handlingsprogram, där PRO arbetar för att regionerna ska säkerställa kompetens, tillgänglighet och rimliga väntetider i vården för äldre. Det finns även ett specifikt avsnitt med rubriken Hjälpmedel – för en trygg vardag [Rad 306-316] som lyfter tillgången till hjälpmedel.

Mot denna bakgrund anser styrelsen att motionens viktiga intentioner bäst tillgodoses inom ramen för PRO:s breda arbete för jämlik vård – men att de specifika åtgärder som motionen föreslår bör avslås.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att avslå motionen

Motion 25

Motionsskrivare: PRO-Distriktet i Uppsala län

Rubrik

Likvärdig subvention för glasögon så som för tandvård

Motionstext

Synhälsa är en grundläggande del av människors välbefinnande, arbetsförmåga och delaktighet i samhället. Trots detta betraktas glasögon fortfarande som en privat kostnad, medan tandvård och nedsatt hörsel till viss del omfattas av statliga subventioner och högkostnadsskydd. För personer med nedsatt syn innebär detta en betydande ekonomisk belastning, särskilt då kostnaden för glasögon ofta upprepas vartannat till vart fjärde år och ofta behöver förnyas efter t.ex. gråstarrs operation.

Det finns ingen rimlig anledning att synvård ska behandlas annorlunda än tandvård och nedsatt hörsel. Tänder, hörsel och syn är kroppsfunktioner som påverkar hälsa, livskvalitet och möjligheten att delta i arbetslivet.

Nuvarande situation

I dag får barn och unga upp till 19 år bidrag till glasögon, men för vuxna finns endast begränsade möjligheter till stöd. Detta leder till ojämlikhet mellan grupper och regioner, samt ökad risk för att personer avstår från att skaffa nödvändiga synhjälpmedel av ekonomiska skäl.

Förslag

För att skapa en mer rättvis och jämlik hälsopolitik föreslås att staten inför ett subventionssystem för glasögon motsvarande det som gäller för tandvård och nedsatt hörsel.

Att-satser

1. att verka för att införa ett nationellt subventionssystem för glasögon.
2. att PRO verkar för att en utredning för hur ett sådant system kan utformas och finansieras.

Distriktets beslut och yttrande
Bifall

Motion 26

Motionsskrivare: PRO-Distriktet i Södermanland

Rubrik

Bidrag till glasögon

Motionstext

Det finns många av den äldre befolkningen som behöver glasögon för att kunna fungera i vardagen. Framförallt då samhället kräver att mer och mer ska ske digitalt. Alla har inte den ekonomi so krävs för att kunna köpa de glasögon de behöver för att upprätthålla en god syn. Detta i sin tur leder till att det är svårt att läsa tidningar och böckers samt att lösa korsord och för stimulerande hjärverksamhet som i sin tur eliminerar ett för tidigt åldrande. Förhoppningsvis leder det även till färre besök på våra sjukvårdsinrättningar. Den äldre befolkningen har också rätt till en meningsfull sysselsättning i vardagen.

Vid nedsatt hörsel, för att kunna höra bättre, får du hjälp med hörselapparat för en rimlig kostnad. Ögon likväl som öron är ett av våra sinnen.

Att-satser

1. att Riks arbetar för bidrag till glasögon.

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Styrelsens yttrande

Nedan följer gemensamt motionssvar för motion:

- 25 - Likvärdig subvention för glasögon så som för tandvård
- 26 - Bidrag till glasögon

Båda motionerna handlar om att subventionera glasögon. Styrelsen delar motionernas uppfattning att god synhälsa är en viktig förutsättning för delaktighet, trygghet och en god livskvalitet.

Många äldre drabbas av synförsämring, och kostnaderna för glasögon kan vara betydande, särskilt när synen förändras snabbt eller när operationer – som vid gråstarr – kontinuerligt kräver nya glas.

Motionernas ambition att skapa en mer jämlik och rättvis ekonomisk hantering av synvård är därför både förståelig och angelägen. I det föreslagna handlingsprogrammet finns ett stycke som lyder [Rad 313-316] "Kostnader för hjälpmedel utgör ofta ett hinder för äldre, inte minst när det gäller glasögon och hörselapparater. På sikt vill PRO att hjälpmedel ska ingå i högkostnadsskyddet för hälso- och sjukvård och under tiden bör ekonomiskt utsatta grupper få hjälp att införskaffa de hjälpmedel de behöver."

Styrelsen vill därför inom ramen för förslaget till handlingsprogram att båda motionerna ska anses besvarade.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att anse motion 25 och 26 besvarade

Motion 27

Motionsskrivare: PRO Kultur Malmö, PRO-Distriktet i Skåne

Rubrik

Tandvården, en resurs att tidigt upptäcka benskörhet

Motionstext

Det internationella läkarförbundet mot benskörhet, IOF, har uppskattat att det varje år i Sverige inträffar c:a 124.000 frakturer, relaterade till benskörhet. Enligt ett skånskt forskningsprojekt, publicerat 2008, uppskattades antal frakturer till 70.000-100.000 per år och kostnaden till 4,6 miljarder. Eftersom benskörhet är en åldersrelaterad sjukdom och med den stora ökningen av befolkningen över 80 överstiger nu troligen den årliga kostnaden 6 miljarder. Sverige ligger dessutom mycket högt i statistiken när det gäller antalet höftfrakturer. En studie från 2011 visar att endast 3,5% av den svenska befolkningen över 50 år behandlades med läkemedel mot benskörhet. Behovet är betydligt större men enligt IOF är det svårt att hitta dem som befinner sig i riskzonen innan de har fått sin första fraktur.

I Socialstyrelsens riktlinjer påpekas att en tidig diagnos förbättrar vården för benskörhet, bland annat nedanstående:

- Öka tillgången på bentäthetsmätning för snabbare diagnostisering.
- Ta fram en enhetlig kvalitetssäkrad patientutbildning nationellt.
- Ge vårdpersonalen fortbildning om osteoporos nationellt.
- Erbjud läkemedelsbehandling utifrån patientens förutsättningar för att stärka skelettet och förhindra benskörhetsfrakturer.

Tandvården är en underutnyttjad resurs för att tidigt motverka frakturer som beror på benskörhet. En naturlig utveckling är att ge tandläkarna möjlighet att följa Socialstyrelsens råd på ovanstående punkter.

Forskning när det gäller att upptäcka benskörhet med tandröntgen har funnits sedan länge. En doktorsavhandling publicerades redan 1996 av seniorprofessor Christina Lindh. Senare deltog hon och fakulteten i Malmö i ett internationellt forskningsprojekt, Osteodent, ett samarbete mellan forskargrupper i fem länder. Senare har även programvara för analys av bentäthet med digitala tandröntgenbilder utvecklats. En avhandling från 2021 av Joanna Gullberg vid

Odontologiska fakulteten vid Malmö Universitet är en senare redovisning av forskningen.

I tandvården kallas ALLA patienter regelbundet till revisionsbesök. I dessa besök ingår nästan alltid röntgenbilder. Tandvården är därför den instans där tendenser till benskörhet kan upptäckas tidigt. Detta möjliggör lägre vårdkostnader och mindre lidande, men tyvärr finns det brister i kontaktvägarna från tandvården till allmänläkare. Tandvårdens oberoende av kontaktvägar när det gäller att uppfylla Socialstyrelsens önskemål skulle kunna vara att ge tandläkarna nödvändig utbildning och möjlighet att förskriva läkemedel för tidig behandling av osteoporos.

Att-satser

1. att ge tandläkare utbildning för att tolka bentäthet med vanlig digital tandröntgen.
2. att ge tandläkare möjlighet att förskriva läkemedel mot benskörhet

---

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Motionären tar upp en viktig aspekt av vilken information som det finns att få via ett tandläkarbesök, då det gäller benskörhet. Vidare om möjligheten att förskriva läkemedel för tandläkare mot benskörhet. Vi vill dock höja ett varnande finger för att det kan öka kostnaderna för vare tandläkarbesök då det gäller fri prissättning för allt som inte är reglerat via TLV (Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket). Men vi vill dock yrka bifall till motionen då PROs ambition är att tandvården ska falla under den vanliga sjukvården och ses som en lika viktig del av kroppen som övriga kropp och organ.

Styrelsens yttrande

Styrelsen instämmer i motionens beskrivning att benskörhet är en vanlig och allvarlig sjukdom bland äldre och att tidig upptäckt är avgörande för att förebygga frakturer, lidande och höga vårdkostnader.

Motionen lyfter samtidigt en intressant och viktig aspekt, nämligen att tandvården, genom sina regelbundna kontroller och röntgenundersökningar, skulle kunna vara en del av ett mer sammanhållet system för tidig upptäckt av osteoporos.

Styrelsen sympatiserar med intentionen att bättre ta till vara tandvårdens möjligheter i detta avseende. Det är emellertid styrelsens bedömning att de konkreta förslag som lämnas – utbildning i bentäthetstolkning och förskrivningsrätt för läkemedel – är alltför detaljerade för att lämpa sig för ett kongressbeslut. Dessa frågor rör statliga riktlinjer, professionsansvar och omfattande förändringar i både utbildningssystem och vårdorganisation.

Styrelsens förslag till handlingsprogram tar ett bredare grepp om tandvårdens roll. Där slås fast att [Rad 322-323] "Alla vård- och omsorgsaktörer måste kunna uppmärksamma sambandet mellan munhälsa och övrig hälsa." Frågan om tidig upptäckt av olika sjukdomstillstånd genom tandvården ryms inom denna målsättning.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att avslå motionen till förmån för förslag till handlingsprogram

Motion 28

Motionsskrivare: PRO Kultur Malmö, PRO-Distriktet i Skåne

Rubrik

Investering i munhälsa i ett framtidsperspektiv

Motionstext

Historisk bakgrund

Folktandvården grundades 1938 för att få fler människor till tandvården och för att fokusera på förebyggande tandvård. År 1968 startade utbildning till tandhygienister och 1974 kom tandvårdsförsäkringen med samma inriktning, att få patienterna att "bli och förbli friska i munnen". Flera tidiga och framgångsrika projekt med teamtandvård, bland andra i Gustafs och Särna i Dalarna, bekräftade att tandvården var på rätt väg med investering i munhälsa. Stödet från Socialstyrelsen innebar "teamtandvård" med långt gående delegering av arbetet till hygienister och tandsköterskor. Detta gjorde att tandläkarens tid, främst för undersökning och diagnostisering, kunde fördelas mellan flera behandlingsrum parallellt, med resultat att antalet patientbesök per år kunde flerdubblas. Socialstyrelsens riktlinjer innehåller fortfarande anvisningar om långt gående delegering. Förändringen i tandvårdens senare prioritering av intäkter på bekostnad av hälsofrämjande tandvård gör att tillgången till tandvård nu är begränsad och ojämnt fördelat. De tidiga projekten i Dalarna, som inspirerades av ett vägledande projekt i Trollhättan, har fått framgångsrika efterföljare, men tyvärr endast ett fåtal. Alla senare projekt, bland andra i Kungsbacka, Onsala och Falkenberg i Halland, har varit mycket framgångsrika.

Tandvårdsförsäkringens kursändring

Efter tandvårdsförsäkringens införande ökade antalet tandläkare som efter hand stärkt sina organisationer. Det har genom åren genomförts ett tiotal revisioner av tandvårdsförsäkringen. Regeländringarna har successivt inneburit att tandläkarkårens lönsamhet har tagit över som fokus på bekostnad av tandhälsans utveckling. Målet "att bli frisk och förbli frisk i munnen" har ersatts av "Reparationstandvården", som omfattar reparationer och all annan tandvård som reparerar ohälsa men inte leder till att patienten blir friskare. Patientavgifterna ökade, inte minst efter avregleringen vid

sekelskiftet. Tandvårdsförsäkringen kostar idag c:a 30 miljarder och patienterna betalar 18 miljarder av detta, dvs 57%. Samtidigt är tandvården det mest lukrativa segmentet i vården med en rörelsemarginal som överstiger genomsnittet med c:a 5%. Det är reparationstandvården som skapar ojämlikhet i tandvården genom höga patientavgifter och privattandvårdens koncentration till områden där det finns mest pengar att hämta. Idag är "Reparationstandvården" den helt dominerande delen av tandvården.

Senare års forskning

Senare års forskning har påvisat att en god munhälsa minskar risken för följsjukdomar, demens, framför allt Alzheimers, hjärt-kärlsjukdomar, diabetes, stroke och vissa former av cancer. Det är viktigt att god munhälsa grundas i tidig ålder eftersom följsjukdomarna ofta utbryter först långt senare. Genom effektivisering av tandvården och bättre samarbete med sjukvården finns stora besparingsmöjligheter som skulle minska kostnaderna för såväl patienterna som samhället. Dessutom skulle patienternas lidande minskas. Samhällets kostnader kan minskas för vissa följsjukdomar, som är en väsentlig del av den nationella hälsoekonomin. Enligt rapporten "Samhällets kostnader för sjukdomar år 2023" från IHE, Institutet för hälso- och sjukvårdsekonomi, beräknades de sammanlagda kostnaderna för sjukdom till 785 mdkr (miljarder kronor) år 2023. Tandvårdens regelbundna kallelse av alla patienter är först i kedjan när det gäller att upptäcka tidiga sjuktendenser. I en målmedveten inriktning på patienternas munhälsa är tandvårdens röntgen viktig utrustning i den förebyggande behandlingen och kommunikationen med patienten, som kan anse sig helt frisk och ändå bära på symptom som kan få följder många år senare i livet. En god munhälsa minskar risk för nedanstående sjukdomar. Listan, som inte är komplett, illustrerar vikten av en god munhälsa.

www.ihe.se Institutet för Hälso- och sjukvårdsekonomi

Rapport Samhällets kostnad för sjukvård 2023

Hjärt-kärl-sjukdomar och stroke

Kostnader för hjärt-kärlsjukdom i Sverige 2019 - IHE

<https://ihe.se/rapport/kostnader-hjart-karlsjukdom/>

Den totala kostnaden för hjärt-kärlsjukdom beräknades till 60,2 miljarder kronor år 2019.

Diabetes

Diabetes: Påverkbara kostnader för typ 2-diabetes år 2020 och år 2030 i Sverige. Prognoser med IHE Cohort Model of Type 2 Diabetes - IHE

<https://ihe.se/rapport/paverkbara-kostnader-typ-2-diabetes-ar-2020-och-ar-2030-sverige-prognoser-med-ihe-cohort-model-type-2-diabetes/>

Sjukvårdens och samhällets totala kostnader för typ 2-diabetes beräknades öka från omkring 16 mdkr år 2013 till nästan 18 mdkr år 2020. År 2030 beräknades kostnaden ha ökat ytterligare till 21 mdkr, alla belopp i 2013 års prisnivå.

Demens, bland annat Alzheimers

Antalet demenssjuka och kostnader för demenssjukdomar i Sverige 2023

<https://nyheter.ki.se/media/150869/download>

De demenskostnader, som Socialstyrelsen har refererat till i sina riktlinjer, har publicerats av Karolinska Institutet i rapporten ”**Demenssjukdomarnas samhällskostnader i Sverige 2019**”. En annan utredning visar att kostnaden för demens var 81 miljarder år 2023, **vilket är samma kostnad som för det svenska försvaret samma år**. Samhällskostnaden för demens i rapporten från Karolinska Institutet visar att största delen faller på kommunerna, framför allt i form av kostnader för hemtjänst och särskilt boende, som tillsammans var **66,8 miljarder eller 82% av totalkostnaden**. Näst största kostnadsbörda faller på anhöriga med ca 16,5%. En mycket liten del faller på regionerna i form av sjukvårdskostnader, mindre än 2 %.

De sammanlagda årliga kostnaderna för de sjukdomar där risken kan minskas genom ett systematiskt arbete med att förbättra munhälsan överstiger med stor sannolikhet 200 miljarder per år. Under förutsättning av att tandvården åter börjar att prioritera den framtida munhälsan och tandvården effektiviseras enligt projekt ”Gustafs” så skulle forskningens upptäckter kunna omvandlas till besparingar i den nationella hälsoekonomin utan att innebära lägre intäkter för tandvården. Tillgången till tandvård skulle öka och bli mer jämnt fördelad oavsett geografiska och socioekonomiska förutsättningar, patienternas hälsa och ekonomi skulle förbättras, köerna till tandvården skulle reduceras och personalen skulle få mer stimulerande arbetsuppgifter.

KK-stiftelsens projekt

KK-stiftelsen (KKS.se) har visat att det finns ett visst ljus i tunneln. Av ett pressmeddelande från 25-05-16 framgår att KK-stiftelsen anslår 48 miljoner som ”ska lyfta svensk tandvård” i en forskningsprofil där ”resultaten snabbt ska kunna överföras till reell patientnytta.”

Dessa områden är:

- Oral hälsa, allmänhälsa och välbefinnande med stöd av precision i den orala vården,
- Hållbar hälsa kopplad till livslångt bibehållande av tänder och oral funktion,
- Jämlig hälsa i vårt samhälle genom att säkerställa tillgång till munhälsovård,
- Implementering av e-hälsa som grund för kostnadseffektiv och målinriktad munhälsovård.

Projektet ska ledas av Malmö Universitet och ske i samverkan med vårdgivare och företag. De beskrivna målen har stora likheter (utom e-hälsa) med målen i de projekt med ”teamtandvård”, som startade i Trollhättan i början på 70-talet, ett projekt som studerades noga av Socialstyrelsens tandvårdsbyrå och resulterade i utveckling av riktlinjerna för delegation i tandvården. Projekten i Gustafs och Särna i Dalarna baserades i hög grad på dessa riktlinjer. Den kostnadseffektiva och målinriktade munhälsovården i samtliga projekt baserades på teamtandvård. Kvalitetsutvecklingssystemet Kaizen var en viktig del av teamtandvården och innebar bland annat prioritering av personalens delaktighet i såväl planering som genomförande av verksamheten.

Referenser

<https://mau.se> Malmö Universitet

<https://mau.se/nyheter/storsatsning-pa-forskning-ska-forbatta-munhalsan/>

<https://www.kks.se> KK-stiftelsen

<https://www.kks.se/article/ny-forskning-ska-lyfta-svensk-tandvard/>

<https://www.kks.se/program/forskningsprofiler/>

Utredningen om tio-tandvård

Utredningen om tio-tandvård, SOU-2024_70, omfattar 661 sidor och beskriver en framtid som är helt på kontrakurs till KK-projektet. Utredningen innehåller inga hälsofrämjande inslag. Sådana inslag har enligt utredningen en **”undanträngande effekt”** och skulle, om de ingick i tio-tandvården, minska utrymmet för ”reparationstandvården”. Tio-tandvården befäster således den nuvarande prioriteringen av tandvårdens intäkter på bekostnad av en långsiktig prioritering av förbättring av munhälsan. Det kan konstateras att utredningen helt följer utredningsdirektivet, som innehåller:

Tio-tandvård ska omfatta behandling av sjukdom och smärta, reparativ vård samt rehabiliterande och habiliterande vård med vissa begränsningar.

En begränsning är att ”ny fast tand- och implantatstödd protetik bakom tandposition 5 undantas från tio-tandvården.

Syftet med denna begränsning är att tandvården har utfört många kostsamma och onödiga implantat och broar. Visserligen är dessa tänder viktiga för att kunna tugga maten, men det finns motsäggande undersökningar som visar att en fullgod livskvalitet kan uppnås utan dessa tänder.

Undersökningar och förebyggande åtgärder ingår inte i tio-tandvården.

Detta är den mest allvarliga bristen i tio-tandvården. Målet i tio-tandvården är helt relaterat till reparationstandvården. Det finns ingen koppling till tandhälsa annat än lösa spekulationer om att 67+-patienter har sämre tandhälsa än andra patienter. Inte ens begreppet ”sent uppkommen följsjukdom” ingår i den 661 sidor långa utredningen.

Patienten skall betala 10% av referenspriset, eller 10% av tandläkarens pris om detta är lägre. Vårdgivaren får ersättning från staten med referenspriset med avdrag för de 10% som patienten betalar. Detta innebär att vårdgivarens pris inom tio-tandvården regleras, till skillnad från övrig tandvård där prissättningen är fri.

Det finns i tio-tandvården även ett kommuntypstillägg som utgår till vårdgivaren med 10 eller 20% av referenspriset beroende på patientens bostadsort.

Prisregleringen medför att tandläkarnas intäkter sänks, vilket innebär risk för reducering av de resurser som behövs för att åtgärda de reparationsbehov som finns i dagsläget.

Ett sätt att kompensera för intäktsbortfallet är att höja priserna för de åtgärder som inte omfattas av tio-tandvården, dvs undersökningar och förebyggande åtgärder. Konsekvensen av detta är att tio-tandvården motverkar hälsotandvården vilket även framgår av det motiv som beskrivs på sidan 388 i utredningen. Att ta in de hälsofrämjande åtgärderna i tio-tandvården skulle ta vårdkapacitet från reparationerna och ***”riskera att leda till undanträngningseffekter på samma sätt som den utökade avgiftsfria tandvården för unga vuxna gjort inom folktandvården sedan införandet 2017”.***

En långsikt plan för tandhälsans utveckling saknades redan när ungdomarnas ålderstak för den fria tandvården nyligen sänktes med fyra år. I tio-tandvården blir den fientliga inställningen till långsiktigt förbättrad tandhälsa mycket

PRO

tydlig och en attack mot munhälsans väktare Folktandvården, som riskerar att tappa en halv miljon ungdomar, dvs fyra årskullar, trots planer på att väcka ”fluortanten” till liv igen. Munhälsan är inte så god som utredningen påstår. Hur mäter man munhälsa hos den stora grupp som inte har råd med tandvård?

Prisregleringen, om tio-tandvården blir verklighet, innebär lägre intäkter om 1,2 miljarder för tandvården. Detta kan komma att kompenseras genom prishöjningar av de hälsofrämjande åtgärderna som inte ingår i tio-tandvården. En annan risk är att tandläkare söker sig till andra länder eller yrken, vilket ytterligare skulle öka ojämlikheten i tillgången till tandvård.

Att åter reglera priserna är positivt, men riskerna med detta i den nuvarande strukturen i tandvården, är mycket stora. Det som behövs är ett noggrant förberedelsearbete i en lång process som innebär en total omstrukturering av tandvården inklusive översyn av tandvårdsutbildning och rationalisering av verksamheten.

Slutsats

Det är möjligen lockande för pensionärer 67 år eller äldre att se fram emot billigare avgifter i tandvården, men det finns ett par baksidor på medaljen, avsaknaden av viss tandvård av kindtänder, ökad ojämlikhet när det gäller tillgång till tandvård och framför allt arrogansen när det gäller utveckling av tandhälsa på lång sikt. Det projekt med långsiktig munhälsoprofil, som finansieras av KK-stiftelsen och som ska ledas av Malmö Universitet, är betydligt mer lockande. Det ligger nära till hands att citera Hasse & Tage: ”Hoppas att barnen ändå får ett glas öl!” med följande, inte lika humorfyllda modifiering: ”Hoppas att barnbarnen ändå får behålla en god munhälsa och minskar risken att drabbas av följsjukdomar senare i livet!”

Att-satser

1. att verka för att ålderstaket för ungdomarnas fria tandvård återställs till den gräns som infördes 2017, dvs 23 år.
2. att Följa upp det tandvårdsprojekt som finansieras av KK-stiftelsen och leds av Malmö Universitet.
3. att Löpande informera PRO-medlemmar och andra om projektets utveckling

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Motionen är omfattande, men innehåller också en beskrivning som är viktig för att underbygga att-satserna. Distriktsstyrelsen vill också påminna om den reform som går under betäckningen 10-tandvården. Denna reform bortser helt från hälsofrämjande- och förebyggande tandvårdsinsatser. Vi riskerar att komma tillbaka till en tandvård där man väntar till tandvärken sätter in innan man går till tandläkaren. Då är skadan redan skedd vilket också får konsekvenser för den äldre. Vidare reagerar vi också på att man ställer grupper mot varandra i samhället. Många unga idag studerar fram till 23 års ålder vilket innebär att deras tänder och munhälsa försämras.

Styrelsens yttrande

Styrelsen vill inledningsvis uttrycka uppskattning för en mycket genomarbetad motion. Motionen lyfter flera viktiga aspekter av tandvårdens utveckling – från behovet av förebyggande insatser och bättre samverkan med övrig hälso- och sjukvård, till vikten av att främja en långsiktig och jämlik munhälsa. Styrelsen delar motionens grundläggande syn på att god munhälsa är avgörande för äldres totala hälsa och att tandvårdens roll i förebyggande arbete behöver stärkas.

Styrelsen anser att PRO är en pensionärsorganisation och att frågan om yngre personers fria tandvård inte är ett område som bör behandlas på kongressen.

Styrelsens uppfattning är att övriga förslag som läggs fram i motionens att-satser är alltför specifika för att läggas till grund för kongressbeslut. Frågor som rör åldersgränser i tandvården, uppföljning av enskilda forskningsprojekt eller återkommande informationsinsatser är viktiga, men passar bättre i den löpande intressepolitiska verksamheten än i bindande kongressbeslut.

Tandvården ska vara jämlik, integrerad med övrig hälso- och sjukvård, och präglad av ett starkt fokus på förebyggande och hälsofrämjande insatser. Denna inriktning ligger nära motionens övergripande intentioner, men utan att binda organisationen till enskilda projekt eller konkreta åtgärder som faller utanför PRO:s direkta beslutsmöjlighet. Styrelsen föreslår att motionen avslås.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att avslå motionen

Motion 29

Motionsskrivare: PRO-Distriktet i Södermanland

Rubrik

Tandvård

Motionstext

Tand- och munvård är en väsentlig del i en persons allmänna hälsotillstånd. De senaste åren har vetenskapen kommit fram till att tand- och munhälsa har en stor betydelse även vid hjärt- och kärlsjukdomar, tidig demenssjukdom mm. Trots detta ligger främst tandhälsan utanför sjukvården gällande bl. a. högkostnadsskydd. Kostnaden för ett tandläkarbesök bör ligga i paritet med ett besök på vårdcentral. Kostnad för t.ex. ny tandkrona är alldeles för hög för äldre.

Att-satser

1. att PRO verkar för att kostnaden vid tandläkarbesök blir samma kostnad som för ett besök på vårdcentral.
2. att Tandvård ska införlivas med sjukvården, i och med det också ett högkostnadsskydd.

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Styrelsens yttrande

Styrelsen delar motionens uppfattning att en god tand- och munhälsa är avgörande för äldres allmänna hälsa och livskvalitet. Det finns idag ett tydligt samband mellan munhälsa och flera allvarliga sjukdomar, och många äldre avstår från nödvändig tandvård på grund av höga kostnader och låga pensioner.

Så som styrelsen tolkar motionens intention – att göra tandvården mer jämlik, mer tillgänglig och mer integrerad med övrig hälso- och sjukvård – ligger den helt i linje med PRO:s övergripande inriktning i förslaget till handlingsprogram [Rad 317-326]. På sikt menar PRO att tandvården bör ha ett

högkostnadsskydd som motsvarar det för hälso- och sjukvården. Tänderna ska ses som en del av kroppen och ingen ska behöva avstå från tandvård av ekonomiska skäl.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att anse att-sats 1 besvarad till förmån för förslag till handlingsprogram

att bifalla att-sats 2 i enlighet med förslag till handlingsprogram

Motion 30

Motionsskrivare: PRO Huvudsta-Råsunda, PRO-Distriktet i Stockholms län

Rubrik

Subventionerad tandvård för pensionärer

Motionstext

Nuvarande regering har aviserat en tandvårdsreform som endast omfattar vissa tänder - den så kallade *tiotandsvården*. Förslaget innebär att bara ett begränsat antal tänder ska omfattas av ett särskilt högkostnadsskydd. Framtänderna. De synliga tänderna.

Tandvården är en viktig del av hälsan. God tandhälsa påverkar inte bara vår möjlighet att äta och tala, utan tandhälsan har också en tydlig koppling till sjukdomar som hjärt-, kärlsjukdomar och diabetes. Men att hålla sig med en god tandhälsa kan bli dyrt och det finns pensionärer som inte har råd med dyra tandläkarbesök.

Reformen *Tiotandsvården* är inte en bra lösning. Reformen gäller bara framtänderna. En reform endast för utseendet och som endast subventionerar lagning av de synliga framtänderna. Denna begränsning hjälper inte problem med tuggförmåga och livskvalité.

En tandvårdsreform måste utformas så att äldre har råd med en fullgod tandvård oavsett var i munnen problemen sitter och oavsett inkomst.

Att-satser

1. att PRO verkar för att tandvården för pensionärer subventioneras på samma sätt som den övriga sjukvården.
2. att PRO kräver en fullvärdig och rättvis tandvårdsreform som omfattar hela munnen för pensionärer – inte bara vissa tänder.

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Tänderna tillhör kroppen. Alla ska ha råd med god tandvård. Det är gamla befogade krav från PRO och väldigt många andra. När väl ett utredningsförslag

kommer är det ändå delvis oklart och otillräckligt. Att en del av finansieringen ska lösas genom försämringar för yngre är bara så fel!

Men innehållet innebär förbättringar, är ett steg på vägen. Ändå uppstår osäkerhet om detta förslag verkligen tillgodoser behoven. Blir det främst en utseendefråga (viktigt), eller tillgodoses behovet av att få tugga ordentligt. En del sådana åtgärder ingår inte. Men om de är jätteviktiga för att kunna tugga maten bra? Kanske eller inte. Klart är att kostnaden för undersökning och förebyggande åtgärder inte täcks.

Distriktsstyrelsen är osäker på var detta hamnar. Detta första steg (?) borde vara tydligare och gå så långt som behövs. Tänderna tillhör nu kroppen i princip. Åtminstone vissa tänder.

Styrelsens yttrande

Styrelsen instämmer i motionens uppfattning om att tandvården är en förutsättning för äldres hälsa och att dagens kostnadsnivåer innebär att många pensionärer avstår från nödvändig behandling. För många äldre påverkar dålig munhälsa inte bara möjligheten att äta och må bra, utan också risken att utveckla eller förvärra andra sjukdomar såsom hjärt- och kärlsjukdomar, diabetes och infektioner.

Den kritik som motionen framför mot den beslutade reformen

"Tiotandvården" är förståelig och befogad. En reform som enbart omfattar vissa tänder riskerar att förstärka ojämlikheten och missar helt den helhetssyn som krävs för att äldre ska få en trygg och fungerande tandvård. Samtidigt vill styrelsen understryka att reformen utgör ett viktigt första steg för en mer jämlik tandvård, där ingen ska behöva avstå från tandvård av ekonomiska skäl.

Men vi är absolut inte i hamn och avsaknaden av förebyggande tandvård i Tiotandvården är ett område som PRO kommer jobba med framöver, likaså arbetet med att bygga ut tandvården i de delar av Sverige där det behövs och inom äldreomsorgen.

I förslaget till handlingsprogram framgår det att [Rad 318-323] "Alla äldre ska ha tillgång till tandvård av god kvalitet. Ekonomin ska aldrig utgöra ett hinder. Tandvården ska ha ett högkostnadsskydd som motsvarar det för hälso- och sjukvården. Munhälsan förändras i samband med åldrandet, vid vissa sjukdomstillstånd och genom läkemedel. Alla vård- och omsorgsaktörer måste kunna uppmärksamma sambandet mellan munhälsa och övrig hälsa."

Motionens intention ligger därmed helt i linje med den politik PRO redan föreslår.

Mot denna bakgrund föreslår styrelsen att motionens båda att-satser bifalls, eftersom de överensstämmer med den inriktning PRO redan föreslår i handlingsprogrammet.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att bifalla motionen

Motion 31

Motionsskrivare: PRO-Distriktet i Uppsala län

Rubrik

Rätten till en värdig död

Motionstext

De sista månaderna i livet kan för en del årsrika personer vara smärtsamma, traumatiska och med mycket lidande. Det gäller till exempel för personer med den obotliga sjukdomen ALS.

Personerna får smärtlindring och lugnande mediciner, men vill slippa lidandet och lämna jordelivet.

Några, som har kontakter och pengar, kan resa till Schweiz för att få hjälp att komma från lidandet.

Dödshjälp är en komplex och kontroversiell fråga som väcker starka känslor och olika åsikter.

I Sverige erbjuds personer med obotlig sjukdom palliativ vård. I några regioner kan man välja var man vill dö - på en palliativ vårdenhet, omsorgsboende, sjukhus eller i hemmet. Den palliativa vården behöver utvecklas och ska vara första alternativet.

Hur vi vill leva våra sista dagar rör alla oss årsrika personer.

Frågan om dödshjälp är känslig, men måste diskuteras - även inom pensionärsrörelsen! Detta är inte en fråga som bara ska diskuteras bland medicinsk personal och specialister på etik. Den rör i högsta grad oss årsrika personer.

Att-satser

1. att PRO tar fram ett faktamaterial med argument för och emot dödshjälp.
2. att PRO ordnar seminarier där dödshjälp diskuteras.

3. att PRO kontakter riksdagsledamöter och regeringen för att en utredning ska tillsättas om rätten till en värdig död i Sverige

---

Distriktets beslut och yttrande

Avslag

Avslaget motiveras med hänvisning till skrivning i remissförslaget till Handlingsprogram:

Palliativ vård och en värdig avslutning på livet. Alla ska ges möjlighet till en värdig sista tid i livet med god symtomlindring och självbestämmande.

PRO kräver:

att den palliativa vården ska utgå från ett personligt perspektiv, där varje individ aktivt deltar i dialogen om sin egen sjukvård i livets slutskede.

att alla ska så långt det är möjligt själv äga vägen till sin egen död.

Styrelsens yttrande

Styrelsen vill till en början framhålla att frågan om dödshjälp är en av de mest svårbedömda och etiskt komplexa frågor som finns inom äldrepolitiken. Den väcker starka känslor och kräver personliga ställningstaganden, ställningstaganden som potentiellt också riskerar att splittra en bred folkrörelse som PRO.

Styrelsen önskar därför att hålla fast vid de formuleringarna som finns i förslag till handlingsprogram under avsnittet: "En värdig avslutning på livet". PRO:s utgångspunkt är att alla ska ha rätt till en värdig sista tid i livet, med god symtomlindring, självbestämmande och ett aktivt inflytande över vården i livets slutskede. Målet är att [Rad 341] "Varje människa ska så långt det är möjligt själv äga vägen till sin egen död."

Styrelsen bedömer att dessa skrivningar på ett bättre sätt omfattar de frågor motionen lyfter, än vad PRO skulle kunna åstadkomma genom att inleda en diskussion för och emot aktiv dödshjälp.

PRO:s roll bör i stället fortsatt vara att verka för hög kvalitet och eget inflytande i den palliativa vården. Styrelsen föreslår avslag till motionen.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att avslå motionen

Motion 32

Motionsskrivare: PRO Domsjö, PRO-Distriktet i Ångermanland

Rubrik

Höjda pensioner

Motionstext

Mer än 30 år har förflutit sedan Riksdagen beslutade att införa dagens pensionssystem. Kärnan i förändringen var att gå från ett premiebaserat pensionssystem till ett system i vilket "livsinkomsten" avgör storleken på pensionen.

Tilltron till pensionssystemet vacklar. Utfästelserna dvs löftena som då gavs motsvarar inte verkligheten idag. En enkätundersökning inom LO visar att merparten av arbetare är oroliga för att inte få tillräcklig pension. Förtroendet för pensionssystemet är på väg att nå en ny lägsta nivå.

PRO har sedan länge hävdat kraven på ökade inbetalningar till pensionssystemet, och att en s.k. "gas" införs på samma sätt som det redan finns en "broms" för att reglera utbetalningar vid bättre respektive sämre ekonomisk utveckling.

En "gas" har föreslagits av pensionsarbetsgruppen. Dess beräkningsgrunder och faktiska påverkan på pensionens storlek i "goda tider" framstår som mycket måttliga. Om förslaget motsvarar kraven på ett mer rättfärdigt pensionssystem framstår som tvivelaktigt. En viktig principfråga ser emellertid ut att få en lösning.

Det har utarbetats förslag om att höja avgiften till det allmänna pensionssystemet. Ännu har inga konkreta förslag sett dagsljuset som påverkar pensionen på ett för pensionärerna positivt sätt. Risker är uppenbar att nivåerna i det allmänna pensionssystemet inte kan upprätthållas, och därmed urholka de ursprungliga löftena ännu mer.

För att följa upp det nya pensionssystemet tillsattes en särskild pensionsarbetsgrupp av de partierna som stod bakom reformen. Gruppen har utökats till att omfatta alla Riksdagens partier. Konsensus gäller för gruppens ev. förslag till beslut. I praktiken har därmed enskilda partier vetorätt mot förslag som de inte står bakom eller kan begränsa värdet av olika förslag eftersom konsensus ska gälla.

PRO

Ur allmän demokratisk synpunkt är det här systemet tvivelaktigt. Dessutom borde frågor om uppföljning och utvärdering av pensionssystemet ske i andra former, och involvera fler "aktörer" än riksdagspartierna. Ett råd för pensionssystemet kan vara ett sådant alternativ som kan vara knutet till antingen Riksdagen eller regeringen.

Att-satser

1. att PRO fortsatt driver kraven på inbetalningar av högre avgifter till det allmänna pensionssystemet
2. att "gasen" ska ge mer i utbyte i pension än vad pensionsarbetsgruppen har föreslagit.
3. att upplösa pensionsarbetsgruppen
4. att förordna ett nytt råd för uppföljning och utvärdering av pensionssystemet med deltagande från berörda "aktörer",

---

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Styrelsens yttrande

Motionen tecknar sakkunnigt en bild av pensionsfrågans historia och läge i Sverige i dag. Styrelsen håller i stort med motionen om de brister som pensionssystemet uppvisar, både avseende den allmänna pensionens storlek och hur beslut fattas i pensionsfrågor.

Det pensionssystem som utformades på 1990-talet fick en egen ekonomi, skild från statskassan. I och med att medellivslängden stigit och pensionsåldern legat kvar kring 65 har systemet fått ansvar för att försörja allt fler pensionärsår. Eftersom pensionsavgiften inte stigit har detta inneburit lägre pensioner som andel av slutlönen (den så kallade kompensationsgraden). Dessutom har den så kallade bromsen i systemet slagit till tre år och ytterligare sänkt pensionerna.

Sent omsider har politikerna i pensionsgruppen försökt motverka denna effekt genom att höja pensionsåldrarna. Vi har nu den så kallade riktåldern, som automatiskt ska höjas i takt med medellivslängden. Problemet med detta är

naturligtvis att många inte kan arbeta fram till en allt högre pensionsålder. Ett tufft arbetsliv innebär att personer tvingas söka sjukersättning fram till den tidpunkt då man kan få ut sin allmänna pension, en pension som då blir låg då den tas ut tidigt.

En stigande pensionsålder kan inte kompensera för en fallande kompensationsgrad. Motionen har helt rätt i att en högre pensionsavgift måste till. Det är helt enkelt rimligt att vi använder en större andel av löneutrymmet för att finansiera ett pensionssystem som ger oss ekonomisk trygghet som pensionärer. Hur en ökad pensionsavgift ska fördelas mellan arbetsgivare, arbetstagare och staten kan diskuteras.

Styrelsen delar motionens uppfattning att införandet av "gasen" är principiellt viktigt, men att den valda modellen för genomförandet dessvärre innebär att effekten på pensionerna i stort uteblir. Det är naturligtvis mycket beklagligt och något som PRO påtalat för regeringen i det remissvar som skickats in. Gasen innebär en möjlighet att utbetala överskott i inkomstpensionssystemet i form av högre pensioner. Pensionsgruppen valde att utbetalning av överskott ska ske när pensionssystemets tillgångar är 15 procent större än skulderna. En mer naturlig nivå hade varit utbetalning av den del av överskottet som överstiger 10 procent av tillgångarna, vilket också föreslogs av den statliga UTÖ-utredningen för mer än tjugo år sedan.

Pensionsgruppen innehöll under många år företrädare för de fem partier som ursprungligen beslutade om pensionssystemet. Effekten av pensionsgruppen har blivit att ett brett samtal om den allmänna pensionen uteblivit i valrörelser och i samhällsdebatten i stort, vilket är olyckligt ur ett demokratisk perspektiv. Gruppens konsensus-regel för beslut kan misstänkas ha inneburit att nödvändiga beslut om pensionerna försenats eller uteblivit. I dag ingår alla åtta riksdagspartier i gruppen. Detta riskerar att försvåra beslut ännu mer, då åtta partier ska vara överens. I förslaget till handlingsprogram har styrelsen skrivit att [Rad 369-370] "Pensionsgruppen i sin nuvarande form bör därför läggas ned och pensionsfrågorna diskuteras öppet."

Styrelsen menar att det naturliga sättet att fatta beslut om pensionsfrågor efter att pensionsgruppen skrotats är att övergå till gängse former för beslut. Detta innebär att beslut hanteras av riksdagens socialförsäkringsutskott efter att initiativ väckts av riksdagsledamöter eller av regeringen. Att, som motionen föreslår, skapa ett nytt specialorgan framstår som onödigt komplicerat och ej ägnat att skapa ett ökat förtroende för pensionssystemet. Styrelsen förordar en "normalisering" av pensionsfrågan, där pensionerna i likhet med andra

politikområden debatteras inför val och blir föremål för öppen debatt i riksdagen och i medierna. Av detta skäl föreslår styrelsen att kongressen avslår den sista att-satsen.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att bifalla att-sats 1-2

att bifalla att-sats 3 till förmån för förslaget till handlingsprogram

att avslå att-sats 4

Motion 33

Motionsskrivare: Enskild motion, PRO Västerås Finska, PRO-Distriktet i Västmanland

Rubrik

Sammanföring

Motionstext

Sammanföring av pensionärs berättiga år inom Norden

När personer har jobbat 40 år i Sverige. Dem sista åren efter 63 år räknas inte med i pensionen.

Samtidigt räknas inte tiden ihop som man har arbetat inom Norden.

Resultat blir att pensionen är lägre.

Ny motion : Räkna ihop de sammanlagt tiden som personerna har jobbat inom Norden

Att-satser

1. att stödja personer som jobbat få tiden räknas i pension som helhet.
2. att stödja pensionärer inom dem avtalen som man har jobbat för att få pension.

Distriktets beslut och yttrande

Avslag

Styrelsens yttrande

Motionen lyfter fram en viktig dimension som dessutom kommer att bli än viktigare i framtiden, nämligen personer som arbetat i flera nordiska länder och därför tjänat in pension i flera nordiska länder.

För personer som arbetat i flera olika länder finns ett intresse av att få överblick över pensionen. Från de nordiska ländernas regeringar finns en uttryckt ambition att underlätta rörlighet och arbete för medborgare i Norden. Bättre samordning och information kring pensioner i Norden är därför en angelägen fråga.

Motionen tycks vara inne på att pensionsrätter som en person tjänat in i ett nordiskt land ska kunna ligga till grund för pension i ett annat ("sammanföring"). Styrelsen ser att detta förvisso skulle lösa många problem för individen, men menar samtidigt att ett sådant system skulle bli komplicerat. De olika ländernas pensionssystem skiljer sig åt och det är inte enkelt att överföra pensionsrätter mellan länder. En enklare modell är att det sker pensionsutbetalningar från de länder där en person har pensionsrätt, men att utbetalningarna samordnas och att information om individens pension förbättras. Styrelsen föreslår avslag till motionens första att-sats.

Det är angeläget att pensionärer som har pensionsrätt i flera länder får bättre stöd. Det bör inte i första hand vara PRO:s uppgift att göra det och därför föreslår styrelsen avslag även på motionens andra att-sats.

Istället bör detta vara ett ansvar för de offentliga pensionsmyndigheterna i de olika nordiska länderna och också för de aktörer som förvaltar och betalar ut tjänstepension. I Sverige samarbetar staten genom Pensionsmyndigheten och pensionsbolagen framgångsrikt med plattformen minpension.se. Där kan enskilda få en bild av hela sin pension och simulera pension vid olika pensioneringsåldrar (ett problem är att personer över 80 år inte kan logga in på minpension.se, vilket PRO har kritiserat i möten med Pensionsmyndigheten). En vision för framtiden är att koppla upp alla pensionsutbetalare i Norden till en plattform som minpension.se och därigenom ge alla medborgare en fullständig bild av pensionsrätt i de olika länderna. Detta har PRO framfört i möte med Nordiska ministerrådet, som intresserar sig för frågan om att underlätta pensionsfrågan i Norden.

Avslutningsvis finns anledning att följa de gränsöverskridande pensionsfrågorna i Norden. En naturlig plattform för det arbetet är samarbetet i Nordiska samarbetskommittén, NSK, där PRO är medlemmar.

Styrelsen föreslår att motionen avslås i sin helhet.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att avslå motionen

Motion 34

Motionsskrivare: PRO-Distriktet i Östergötland

Rubrik

Förhöjt tak för bostadstillägg

Motionstext

Förhöjt tak för bostadstillägg

Med de förhöjda kostnader för dagens pensionärers boende räcker inte det nuvarande bostadstillägget. Taket för bostadstillägget är för lågt, i förhållande till dagens boendekostnad.

Motionär: Christina Österberg, PRO Vasastaden och PRO Vreta Kloster

Att-satser

1. att taket för bostadstillägget höjs till en högre nivå.

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Styrelsens yttrande

Styrelsen delar helt motionens ståndpunkt. Det är olyckligt att bostadstillägget inte ökar i takt med boendekostnaderna. Effekten blir att bostadstillägget i praktiken försvagas år för år, i och med stigande boendekostnader. I förslaget till handlingsprogram har styrelsen uttryckt detta på följande sätt [Rad 396-398] "Det är otillfredsställande att beloppsgränserna i bostadstillägget inte är indexerade och att stödet därför successivt försämras när boendekostnaderna stiger." Precis som motionen framhåller är taket för bostadstillägget alltför lågt satt i dag. Styrelsens uppfattning är alltså att taket för bostadstillägget först höjs och därefter indexeras för att följa boendekostnaderna. Styrelsen föreslår därför bifall till motionen i enlighet med förslaget till handlingsprogram.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att bifalla motionen i enlighet med förslag till handlingsprogram

Motion 35

Motionsskrivare: PRO-Distriktet i Skåne

Rubrik

Sjukersättning, förtidspension

Motionstext

En presumtiv medlem kontaktade vår förening, han är förtidspensionär sedan 30 år och tycker inte att det inte finns någon som försöker förbättra hans villkor som pensionär. Han berättade att han varit i kontakt med både SPF och PRO (riks) men känner inte att de ser hans problem. Han har även varit i kontakt med regeringskansliet och de hänvisar till att förtidspensionärernas frågor hanteras av just SPF och PRO, men de har aldrig fått några synpunkter när man lämnar remissvar och liknande.

Han undrade om vi på något vis kan påverka. Vi konstaterade att vi är en medlemsorganisation och det är medlemmarnas frågor som hanteras, väldigt få är förtidspensionärer eller har sjukersättning. Gruppen som sådan är kanske inte den som lättast ansluter sig till oss, beroende på de problem de har. Troligen är de medlemmar i olika funktionshindersorganisationer.

Här följer något av det han delade med sig till oss.

- Ersättning man får följer KPI vilket innebär att låga nivåer aldrig förbättras. Han själv har aldrig kunnat/fått arbeta. Jobbskatteavdrag gäller ej för denna grupp.
- När man går över till ålderspension så gäller principen om 80 % av den lön man haft, dvs. sjukersättningen, vilket innebär att ålderspensionen om möjligt blir ännu sämre.
- Han har försökt att engagera sig ideellt och för säkerhets skull kontrollerat med sin handläggare om det var OK, att t.ex. hjälpa till någon timme att dela ut matkassar för en hjälporganisation. Svaret var att han då skulle visa att han är arbetsför och förlorar sin ersättning och även kan bli åtalad för bidragsfusk. Likadant om han börjar studera.

Vi anser att eftersom de som uppstår sjukersättning/förtidspension kan bli medlemmar, bör vår organisation även representera deras intressen, även om

de är en liten och tyst grupp i vår organisation. Vi bör även rikta rekrytering till dessa grupper, kanske genom samarbete med funktionshindersgrupper.

Att-satser

1. att PRO börjar jobba inriktat för gruppen med sjukersättning/förtidspension
2. att PRO tar upp frågorna vid överläggningar med regeringen
3. att PRO tar fram material för rekrytering av gruppen

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

En målgrupp som inte är så enkelt att nå, för våra PRO föreningar. Men det är en viktig grupp att organisera som medlemmar. Vi kan då i större omfattning få kunskaper om deras specifika problem, och agera därifrån mot statsmakterna.

Styrelsens yttrande

Styrelsen vill tacka för en viktig motion som belyser en ofta förbisedd grupp i samhället: Personer som uppstår sjukersättning. Precis som motionen framhåller organiserar PRO denna grupp som medlemmar. Både i nu gällande stadgar och i styrelsens förslag till förändrade stadgar anges att personer som delar PRO:s grundläggande värdegrund och som "har någon form av pension eller motsvarande" kan bli medlemmar – "motsvarande" är till exempel sjukersättning. Styrelsen föreslår att detta förtydligas i ett särskilt beslut av kongressen. PRO vill värva denna grupp och eftersom gruppen har delvis andra intressen än ålderspensionärerna är det angeläget att frågan om personer med sjukersättning behandlas vid PRO:s kongress.

Sjukersättning är en sjukförsäkringsförmån som finns till för den som har en skada, sjukdom eller funktions-nedsättning som kommer att finnas kvar, och som innebär att en person inte kan arbeta heltid eller arbeta alls resten av arbetslivet. Sjukersättning har ersatt förtidspension och sjukpension som tidigare fanns. För ett antal år sedan infördes "trygghetspension", en reform som innebar att det blev enklare att beviljas sjukersättning efter en viss ålder.

En person som har fem år eller mindre kvar tills riktåldern för pension (riktåldern är nu 67 år och den som fyllt 62 har alltså fem år eller mindre kvar) och som någon gång under de senaste femton åren haft ett så kallat normalt förekommande arbete får en mer generös prövning av Försäkringskassan. Vid riktåldern för pension upphör rätten till sjukersättning och istället finns möjlighet att få del av grundskyddet i ålderspensionssystemet, där garantipension är den viktigaste delen.

Motionen lyfter att eftersom personer med sjukersättning kan vara medlemmar i PRO bör organisationen aktivt representera deras intressen och stärka rekryteringen, exempelvis via funktionshinderorganisationer. Styrelsen håller med om att det finns utrymme att göra PRO tydligare i frågor kring personer med sjukersättning och deras villkor. Personer med sjukersättning som närmar sig riktåldern för ålderspension bör ha goda förutsättningar att känna sig hemma i PRO. Personer som är väsentligt yngre – sjukersättning kan beviljas från trettio års ålder – känner sig troligen bättre hemma i till exempel funktionshindersrörelsen.

Styrelsen vill framhålla att PRO i det intressepolitiska arbetet har drivit frågor som berör personer med sjukersättning. PRO har återkommande drivit frågor om sjukersättning i debattartiklar och pressmeddelanden. I ett remissyttrande till regeringen över betänkandet *En utvärdering av förändringar i sjukförsäkringens regelverk under 2021 och 2022* (SOU 2024:26) försvarade PRO reglerna som underlättar för äldre att beviljas sjukersättning. PRO har återkommande påtalat det orättvisa att personer med sjukersättning får betala en betydligt högre skattesats på sin inkomst än förvärvsarbete, då sjukersättning inte omfattas av jobbskatteavdrag. Att regeringen i budgetpropositionen för 2026 föreslog att denna skatteskillnad skulle slopas är mycket välkommet och något som PRO uttalat sitt stöd för.

I förslaget till handlingsprogram föreslår styrelsen [Rad 440-442] "För personer som beviljas sjukersättning bör inbetalningarna till pensionssystemet fortsätta baserat på tidigare arbetsinkomst." Det skulle innebära en högre intjänad pension för denna grupp.

Sammanfattningsvis är det styrelsens uppfattning att PRO ska fortsätta värva personer med sjukersättning och att driva frågor som rör gruppen i det intressepolitiska arbetet. Det finns utrymme att förstärka arbetet i båda dessa avseenden. Exakt hur detta ska gå till bör avgöras i det löpande arbetet. Styrelsen vill framhålla vikten av flexibilitet – det kan till exempel vara bättre att information till gruppen med sjukersättning utformas för digitala

plattformar, snarare än i form av en trycksak. Med anledning av det föreslår styrelsen att kongressen anser motionen besvarad.

Styrelsen föreslår därför slutligen att kongressen förtydligar att personer med sjukersättning tillhör den krets av personer som kan bli medlemmar i PRO.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att anse motionen besvarad

att personer med sjukersättning tillhör den krets av personer som kan bli medlemmar i PRO

Motion 36

Motionsskrivare: Enskild motion, PRO Öxabäck, PRO-Distriktet i Södra Älvsborg

Rubrik

PRO ska verka för en rättvis och likvärdig beskattning av pensionärer, så att pensionärer med inkomster motsvarande löntagare inte belastas med oproportionerligt hög skatt och att kostnadsökningar för pensionärer beaktas i skattepolitiken.

Motionstext

Bakgrund och motiv

- Enligt beräkningar med skatteprogram från Visma SPCS visar det sig att en pensionär med **medelinkomst 298 800 kr (år 2025)** betalar **59 013 kr** i skatt, medan en löntagare med samma bruttolönsinkomst betalar **25 224 kr** i skatt.
- Skillnaden blir **33 789 kr per år** ($\approx 2\,599$ kr per månad), vilket innebär att pensionären betalar cirka **134 % mer i skatt** än löntagaren vid samma bruttolönsbelopp.
- Denna skillnad beror till stor del på att pensionärer inte idag omfattas av jobbskatteavdrag i samma omfattning, och har ofta sämre villkor i grundavdrag och skattereduktioner än löntagare.
- Jobbskatteavdraget infördes 2007 och har därefter utökats vid ytterligare 8 tillfällen 2008, 2009, 2010, 2014, 2019, 2022, 2024 och 2025. Det har minskats vid ett tillfälle år 2016. Skattesänkningen är, trots namnet, utformad som skattereduktion och inte som ett skatteavdrag.
- Riksrevisionen har i sin granskning **”Förändrade inkomstskatteregler 2011-2023 – bristfällig redovisning till riksdagen.”** (RiR 2023:10) granskat de mest väsentliga förändringarna av skatteregler för förvärvsinkomster som har genomförts åren 2011-2023. Sammantaget har de förändrade skattereglerna lett till att inkomstskatten minskats med ca 100 miljarder kronor per år.

Resultatet av granskningen blev att regeringen har gett en ofullständig och delvis förskönad bild av hur föreslagna ändringar i inkomstbeskattningen skapar förutsättningar för en hög sysselsättning, fler arbetade timmar och ett rättvist fördelat välstånd. Självfinansieringsgraden är låg och endast 11% återfås på grund av införda jobbskatte- och grundavdrag enligt utredarna. Det finns brister i regeringens redovisade konsekvensanalyser av skatteförslagets effekter. Bristerna har lett till att riksdagen inte haft tillräckligt underlag inför beslutet om ändrade skatteregler.

- Kostnader för **dagligvaror, boende, energi, transporter och medicinska omkostnader** har stigit kraftigt de senaste 5–6 åren — dessa kostnadsökningar slår särskilt hårt mot pensionärer med fasta och oförändrade inkomster. **Allmänna prisnivån har ökat +28%** sedan januari 2019 enligt Ekonomifakta.
- Elpriser och uppvärmningskostnader har ökat markant, vilket i många fall inneburit tusentals extra kronor per år för hushåll med el- eller fjärrvärme. **Elnätsavgifterna har ökat med 29% mellan åren 2021 och 2025** från 5 485 kr till 7 065 kr för en villa med 20 Amp säkring (Vattenfall). Från år 2015 till 2025 har ökningen varit +53% eller från 4 620 kr till 7 065 kr (Vattenfall)
- **Självkostnaderna för mediciner har succesivt ökat och kommer att öka till 3 800 kr år 2026.** Det är betungande eftersom de flesta äldre har medicinska omkostnader. Detta lägger ytterligare börda på pensionärer som oftast har begränsad inkomst.
- Pensionärer har under större delen av sitt yrkesverksamma liv **inte haft tillgång till löneskattelättnader**, vilket gör att de inte kunnat ackumulera skatteförmån som många löntagare haft tillgång till.
- De som idag är **pensionärer har i decennier bidragit till samhället genom arbete, skatteinbetalningar, bekostat infrastruktur, välfärd och ekonomi** – det vore rimligt att staten erkänner och värdesätter detta genom en mer rättvis beskattning.
- Det är svårt att rättfärdiga att pensionärer, som ofta är mer ekonomiskt sårbara, betalar **mer än dubbelt så hög skatt** än löntagare med samma bruttolönebelopp.
- Kostnader för livsmedel/dagligvaror har stigit med **+38 %** sedan januari 2019 enligt Ekonomifakta. Ökade boendekostnader för hyreslägenheter har skett med **+27,5%** från år 2019 till och med 2025. (Hem & Hyra,

Hyresgästföreningen, SCB). Allt detta understryker den ekonomiska press som många hushåll, och särskilt pensionärer, upplever idag.

Konsekvenser och ekonomiska aspekter

- En rättvis utjämning av beskattningen kräver en gedigen utredning av konsekvenser.
- Utredningen bör inkludera: kostnader, finansieringsmöjligheter, effekter på stats- och kommunalekonomi.
- Reformen måste vara hållbar och inte skapa negativa sidoeffekter.
- Man bör särskilt beakta att många pensionärer har liten marginal för ökade kostnader och därigenom inte kan kompensera själva.

Att-satser

1. att PRO ska verka för att pensionärer omfattas av jobbskatteavdrag eller motsvarande skattereduktion i likvärdig omfattning som löntagare, så att beskattningen utjämnas vid lika bruttoinkomster.
2. att PRO ska arbeta för att grundavdrag och andra skattereduktioner justeras för pensionärer, för att avskaffa skillnader i beskattning mellan pensionärer och löntagare.
3. att PRO ska kräva att regeringen tillsätter en oberoende utredning om kostnader, genomförbarhet och konsekvenser av förslaget, med särskild analys för pensionärer med låga-och medelinkomster.
4. att PRO ska i sitt opinions- och påverkansarbete prioritera denna fråga genom debattartiklar, politisk dialog, medlemsinformation och kampanjer som tydligt lyfter fram orättvis beskattning av pensionärer.
5. att PRO ska årligen följa och redovisa förändringar i skatteskillnaden mellan pensionärer och löntagare, med tydlig statistik och analys, för att kunna utvärdera behovet av justeringar över tid.
6. att PRO ska i samarbete med SPF Seniorerna, SKPF, RPG och SPRF gemensamt arbeta för att alla Sveriges pensionärer ska få ett drägligt liv. Ålderspensionärerna är en stor grupp människor (2,3 miljoner) som politikerna borde ta hänsyn till i valet 2026 om PRO med flera

pensionärsorganisationer nu gemensamt driver denna fråga fram till valet.

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Motivering: Distriktsstyrelsen delar motionärens åsikt om att PRO ska verka för en rättvis och likvärdig beskattning.

Pensionärer ska beskattas likvärdigt som löntagare, vi anser att pension är en uppskjuten lön.

Styrelsens yttrande

Motionen lyfter viktiga frågor om beskattning och pensionärernas generella ekonomiska villkor. Dessa frågor är tveklöst av största vikt för PRO.

Den princip för beskattning som styrelsen föreslagit i handlingsprogrammet är följande [Rad 448-449] "Pension ska betraktas som uppskjuten lön och beskattas på samma sätt som lön." Denna princip finns också i listan över PRO:s viktigaste intressepolitiska frågor i förslaget.

Dagens system, med jobbskatteavdrag som bara gäller inkomst från lön kombinerat med ett förhöjt grundavdrag från en viss ålder, är komplicerat och orättvist. Få känner till det "skatteglapp" som drabbar personer som varken får jobbskatteavdrag eller ett förhöjt grundavdrag. I denna grupp finns yngre ålderspensionärer, som dessutom ofta är omedvetna om den förhöjda skatt de drabbas av. Det är dessutom olyckligt att politiker och Finansdepartementet hävdar att de "sänker skatten för pensionärer" när de förstärker det förhöjda grundavdraget. Det är helt enkelt inte korrekt och det har PRO påtalat, både i den allmänna debatten och skrivelser till regeringen.

Styrelsen föreslår att kongressen anser första och andra att-satserna besvarade med hänvisning till handlingsprogrammet.

Det är förvisso korrekt att förändringar av skattesystemet måste föregås av en statlig utredning. Kongressen bör däremot inte binda styrelsen till hur opinionsbildning och påverkansarbetet ska utformas. Därför föreslår styrelsen avslag till den tredje att-satsen.

Styrelsen är enig med motionen om att pensionärernas ekonomiska villkor är av största vikt för PRO. Pensioner, skatter och näraliggande frågor kommer att vara prioriterade i PRO:s intressepolitiska arbete även framgent. Styrelsen vill

påminna om att frågan om beskattning finns med i förslaget till PRO:s tio viktigaste frågor. Ekonomi utgör vidare ett av tre huvudområden i programmet och det finns ett särskilt avsnitt om beskattning. Med hänvisning till detta föreslår styrelsen att kongressen anser att-sats fyra besvarad.

Styrelsen menar att det är relevant att följa skillnaden i beskattning mellan löntagare och pensionärer, men avråder kongressen ifrån att specificera hur detta ska ske. PRO:s resurser är begränsade. Ofta finns andra aktörer, offentliga och ideella, som tar fram relevant statistik som PRO kan utnyttja i sitt arbete. Styrelsen föreslår avslag till att-sats fem.

PRO:s kongress kan inte tvinga andra pensionärsorganisationer till samarbete med PRO vilket gör att den sjätte att-satsen inte bör beslutas av kongressen. Styrelsen föreslår avslag.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att anse att-sats 1-2 besvarad till förmån för förslag till handlingsprogram

att avslå att-sats 3, 5 och 6

att anse att-sats 4 besvarad

Motion 37

Motionsskrivare: PRO Högalid, PRO-Distriktet i Stockholms län

Rubrik

Skydd mot oönskade abonnemangsövergångar efter gratisperioder

Motionstext

Bakgrund: En allt vanligare marknadsföringsstrategi är att erbjuda en gratis provperiod, exempelvis en månad, för en tjänst eller produkt. Efter denna gratisperiod övergår abonnemanget automatiskt till en betalande prenumeration, ofta utan tydlig förvarning eller möjlighet att enkelt avbryta innan debitering sker. Detta drabbar i synnerhet äldre konsumenter som kanske inte har samma digitala vana att upptäcka och hantera dessa villkor, eller som missar den ofta kortfattade informationen om den automatiska övergången. Konsekvensen blir att många ofrivilligt fastnar i abonnemang de inte önskar, vilket leder till onödiga kostnader och frustration.

Problembeskrivning: Dagens lagstiftning och praxis är otillräcklig för att skydda konsumenter från denna typ av vilseledande marknadsföring. Företag använder ofta finstilt text, komplicerade avbokningsprocesser eller undviker helt att påminna konsumenten om att gratisperioden snart löper ut och att en betalande prenumeration tar vid. Detta skapar en ojämlig maktbalans mellan företag och konsument, där konsumenten bär en oproportionerligt stor del av ansvaret för att undvika en oönskad kostnad.

Förslag: PRO bör verka för att stärka konsumentskyddet genom att lagstiftning införs som kräver:

1. **Tydlig förvarning:** Att företag som erbjuder gratisperioder med automatisk övergång till betalabonnemang måste skicka ut en tydlig och lättförståelig påminnelse till konsumenten **minst sju dagar innan** gratisperioden löper ut. Denna påminnelse ska specificera datum för övergång, kostnad för abonnemanget samt en enkel och direkt länk för att avbryta abonnemanget innan debitering sker. Påminnelsen ska skickas via samma kommunikationskanal som användes vid tecknandet av gratisperioden (t.ex. e-post, SMS).

2. **Aktivt medgivande:** Att det efter en gratisperiod, och innan en automatisk övergång till ett betalande abonnemang sker, krävs ett **aktivt medgivande** från konsumenten. Detta innebär att konsumenten måste bekräfta att den vill fortsätta med abonnemanget efter gratisperioden. Utan detta aktiva medgivande ska abonnemanget automatiskt avslutas.
3. **Enkel avbokning:** Att avbokningsprocessen för abonnemang som övergår från gratisperioder ska vara lika enkel som teckningsprocessen. Det ska inte krävas att konsumenten navigerar genom flera sidor, ringer kundtjänst eller skickar brev för att säga upp tjänsten.

Konsekvenser: En sådan lagändring skulle:

- Skydda konsumenter, i synnerhet äldre, från att ofrivilligt hamna i kostsamma abonnemang.
- Öka transparensen och ärligheten i marknadsföringen.
- Stärka konsumentens ställning på marknaden.
- Minska antalet tvister mellan konsumenter och företag.

PRO:s ståndpunkt: PRO har alltid värnat om äldres rättigheter och ekonomiska trygghet. Denna fråga ligger i linje med våra kärnvärden och är av stor betydelse för många medlemmar. Genom att driva denna motion kan PRO bidra till ett rättvisare konsumentlandskap och skydda äldre från utnyttjande.

Att-satser

1. att PRO aktivt ska verka för att lagstiftning införs som reglerar automatiska abonnemangsövergångar efter gratisperioder enligt de principer som beskrivs i denna motion.
2. att PRO ska uppvakta relevanta myndigheter och beslutsfattare (t.ex. Konsumentverket, Justitiedepartementet, riksdagspartier) för att driva denna fråga.
3. att PRO ska informera sina medlemmar om riskerna med gratisperioder som övergår i betalabonnemang utan tydlig förvarning och ge råd om hur man skyddar sig.

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Motionären pekar på den problematik som kan uppstå då perioden för ett sk gratisabonnemang upphör och övergår till betalande prenumeration, ofta utan förvarning eller möjlighet att enkelt avbryta innan debitering sker.

Motionären menar också att detta i synnerhet drabbar äldre konsumenter.

Distriktsstyrelsen har tagit del av motionen där bakgrund, problembeskrivning samt förslag till åtgärd tydligt framgår.

Distriktsstyrelsen har ingen annan åsikt än motionären vad gäller det beskrivna problemet men anser att det förutom gratisabonnemang, även är vanligt förekommande med abonnemang till reducerat pris under en viss inledande tidsperiod. Efter periodens slut övergår automatiskt abonnemanget till ordinarie pris. Distriktsstyrelsen vill lägga till att även den formen av abonnemang, inte bara gratisabonnemang, ska omfattas av de föreslagna åtgärderna.

Vi vill lägga till, till motionens intentioner att PRO-distriktets ser det som mycket viktigt att motionens att-satser även ska gälla för abonnemang med en inledande period med reducerat pris.

Styrelsens yttrande

Motionen uppmärksammar att många digitala tjänster erbjuder gratis provperioder som automatiskt övergår till betalabonnemang, ofta utan tydlig och begriplig förvarning. Detta leder till att särskilt äldre konsumenter riskerar att oavsiktligt bli betalande prenumeranter. Motionen föreslår att PRO ska:

- verka för skärpt lagstiftning som reglerar sådana abonnemangsövergångar,
- uppvakta myndigheter och beslutsfattare i frågan, och
- informera medlemmarna om riskerna och ge råd om hur man undviker att bli drabbad.

Styrelsen delar motionens beskrivning av problemet. Automatisk övergång från gratisperiod till betalabonnemang är en vanlig marknadsföringsmodell som ofta är svår att förstå och hantera för konsumenter. Det finns tydligt behov av förbättrat konsumentskydd, tydligare regler och enklare uppsägningsprocesser.

Frågan ligger väl i linje med PRO:s ambition att stärka konsumenternas ställning, vilket framgår i styrelsens förslag till handlingsprogram [Rad 464-

474]. Styrelsen ser också att information till medlemmar är en naturlig del av PRO:s konsumentarbete, och något som konsumentansvariga i föreningar och distrikt kan bidra till.

Genom sitt medlemskap i Sveriges Konsumenter arbetar PRO redan med frågor som rör abonnemangsfällor, vilseledande marknadsföring, bristande förvarning och komplicerade uppsägningar. Dessa frågor drivs bland annat i dialog med Konsumentverket och i kontakter med politiska beslutsfattare. De exempel på organisationer att påverka, som nämns i att-sats två (Konsumentverket, Justitiedepartementet och riksdagspartier), är viktiga instanser att försöka påverka i frågan men de bör hanteras som exempel – och inte vara huggna i sten.

Styrelsens förslag till handlingsprogram tydliggör att [Rad 465-467] “Konsumenter ska ges ökad makt och kunskap. Lagen måste stå på konsumenternas sida för att motverka aggressiva försäljningsmetoder och avtal som är svåra att ta sig ur.” Därför föreslår styrelsen att motionen bifalls.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att bifalla att-sats 1 i enlighet med förslag till handlingsprogram

att bifalla att-sats 2 och 3

Motion 38

Motionsskrivare: PRO Teg, PRO-Distriktet i Västerbottens län

Rubrik

Konsumentpolitik och klimatfrågan

Motionstext

I dag arbetar PRO med stärkt konsumentskydd både vad det gäller bekämpandet av bedrägerier, konsumentrådgivning och påverkan av matpriserna.

Årligen genomförs prisundersökningar för att öka prismedvetenheten och pressa priserna. Det handlar om prisnivån och att ha en rättvis marknad. Ett tydligare klimatfokus har börjat växa fram och frågan om våra matvarors klimatavtryck får och har fått allt större betydelse.

Att-satser

1. att PRO Riks utvidgar prisundersökningarna till att innehålla fokus på klimatavtryck och urvalet i matkassen
2. att PRO Riks genomför utbildning till att bli klimatsmart och i förlängningen väcka tanken och nödvändigheten av att handla lokalproducerade matvaror

---

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Styrelsens yttrande

Motionen handlar om utvecklingen av PRO:s prisundersökning och argumenterar för att den bör ta större hänsyn till miljö- och klimatperspektiv. Motionen föreslår även att PRO centralt ska utbilda medlemmar i hur man kan bli mer klimatsmart och vikten av att välja närproducerade varor.

Styrelsen instämmer i att både livsmedelsbranschen och konsumenternas beteenden förändras, och att PRO:s prisundersökning behöver spegla sin tid. Detta ligger också i linje med det utvecklingsarbete som redan pågår, där PRO i

samband med prisundersökningen 2025 gjorde en större uppdatering av matkassen för att bättre återspegla dagens konsumentmarknad.

Samtidigt är det viktigt att vara tydlig med vad prisundersökningen är och vad den inte är. Syftet med PRO:s prisundersökning är – och bör fortsatt vara – att ge en jämförbar bild av prisnivåerna i Sveriges matbutiker. Om undersökningen belastas med för många ytterligare syften riskerar den att förlora både fokus och jämförbarhet. Styrelsen anser att prisundersökningen ska fokusera på pris. Det är undersökningens kärna, och ett av skälen till dess genomslag i media och trovärdighet bland medlemmar.

När det gäller utbildningsinsatser om klimat och hållbar konsumtion bedömer styrelsen att de ska ske efter intresse och engagemang hos PRO:s distrikt och föreningar. PRO har redan studiematerial, bland annat *En studiecirkel om klimatet för vetgiriga*, som ger föreningar möjlighet att arbeta med klimat- och konsumentfrågor på ett flexibelt sätt. PRO har även i framtiden möjlighet att, utifrån distriktens och föreningarnas intresse och engagemang, rekommendera eller ta fram, passande utbildningsmaterial, till exempel tillsammans med ABF, och sprida i organisationen. Den digitala utvecklingen har också skapat en möjlighet att enkelt anordna öppna föreläsningar inom området.

Styrelsen föreslår med hänvisning till ovanstående att första att-satsen avslås och att andra att-satsen anses besvarad.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att avslå att-sats 1

att anse att-sats 2 besvarad

Motion 39

Motionsskrivare: PRO-Distriktet i Örebro län

Rubrik

Förbättrade läkemedelsförpackningar

Motionstext

Läkemedel kan förpackas på olika sätt; i burkar eller kartor där man trycker ut tabletter.

Numera är burkarna utformade med små pilar som ska skruvas i ett visst läge så locket kan öppnas. Dessa små pilar är svåra för många äldre och/eller synskadade att upptäcka. Dessutom är locket ofta besvärligt att öppna utan att piller ramlar ut.

Tabletten kommer ibland ut med sådan kraft att den rullar ner på golvet vilket kan innebära en fara för både småbarn och husdjur.

Att-satser

1. att PRO Riks driver frågan om lättöppnade läkemedelsförpackningar med tydliga instruktioner.
2. att PRO Riks driver frågan om att tabletkartor utformas på ett smidigare/enklare sätt.

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Styrelsens yttrande

Motionen lyfter svårigheter som många äldre och synskadade upplever med dagens läkemedelsförpackningar. Detta gäller bland annat svåröppnade burkar med otydliga öppningsanvisningar samt tabletkartor där tabletter kan lossna okontrollerat. Motionen föreslår att PRO ska driva frågor om lättöppnade läkemedelsförpackningar med tydliga instruktioner samt att tabletkartor utformas på ett smidigare och mer användarvänligt sätt.

Styrelsen delar motionens beskrivning av problemen och ser tydligt att dagens läkemedelsförpackningar i många fall inte är anpassade till äldres behov. Svåröppnade förpackningar och otydliga instruktioner kan leda till både irritation, felanvändning och i vissa fall säkerhetsrisker.

Styrelsen konstaterar att motionens intentioner i allt väsentligt redan omfattas av styrelsens förslag till handlingsprogram [Rad 473-474]
"Förpacknings- och livsmedelsindustrin ska utveckla förpackningar som alla konsumenter kan hantera utan hjälp." Läkemedel och läkemedelsförpackningar är ett tydligt område där principen är särskilt viktig.

Genom sitt konsumentpolitiska arbete, bland annat i samverkan med Sveriges Konsumenter och genom dialog med ansvariga aktörer, driver PRO redan frågor om förbättrad tillgänglighet och användarvänlighet, inklusive utformningen av läkemedelsförpackningar. Detta är också en fråga som kan drivas i Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) där PRO är representerat.

Styrelsen föreslår därmed att motionen anses besvarad till förmån för förslag till handlingsprogram.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att anse motionen besvarad till förmån för förslag till handlingsprogram

Motion 40

Motionsskrivare: PRO-Distriktet i Örebro län

Rubrik

Svåröppnade plastförpackningar

Motionstext

Många plastförpackningar i handeln, särskilt inom livsmedelsbranschen, är mycket svåra att öppna. Exempelvis vakuumpförpackad smörgåsmat kräver ofta kraft och redskap som kniv eller tång, vilket kan leda till skador på händer och tänder. För äldre och personer med nedsatt styrka eller rörlighet blir detta ett betydande hinder i vardagen.

Att-satser

1. att skapa tydliga instruktioner för hur förpackningar ska öppnas.
2. att skapa lättöppnade lösningar, exempelvis praktiska flärpar.
3. att skapa klara och enkla beskrivningar för sortering av förpackningar.

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Styrelsens yttrande

Motionen uppmärksammar att många plastförpackningar i handeln, särskilt inom livsmedelsbranschen, är svåra att öppna. Detta skapar vardagsproblem och i vissa fall skaderisker för äldre och personer med nedsatt styrka eller rörlighet. Motionen föreslår att PRO ska verka för tydliga öppningsinstruktioner, lättöppnade lösningar såsom flärpar samt enkla och klara beskrivningar för hur olika förpackningar ska sorteras.

Styrelsen delar motionens beskrivning av problematiken. Svåröppnade förpackningar kan innebära både praktiska hinder och säkerhetsrisker, och frågan är av stor betydelse för äldres självständighet och vardagstrygghet.

Styrelsen noterar samtidigt att delar av motionen rör områden som redan omfattas av styrelsens förslag till handlingsprogram [Rad 473-474]

"Förpacknings- och livsmedelsindustrin ska utveckla förpackningar som alla konsumenter kan hantera utan hjälp." Andra delar ingår i det breda konsumentpolitiska arbete där PRO verkar genom Sveriges Konsumenter och även i Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) där PRO är representerat.

Styrelsen föreslår därmed att motionen anses besvarad till förmån för förslag till handlingsprogram.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att anse motionen besvarad till förmån för förslag till handlingsprogram

Motion 41

Motionsskrivare: PRO Huvudsta-Råsunda, PRO-Distriktet i Stockholms län

Rubrik

Förbjud telefonförsäljning

Motionstext

Telefonförsäljning har under lång tid varit ett problem för många konsumenter. Trots olika försök att reglera branschen fortsätter människor att bli uppringda mot sin vilja. Särskilt äldre personer är utsatta och många känner sig pressade att ingå avtal som de egentligen inte vill ha.

Många av PROs medlemmar vittnar om oönskade telefonsamtal, oklara avtal och svårt att komma ur ett avtal som tecknats under telefonkontakten.

Telefonförsäljning leder ofta till missförstånd och konflikter om avtalets giltighet. Det skapar också allmän irritation och misstro.

Flera äldre svarar inte när det ringer ett nummer de inte känner till, av rädsla att det är en försäljare, vilket innebär att de kan missa viktiga samtal.

Ett totalförbud skulle skydda konsumenter mot vilseledande försäljningsmetoder. Det skulle också minska antalet tvister mellan företag och konsumenter.

Att-satser

1. att PRO verkar för att telefonförsäljning till privatpersoner förbjuds

---

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Den 28:e augusti föreslog Konsumentverket att man ska förbjuda telefonförsäljning alternativt att man ska införa ett ”opt in system”. Där den som vill ha telefonförsäljare ska kunna anmäla sig till ett tillstånderegister. Dvs ett omvänt NIX-register.

Styrelsen anser att nog är nog. Telefonförsäljningsmarknaden har utvecklat sig till ett plågoris som dessutom utnyttjas av kriminella ligor. Eftersom självsanering uppenbarligen inte har lett till några resultat så menar styrelsen att medborgarnas intressen går före telefonsförsäljningsbolagens. Ett förbud är i högsta grad rimligt.

Styrelsens yttrande

Motionen föreslår att PRO ska verka för att telefonförsäljning till privatpersoner förbjuds. Bakgrunden är att telefonförsäljning upplevs som påträngande och problematisk, särskilt för äldre personer. Motionen beskriver hur oönskade samtal, otydliga avtal och svårigheter att ta sig ur avtal skapar oro, irritation och misstro samt kan leda till att äldre undviker att svara i telefon av rädsla för försäljare.

Styrelsen delar motionens beskrivning av problemen med telefonförsäljning och ser med stor allvarlighet på hur oseriös försäljning och bedrägerier drabbar äldre konsumenter. Det är positivt att motionen uppmärksammar ett område där många av PRO:s medlemmar är särskilt utsatta och där konsumentskyddet behöver stärkas. Att det finns ett behov av en stärkt konsumentmakt och ett stärkt konsumentskydd lyfts tydligt i styrelsens förslag till handlingsprogram [Rad 464-474] och är en prioriterad fråga för PRO.

Samtidigt bedömer styrelsen att PRO redan bedriver ett omfattande och mer effektivt påverkansarbete i denna fråga genom sitt engagemang i Sveriges Konsumenter. Genom detta samarbete kan PRO påverka lagstiftning, tillsyn och konsumentpolitik på nationell nivå tillsammans med andra organisationer, vilket ger större genomslag än om PRO skulle driva kravet ensam.

Skillnad mellan kommersiell försäljning och ideell verksamhet

Styrelsen vill tydliggöra att den problematik som beskrivs i motionen främst avser kommersiell telefonförsäljning, där företag i vinstsyfte riktar sig till konsumenter och där äldre ofta är särskilt utsatta. Detta skiljer sig från den försäljning som sker inom civilsamhället och ideella föreningar, exempelvis lotteriförsäljning eller liknande verksamhet. Denna försäljning bygger i regel på frivillighet och förtroende, och eventuella överskott går tillbaka till medlemmarna eller till ett allmännyttigt ändamål.

Styrelsen menar därför att åtgärder mot oseriös telefonförsäljning behöver inriktas på kommersiella aktörer och kriminella inslag, utan att i onödan försvåra för det ideella föreningslivet.

Styrelsen föreslår därmed att motionen avslås till förmån för förslag till handlingsprogram.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att avslå motionen till förmån för förslag till handlingsprogram

Motion 42

Motionsskrivare: PRO Varberg, PRO-Distriktet i Halland

Rubrik

Bindningstid vid telefonförsäljning bör förbjudas

Motionstext

Bakgrund: Telefonförsäljning har under lång tid varit föremål för kritik från konsumenter, myndigheter och intresseorganisationer. Många upplever försäljningssamtal som påträngande, vilseledande och svåra att tacka nej till – särskilt för äldre och andra utsatta grupper. Konsumentverket har nyligen föreslagit ett totalt förbud mot telefonförsäljning, vilket visar på allvaret i problematiken.

Problem: Ett särskilt problem uppstår när konsumenter, ofta under pressade samtal, ingår avtal med **långa bindningstider**. Detta leder till att man blir fast i tjänster eller abonnemang som man inte vill ha, inte behöver, eller inte förstår villkoren för. Bindningstiden försvårar möjligheten att ångra sig eller byta leverantör, vilket strider mot principen om ett starkt konsumentskydd.

Förslag: Som ett alternativ till ett totalt förbud mot telefonförsäljning föreslås att det införs ett **förbud mot bindningstid** vid avtal som ingås genom telefonförsäljning. Detta skulle innebära att:

- Konsumenten när som helst kan säga upp avtalet utan kostnad eller uppsägningstid.
- Företag som använder telefonförsäljning måste erbjuda **flexibla och transparenta villkor**.
- Risken för att konsumenter fastnar i oönskade avtal minskar kraftigt.

Att-satser

1. att det införs ett förbud mot bindningstid vid telefonförsäljning, i det fall ett totalt förbud inte genomförs.

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Styrelsens yttrande

Motionen föreslår att PRO ska verka för att bindningstid vid avtal som ingås genom telefonförsäljning förbjuds, i det fall ett totalt förbud mot telefonförsäljning inte genomförs. Syftet är att minska risken för att konsumenter, särskilt äldre, fastnar i oönskade avtal som ingåtts under pressade eller vilseledande telefonsamtal.

Styrelsen delar motionens oro över hur telefonförsäljning kan leda till att äldre konsumenter ingår avtal som de inte fullt ut har förstått eller önskat. Frågan om bindningstider är central ur ett konsumentskyddsperspektiv och motionen belyser ett problem som många medlemmar upplever i praktiken.

Samtidigt konstaterar styrelsen att konsumenter redan i dag har ett starkt lagstadgat skydd vid avtal som ingås genom telefonförsäljning. Enligt lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler har konsumenten 14 dagars ångerrätt från det att avtalet ingåtts eller bekräftats skriftligt. Detta innebär att en konsument kan frånträda avtalet utan kostnad eller motivering inom denna period, oavsett om avtalet innehåller bindningstid.

Den nuvarande lagstiftningen innebär att muntliga avtal vid telefonförsäljning dessutom kräver en skriftlig bekräftelse från konsumenten för att bli giltiga. Dessa regler har införts just för att motverka påtryckningar och missförstånd i samband med telefonförsäljning.

PRO är därutöver medlem i Sveriges Konsumenter, som bedriver ett samlat och långsiktigt arbete för att stärka konsumentskyddet, bland annat i frågor som rör telefonförsäljning, bindningstider och skydd för särskilt utsatta grupper. Inom detta arbete förs dialog med myndigheter och beslutsfattare om ytterligare åtgärder och regelutveckling vid behov.

Ett starkt och tydligt konsumentskydd ligger i linje med PRO:s värdegrund och står med som ett prioriterat område i styrelsens förslag till handlingsprogram [Rad 464-474]. Frågor om bindningstid och reglering av telefonförsäljning hanteras redan inom ramen för det konsumentpolitiska arbete som PRO bedriver tillsammans med andra organisationer genom Sveriges Konsumenter.

Styrelsen föreslår därmed att motionen avslås till förmån för förslag till handlingsprogram.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att avslå motionen till förmån för förslag till handlingsprogram

Motion 43

Motionsskrivare: PRO By-Horndal, PRO-Distriktet i Dalarna

Rubrik

Lagstiftning om skyldighet att hantera pengar

Motionstext

Pengar, i form av både mynt och sedlar, är ett godkänt och beprövat betalningsmedel runt om i världen. Inte minst i Euro zonen efterfrågas ofta pengar vid inköp medan exempelvis utländska kort ratas. Banker inom Euro zonen hanterar också, så vitt vi känner till, både uttag och insättning av pengar utan några protester.

I Sverige finns också finns också lagstiftning om att pengar i form av mynt och sedlar är godkända betalningsmedel. Trots detta blir det allt svårare att ta ut och sätta in pengar i svenska banker och finansieringsinstitut. Speciellt svårt är det att sätta in mynt vilket gör det svårt för många PRO föreningar som ofta får in detta betalningsmedel vid exempelvis lotterier och evenemang.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts kräver PRO By-Horndal

Att-satser

1. att PRO Riksorganisation med kraft driver frågan om att alla banker och finansieringsinstitut med statlig insättningsgaranti enligt lag skall vara skyldiga att betala ut samt ta emot svenska mynt och sedlar samt
2. att denna utökade service skall inrymmas i bankers och instituts befintliga avgiftsuttag.

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Motion 44

Motionsskrivare: PRO-Distriktet i Örebro län

Rubrik

Lagstiftning om skyldighet att hantera pengar

Motionstext

Pengar, i form av både mynt och sedlar, är ett godkänt och beprövat betalningsmedel runt om i världen. Inte minst inom Euro-zonen efterfrågas ofta pengar vid inköp medan exempelvis utländska kort ratas. Banker inom Euro-zonen hanterar också, så vitt vi känner till, både uttag och insättning av pengar utan några protester.

I Sverige finns också lagstiftning om att pengar i form av mynt och sedlar är godkända betalningsmedel. Trots detta blir det allt svårare att ta ut och sätta in pengar i svenska banker och finansieringsinstitut. Speciellt svårt är det att sätta in mynt vilket gör det svårt för många PRO föreningar som ofta får in detta betalningsmedel vid exempelvis lotterier och evenemang.

Att-satser

1. att PRO Riksorganisation med kraft driver frågan om att alla banker och finansieringsinstitut med statlig insättningsgaranti enligt lag ska vara skyldiga att betala ut samt ta emot svenska mynt och sedlar samt att denna utökade service ska inrymmas i bankers och instituts befintliga avgiftsuttag.

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Styrelsens yttrande

Nedan följer gemensamt motionssvar för motion:

- 43 - Lagstiftning om skyldighet att hantera pengar
- 44 - Lagstiftning om skyldighet att hantera pengar

Styrelsen tackar för motionen som belyser ett problem för föreningar som hanterar kontanter, det är svårt idag att ta ut och sätta in pengar.

Frågan är redan ett prioriterat område i PRO:s handlingsprogram, där arbetet för att säkerställa möjligheten att betala med kontanter ingår. Det står bland annat att [Rad 470-471] ”Det är viktigt att bevara möjligheten att betala med kontanter, samtidigt som användarvänliga digitala betalningstjänster och analoga alternativ främjas”. Styrelsen anser därmed inte att det behövs ytterligare ställningstaganden genom motionerna.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att avslå motion 43 och 44

Motion 45

Motionsskrivare: PRO Teg, PRO-Distriktet i Västerbottens län

Rubrik

Våld mot äldre kvinnor

Motionstext

Äldre kvinnor ska ha rätt till ett liv fritt från våld, oavsett ålder, hälsa eller omsorgsbehov.

Vi vill att PRO visar att denna grupp uppmärksammas och erhåller extra skydd/omtanke inom samhällets alla skilda delar. Genom lagstiftning, tydligt ansvarstagande och långsiktigt förebyggande arbete.

Att-satser

1. att PRO riks verkar för en särskild skyddslag för äldre utsatta kvinnor.
2. att PRO riks verkar för obligatorisk utbildning för vård-och omsorgspersonal i våldsförebyggande kunskap.
3. att PRO riks verkar för att förstärka och uppmuntra visseblåsarfunktion i samtliga kommuner.

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Styrelsens yttrande

Styrelsen delar andemeningen i motionen. Våld mot äldre kvinnor är ett allvarligt samhällsproblem, oavsett om våldet sker i hemmet eller i äldreomsorgen.

I förslaget till handlingsprogram har styrelsen skrivit följande i avsnittet Ett jämställt pensionärliv [Rad 482-485] "Äldre kvinnor och män ska kunna leva ett liv fritt från alla former av våld och förtryck, och de ska ha samma rätt och möjlighet att bestämma över sin egen kropp och sexualitet. Våldet går inte i pension – våld i nära relationer måste bekämpas, även bland pensionärer."

Styrelsen skriver också i avsnittet Bedrägerier som drabbar äldre att [Rad 562-563] "Ekonomiskt våld i nära relationer bland äldre behöver uppmärksammas. Både förebyggande och lagstiftande åtgärder måste vidtas."

Styrelsen menar att arbetet för att motarbeta våldet mot äldre kvinnor kan ske på flera sätt. Offentligt stöd till kvinnojourer (och inte minst de speciella "tantjourer" som finns på olika håll), ökad kunskap bland poliser och åklagare och uppmaningar till enskilda att anmäla våld är exempel på detta. Det är tänkbart att det även krävs ny lagstiftning. Att en "särskild skyddslag för äldre utsatta kvinnor" skulle bidra, ställer sig styrelsen emellertid frågande till. Redan i dag finns lagstiftning som kriminaliserar våld och i brottsbalken finns också lagrum som innebär att en gärningsman kan dömas till brottet grov kvinnofridskränkning i lägst ett och högst sex år.

Den personal i välfärden som möter äldre och inte minst äldre kvinnor har en nyckelroll i att upptäcka och därigenom motverka våld. Att på ett empatiskt sätt och i en trygg miljö fråga en patient eller boende om vederbörande utsätts för våld kan vara avgörande för att ett brottsoffer ska våga anmäla och lämna en farlig situation. För att se tecken på våld och våga ställa frågan är utbildning och erfarenhet avgörande. PRO har framhållit vikten av detta i ett remissvar till regeringen om förändringar i socionomutbildningen, för att ta ett exempel. Styrelsen föreslår att PRO ska arbeta vidare med att stärka utövare av relevanta välfärdssyrken i att upptäcka och motverka våld. Däremot föreslås avslag till motionens att-sats då "våldsförebyggande kunskap" är ett oklart begrepp som inte fångar det viktigaste här.

Redan i dag ger tryckfrihetsförordningen och den så kallade visseblåsarlagen anställda långtgående rättigheter när de vittnar om missförhållanden. I den meningen existerar en visseblåsarfunktion redan i dag i offentlig verksamhet. PRO ser positivt på att kommuner tydliggör anställdas rättigheter när de slår larm om brister och uppmuntrar anställda att göra detta. PRO:are i kommunala pensionärsråd har möjlighet att väcka denna fråga i sitt arbete. Styrelsen menar att frågan inte lämpar sig för kongressbeslut som den formuleras i motionens att-sats.

Styrelsen föreslår därför avslag på motionen i sin helhet.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att avslå motionen

Motion 46

Motionsskrivare: PRO-Distriktet i Uppsala län

Rubrik

Våld och övergrepp mot äldre

Motionstext

Ingen ska behöva känna rädsla i sitt egna boende – inte heller på äldre dar. Genom att lyfta frågan om hot, våld och försummelse i nära relationer och agera som en stark röst för de utsatta kan vår organisation bidra till ett tryggare och mer värdigt liv för alla äldre. **Med nära relationen räknar vi i denna motion in närstående och vårdgivarnas personal.**

Bakgrund

Hot, våld och försummelse i nära relationer är ett allvarligt samhällsproblem som drabbar människor i alla åldrar – även äldre. Många äldre kvinnor och män lever i familje- och vårdsituationer där de utsätts för psykiskt, ekonomiskt, fysiskt våld eller försummelse. För vissa sker det i form av kränkningar, hot eller kontroll, för andra i form av isolering eller beroende av en närstående som missbrukar sin makt.

Tyvärr är detta ofta ett dolt problem. Äldre personer som utsätts för hot, våld eller försummelse berättar sällan om det, kanske av lojalitet, skam, rädsla för att bli misstrodda eller beroende av den person som utsätter dem. Det finns därför ett stort behov av att lyfta frågan, öka kunskapen och förbättra stödet till äldre som lever i utsatta relationer.

Motivering

Som pensionärsorganisation har vi ett viktigt ansvar att stå upp för alla människors rätt till trygghet, värdighet och ett liv utan rädsla – oavsett ålder.

Våra medlemmar, våra föreningar och våra förtroendevalda kan spela en nyckelroll i att upptäcka, synliggöra och förebygga hot och hat i nära relationer bland äldre.

Att-satser

1. att PRO arbetar för att frågan uppmärksammas på nationell nivå, så att äldre som utsätts för hot, våld eller försummelse i nära relationer får

samma rätt till skydd och stöd som yngre.

2. att PRO tar fram ett program eller handlingsplan mot hot, våld och försummelse i nära relationer bland äldre, med särskilt fokus på psykiskt, ekonomiskt våld och försummelse.
3. att PRO riks erbjuder utbildningar och informationsträffar för medlemmar och förtroendevalda om hur man kan upptäcka och bemöta äldre som utsätts.
4. att PRO samarbetar med kommuner, regioner, polis och ideella organisationer för att stärka skyddet och stödet till äldre som lever i utsatta situationer.

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Styrelsens yttrande

Det råder inga tvivel om allvaret i de frågor som motionen lyfter. Våldsbrott mot äldre i det egna hemmet är ett betydande samhällsproblem som förmörkar brottsoffrens liv. Både nära anhöriga och omsorgspersonal kan vara förövare, vilket motionen framhåller. Det finns anledning att anta att mörkertalen när det gäller dessa brott är stort, då brottsoffer inte vill anmäla till följd av skamkänslor eller en beroendeställning till förövaren. Det finns all anledning att uppmärksamma detta och det ska PRO bidra till.

Styrelsen vill påminna om att förslaget till handlingsprogram innehåller skrivningar som kan läggas till grund för det engagemang som motionen efterlyser. I förslaget framgår att [Rad 482-485] "Äldre kvinnor och män ska kunna leva ett liv fritt från alla former av våld och förtryck, och de ska ha samma rätt och möjlighet att bestämma över sin egen kropp och sexualitet. Våldet går inte i pension – våld i nära relationer måste bekämpas, även bland pensionärer." och [Rad 562-563] "Ekonomiskt våld i nära relationer bland äldre behöver uppmärksammas. Både förebyggande och lagstiftande åtgärder måste vidtas."

Styrelsen håller delvis med motionen om att PRO kan spela en direkt roll för att stävja våld mot äldre. Styrelsen hoppas självklart att engagemang i PRO på

olika sätt kan stärka personer som utsätts för våld att anmäla och bryta sig loss från destruktiva relationer. Kanske kan vännerna i PRO-föreningen inleda ett förtroendefullt samtal med en medlem som visar tecken på att må dåligt till följd av våld. PRO-föreningar kan bjuda in polisen till möten för att informera. Men styrelsen vill inte hålla med om att PRO:s medlemmar, föreningar och förtroendevalda har "en nyckelroll i att upptäcka, synliggöra och förebygga hot och hat i nära relationer bland äldre" – det är rättsvårdande myndigheter som ytterst har rollen att beivra brott i vårt samhälle och det motionen handlar om är allvarliga brott. Därutöver har de välfärdsverksamheter som kommer i kontakt med äldre – självklart äldreomsorgen men även hälso- och sjukvård, tandvård osv – ett viktigt ansvar att ställa frågor och vid behov anmäla.

Det är inte civilsamhällets uppgift att överta rättsväsendets uppgifter och PRO ska aldrig överta polisens roll. PRO:s primära roll är istället att genom påverkansarbete och opinionsbildning uppmana politiker och myndigheter att genom lagstiftning och prioriteringar förbättra arbetet för att lagföra gärningsmän och förbättra det förebyggande arbetet. PRO ska också ställa krav på att personal i de välfärdsverksamheter som möter äldre har adekvat utbildning för att upptäcka och agera när äldre utsätts för våld och att personalen också förväntas göra detta av sina arbetsledare. Till stor del är detta ett arbete som bör bedrivas i kommunala och regionala pensionärsråd.

Styrelsen ser ett behov av att PRO arbetar för att uppmärksamma våldet mot äldre på nationell nivå. Styrelsen är tveksam till påståendet att äldre skulle ha ett sämre skydd än yngre vid hot, våld och försummelse i nära relationer, vilket är premissen för den första attsatsen. Det juridiska skyddet är knappast sämre för äldre i dag. Styrelsen konstaterar att lagstiftaren beslutat att det vid straffmätning ska betraktas som en försvårande omständighet om en gärningsman vid brottet utnyttjar någon annans skyddslösa ställning, svårigheter att värja sig eller utnyttjat sin ställning eller ett särskilt förtroende (se brottsbalken 29 kap. 2§) – regler som möjliggör för hårdare straff för personer som gör sig skyldiga till den brottslighet som motionen lyfter. Av detta skäl föreslår styrelsen avslag till den första att-satsen.

Styrelsen anser inte att det främst är PRO som ska vidta konkreta åtgärder för att stävja denna brottslighet. Styrelsen vill hänvisa till föreslaget till handlingsprogram och därutöver överlåta till styrelsen att fatta beslut för att driva dessa frågor. Därmed föreslår styrelsen avslag till den andra att-satsen.

Styrelsen ser inte att PRO på central nivå operativt ska arrangera utbildningar och informationsträffar. Inte heller är det PRO centralt ska samarbeta med

kommuner och polis på det sätt som föreslås. PRO:s verksamhet ska beslutas och genomföras så nära medlemmarna som det är möjligt och bör därför lyftas i föreningar och distrikt. Styrelsen föreslår avslag till motionens tredje och fjärde att-sats.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att avslå motionen

Motion 47

Motionsskrivare: PRO Katarina, PRO-Distriktet i Stockholms län

Rubrik

En nationell bostadspolitik

Motionstext

Bakgrund

Rätten till bostad finns i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och i konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, som Sverige ratificerat. I regeringsformen slås fast att det allmänna ska trygga rätten till bostad.

Trots detta har Sverige idag en växande bostadsbrist. Äldre sitter kvar i bostäder som blivit för stora, barnfamiljer får inte plats och stora välfärdsgrupper har inte råd att efterfråga bostäder. Friheten att välja bostad begränsas av brist på alternativ och för höga kostnader.

Byggandet har nu nästan stannat av, vilket gör krisen akut både för enskilda och för samhällsutvecklingen.

En nationell bostadspolitik

Staten måste åter ta ett tydligt ansvar för bostadsförsörjningen. Kommunernas lagstadgade bostadsförsörjningsansvar behöver skärpas, men det räcker inte. Vi behöver en nationell plan för markpolitik, statlig finansiering och en rättvis beskattning av alla boendeformer.

Rättvisa villkor mellan boendeformerna

Hysesrätten missgynnas skattemässigt. En skattereform som likställer hyresrätt med äganderätt krävs. En låg moms på hyror bör införas.

Byggande och investeringar

För att komma upp i Boverkets beräknade behov om 65 000 nya bostäder per år behövs långsiktiga investeringsstöd och förmånliga byggglån. Allmännyttan måste stärkas och skyddas från utförsäljning.

Renoveringar

ROT-avdraget kostar staten miljarder men gynnar främst det ägda boendet. Hysesrätten behöver ett eget renoveringsstöd som förhindrar renoveringar.

Hissar

Hundratusentals hushåll bor i flerbostadshus utan hiss. Staten bör delfinansiera installationer av hissar så att äldre kan bo kvar och leva ett självständigt liv.

Bidrag och stöd

Bostadsbidraget har urholkats sedan slutet av 1990-talet. Det måste höjas och indexeras. Bostadstillägget för pensionärer bör utformas så att det betalas ut automatiskt till dem som har rätt till det.

Hyressättning

Bruksvärdessystemet är ett robust system som fungerat i både hög- och lågkonjunktur. Vi ska värna den fria förhandlingsrätten och säga nej till marknadshyror och särskilda nyproduktionshyror.

Att-satser

1. att verka för en nationell bostadspolitik med statlig finansiering och rättvis beskattning
2. att PRO kräver skärpt kommunalt försörjningsansvar
3. att verka för en skattereform som ger hyresrätten samma villkor som ägt boende, inklusive låg moms på hyran
4. att verka för långsiktigt investeringsstöd och förmånliga byggån för fler och större hyreslägenheter
5. att verka för reformerat bostadsbidrag och bostadstillägg stöd till hyresrättens reoveringar och stopp för renoveringar
6. att verka för statligt stöd till hissinstallationer i det befintliga flerbostadshus
7. att värna bruksvärdessystemet och säga nej till marknadshyror

---

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Distriktets yttrande

Distriktsstyrelsen konstaterar att svensk bostadspolitik har havererat. Bostadskostnaderna skenar för stora grupper med små marginaler, byggandet har i stort sett havererat och politiken har i princip abdikerat från uppdraget att få fram fler bostäder där vanligt folk kan bo.

Motionen pekar ut fler områden som borde aktualiseras i en ny och fräsch bostadspolitik. PRO bör initiera en samverkan med fler intressenter som gärna ser en bostadspolitisk offensiv. Tillsammans kan vi sätta tryck på att politiken återvänder till sina uppdrag att säkerställa bostadsbehovet, att vi äldre kan flytta in i **tillgängliga** bostäder och att våra ungdomar kan flytta hemifrån innan de fyllt 35 år. Vi ska inte bara BO – Vi ska ha råd att BO!

Distriktsmötet beslutade att bifalla motionen med tillägg: bostadspolitik som får hejd på segregationen.

Styrelsens yttrande

Styrelsen ställer sig helt bakom andemeningen i motionen: Bostadspolitiken är till stor del ett offentligt ansvar, ett ansvar som staten och kommunerna inte tar idag. Detta går ut över pensionärernas möjligheter att anpassa sin boendesituation till sina behov och därför är detta en fråga för PRO. Styrelsen ställer sig också bakom flera av de konkreta krav som motionen för fram.

I förslaget till handlingsprogram finns styrelsens förslag till ståndpunkter i boendefrågorna. Styrelsen vill särskilt nämna att bostadsfrågorna utgör en av de föreslagna tio viktigaste frågorna för PRO [Rad 42-44], vilket vittnar om den vikt som styrelsen tillmäter området. I det särskilda avsnittet om boendefrågorna med rubrik Pensionärers boende – en fråga om frihet [Rad 495-514] finns krav på ett ökat offentligt ansvar för boendefrågorna, vikten av rättvisa villkor mellan upplåtelseformerna, behovet av investeringsstöd för att få igång byggandet av hyresrätter med rimlig hyra och frågan om att installera hissar i det befintliga bostadsbeståndet. Utöver detta finns krav på högre bostadstillägg till pensionärer i avsnittet om pensionärers ekonomi [Rad 396-403]. Därutöver finns det av styrelsen beslutade bostadspolitiska programmet från 2024, där bostadsfrågan utvecklas närmare. Styrelsen föreslår kongressen att anse motionens att-satser ett, två, tre, fyra och sex besvarade med hänvisning till detta.

Bostadsbidrag, som går till barnfamiljer och unga mellan 18-29 år med låga inkomster, är inte en PRO-fråga. Det är inte heller tydligt hur bostadstillägget

ska fungera till stöd för hyresrättens renoveringar. Styrelsen föreslår därför avslag på femte att-satsen.

När det gäller motionens att-sats sju och frågan om regelverket för hyressättning ser inte styrelsen att detta är en fråga som primärt berör pensionärer och att den därför inte är en PRO-fråga. Istället är det en fråga för organisationer som specifikt organiserar hyresgäster. Den formulering som styrelsen föreslår i handlingsprogrammet och som är relevant för denna fråga är följande [Rad 507-508] "Hyran ska stå i paritet med boendets kvalitet; även personer i särskilt boende måste skyddas mot oskäligen boendekostnader." Styrelsen föreslår avslag till förmån för förslag till handlingsprogram.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att anse att-sats 1-4 och 6 besvarad till förmån för förslag till handlingsprogram

att avslå att-sats 5

att avslå att-sats 7 till förmån för förslag till handlingsprogram

Motion 48

Motionsskrivare: PRO-Distriktet i Ångermanland

Rubrik

Utemiljö äldreboende

Motionstext

Enligt en vetenskaplig avhandling saknar närmare två tredjedelar av Sveriges äldreboende tillgång till balkonger, uterum eller uteplats. Endast 54 % av boendena har en egen trädgård. Detta innebär att många äldre som bor på särskilda boenden inte ges möjlighet att vistas utomhus och ta del av av frisk luft. Att kunna vistas ute bör betraktas som som en grundläggande rättighet och en central del av en värdig äldreomsorg.

Att-satser

1. att PRO, s kongress beslutar att organisationen ska verka för att samtliga framtida äldreboenden förses med balkonger
2. att PRO,s kongress beslutar att organisationen ska verka för att äldreboenden lokaliseras i grönskande och naturnära miljöer.
3. att PRO,s kongress beslutar att organisationen ska verka för att uteplatser och uterum alltid planeras och inkluderas vid ny- och ombyggnation av äldreboenden.

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Styrelsens yttrande

Styrelsen delar motionens engagemang för att särskilda boenden ska utformas för att ge boende tillgång till uterum och balkonger. Styrelsen delar också kritiken mot att en så stor andel av särskilda boenden saknar möjlighet att erbjuda boende detta.

Det är med nödvändighet lokalt som kunskaperna finns om hur särskilda boenden ska utformas. Styrelsen vill därför peka på vikten av att de kommunala pensionärsråden finns med i diskussioner om hur särskilda boenden ska utformas och var de ska inrättas. Förutsättningarna ser olika ut i olika kommuner.

Styrelsen har i förslaget till handlingsprogram föreslagit att avsnittet om bostadsfrågor "Pensionärers boende – en fråga om frihet" ska innehålla texten [Rad 510-512] "Det är angeläget att särskilda boenden har tillgång till balkonger och tillgängliga utemiljöer." Detta gäller givetvis både befintliga boenden som saknar detta och boenden som planeras och byggs. Genom formuleringen i handlingsprogrammet menar styrelsen att kärnan i motionen blir en del av PRO:s ståndpunkter. Styrelsen föreslår att att-satserna ett och tre anses besvarade av kongressen med hänvisning till handlingsprogrammet.

När det gäller att-sats två föreslår styrelsen avslag. Där det är möjligt bör särskilda boenden lokaliseras i grönskande och naturnära miljöer, precis som motionen beskriver. Men i storstadskommunerna finns inte alltid denna typ av miljöer tillgängliga. I sammanhanget vill styrelsen åter erinra om pensionärsrådets roll att delta i processen inför etablering av särskilda boenden.

Avslutningsvis vill styrelsen framhålla att frågan om balkonger och uterum i anslutning till särskilda boenden kan bli en fråga att utveckla när styrelsen i framtiden reviderar PRO:s bostadspolitiska program.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att anse att-sats 1 och 3 besvarad

att avslå att-sats 2

Motion 49

Motionsskrivare: PRO-Distriktet i Skåne

Rubrik

Förhindra avskaffande av tågvärdar i lokal- och regiontrafiken

Motionstext

Något som sprider sig i landet just nu är avskaffandet av tågvärdar i lokaltrafiken. Eftersom det just är lokaltrafiken som berörs uppfattas det inte i medier i hela landet utan bara lokalt.

Stockholms lokaltrafik avskaffade sina tågvärdar. Något som begränsar resandet för dem som behöver hjälp att komma av och på tågen. Man måste nu meddela två timmar innan man ska resa att man behöver hjälp. Detta uppmärksammades av både funkisorganisationer och fackföreningar. Förutom ett stort problem för resenärer är det också ett arbetsmiljöproblem för lokförarna. Tyvärr hjälpte inte protesterna,

Östgötatrafiken införde ett experiment som resulterade i att vissa avgångar hade tre tågvärdar ombord och vissa inga alls.

Skånetrafiken valde att ta bort säkerhetsansvaret för tågvärdarna. Det innebär att de fortfarande finns på tågen men det är föraren som måste se till att ingen kommer i kläm.

Funkisrörelserna protesterar och fackföreningarna protesterar men några som också borde protestera är PRO. Många gamla människor har svårt att gå, gå med rullator, käpp eller stavar. Många gamla har också svårt att se. Det är lätt att trampa fel när man ska kliva på eller av tåget. Vi kan inte alltid förlita oss på hjälp från våra medpassagerare.

Eftersom avskaffandet av tågvärdar sker regionvis så uppmärksammas det inte nationellt. Det måste vi ändra på.

Att-satser

1. att PRO Riks kontaktar funkisorganisationer för en gemensam nationell strategi för utåtriktade aktiviteter som synliggör problemet med att tågvärdar inte finns

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Styrelsens yttrande

Motionen behandlar frågan om avskaffandet av tågvärdar i lokal- och regional tågtrafik. Motionen beskriver hur förändringar i olika regioner påverkat resenärer som behöver stöd, däribland äldre och personer med funktionsnedsättning, och pekar på både tillgänglighets- och arbetsmiljöaspekter. Motionen föreslår att PRO ska ta initiativ till samverkan med funktionshinderorganisationer för att gemensamt driva frågan nationellt genom utåtriktade aktiviteter.

Styrelsen har förståelse för de problem och den oro som motionen beskriver. Frågor om tillgänglighet, trygghet och möjlighet att resa självständigt är viktiga för många äldre. Samtidigt måste styrelsens ställningstaganden utgå från politiska prioriteringar och ställningstaganden som PRO beslutar om genom sitt handlingsprogram.

Styrelsen föreslår att kollektivtrafik, inklusive frågor om bemanning av tåg och förekomsten av tågvärdar, inte ingår i förslaget till handlingsprogram.

Styrelsen föreslår därför att motionen ska avslås.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att avslå motionen

Motion 50

Motionsskrivare: PRO-Distriktet i Örebro län

Rubrik

Införande av ett enhetligt betalningssystem i kollektivtrafiken i Sverige

Motionstext

Kollektivtrafiken i Sverige är idag uppdelad mellan olika regioner och operatörer, vilket innebär att resenärer ofta måste hantera flera biljettsystem, appar och betalningsmetoder för att resa mellan olika delar av landet. Detta kan skapa förvirring, öka administrativ börda och minska tillgängligheten för passagerare. Ett enhetligt betalningssystem skulle kunna förbättra reseupplevelsen, öka tillgängligheten och främja användningen av kollektivtrafik.

Att-satser

1. att utreda möjligheten att införa ett gemensamt digitalt betalningssystem, liknande det europeiska systemet "Interrail" eller andra framgångsrika exempel, som kan användas över hela landet.
2. att skapa en gemensam app och/eller kortlösning som kan användas i kollektivtrafiken i alla regioner.
3. att samordna priser och biljettyper för att göra det enklare för resenärer att förstå och jämföra alternativ.
4. att säkerställa att systemet är tillgängligt för alla, inklusive personer med funktionsnedsättningar och personer utan bankkort eller smartphone.

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Styrelsens yttrande

Motionen föreslår att PRO ska verka för införandet av ett enhetligt betalnings- och biljettsystem inom kollektivtrafiken i Sverige. Förslagen omfattar bland annat utredning av ett gemensamt digitalt system, införande av en gemensam app eller kortlösning, samordnade priser och biljettyper samt att systemet ska vara tillgängligt även för personer utan bankkort eller smartphone.

Styrelsen delar motionens beskrivning av de svårigheter som dagens uppdelade biljettsystem inom kollektivtrafiken kan innebära, särskilt för äldre och andra grupper som kan ha begränsad digital vana. Tillgänglighet och användbarhet är viktiga aspekter för att möjliggöra rörlighet och delaktighet i samhället.

Samtidigt måste styrelsens ställningstaganden utgå från politiska prioriteringar. Styrelsen föreslår att kollektivtrafik inte längre ingår som ett politiskt område i förslaget till handlingsprogram, med undantag för en generell skrivning inom klimatområdet om att resor bör ske mer kollektivt.

Frågan om ett gemensamt biljettsystem för kollektivtrafiken har tidigare behandlats inom PRO, bland annat genom en motion vid kongressen 2022. Under senare år har även statsmakten haft förslag och budgeterade medel för ett nationellt gemensamt biljettsystem, men dessa har tagits bort till förmån för en inriktning där regionernas egna system i stället ska samordnas.

PRO har även haft kontakt med organisationen Resenärerna om att gemensamt lyfta frågor som rör kollektivtrafikens tillgänglighet. Styrelsen noterar att sådana kontakter inte ersätter behovet av ett tydligt politiskt uppdrag i handlingsprogrammet om frågan ska drivas på allvar. Även om styrelsen ser det som önskvärt att kollektivtrafiken ska vara möjlig att använda även utan bankkort och smartphone, föreslås det inte att något sådant område ska finnas med i handlingsprogrammet. Styrelsen föreslår därför att motionen ska avslås.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att avslå motionen

Motion 51

Motionsskrivare: PRO Bunkeflostrand, PRO-Distriktet i Skåne

Rubrik

PRO måste tala fred

Motionstext

Ett hårt och oförsonligt krig i Ukraina, ett förödande folk mord mot den palestinska nationen, med all även klimatförstörelse som följd. "Kriget" mot fattigdom, svält, okunskap, förtryck är ännu på långt när vunnet. Sverige och omvärlden rustar, vi har inte sett så starka krigskrafter, militarism, omkring oss som nu. Då måste erfarna folkrörelser som PRO höja sin röst för fred.

Denna motion är ett resultat av diskussioner PRO:are emellan i Malmö augusti-september 2025. Vi vet inte läget när PRO om åtta månader har sin kongress.

Men vi vet att trygghet och säkerhet inte skapas genom fler vapen och militärallianser! Krig slår alltid hårdast mot de mest utsatta – kvinnor, barn och människor som redan lever i utsatthet. Militär upprustning stjälar resurser från det allra viktigaste mänskligheten behöver för ett liv och utveckling med fred, jämlikhet och rättvisa.

De som vill upprustning talar om säkerhet – men glömmer människors säkerhet i vardagen, när hälso- och sjukvård, äldreomsorg, skolorna har en enorm brist på resurser. För att inte tala om de klimatförändringar och naturkatastrofer som hotar hela mänskligheten. Viktiga metaller och annat av jordklotets ändliga resurser används till vår förödelse, inte vårt välmående. Krig, krigsmanövrar och upprustning, militariseringen, skapar växthusutsläpp och förödelse och sliter på de mänskliga och materiella resurser som borde användas till att lösa klimatkrisen och människors välfärd.

Vi motionärer har förståelse för att Sverige i dagens läge stärker försvar och beredskap och PRO betonar helt riktigt att sjukvård och äldreomsorg måste fungera även vid höjd beredskap. Men viktigast är Sveriges - och PROs - insats och roll för att stärka ett fredsarbete, nationellt och internationellt, och utveckla gemensam säkerhet.

Idag vet vi inte ens om det förs in kärnvapen i vårt land och vi är oroad över att Sverige inte längre talar för kärnvapenedrustning och ett kärnvapenstopp.

Vi behöver satsa på det som verkligen bygger säkerhet – klimatsatsningar, jämlikhet, en hållbar utveckling. Det kräver dialog, diplomati, nedrustning och fred. Där kan Sverige gå före och visa att ett land kan välja en annan väg än militarismens. Vi hade det ned alliansfriheten! Där behövs äldres erfarna röst nu. Där kan PRO göra sin största insats.

Vår skyldighet som folkrörelse och förbund för pensionärer är att sätta freden först!

Att-satser

1. att PRO i handlingsprogrammet lyfter kampen för fred först
2. att fredsfrågan kopplas samman med de studier/studiecirklar i klimatfrågan, som vi uppmuntrar föreningarna att hålla
3. att PRO, gärna tillsammans med ABF, tar fram ett studiematerial för det.

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

De senaste århundradenas svenska historia har präglats av fred. Inte minst har vi erfarenheter från lång tid tillbaka om hur krig utarmar ett folk. Vi har nu ett helt annat läge då vi lämnat neutraliteten till att ingå i Nato. Då är kanske behovet ännu större att vi skapar en opinion inom Sverige, inledningsvis, för att aktivt arbeta för avspänning i världen. Då kan ett samarbete med fredsbevarande organ vara på sin plats. Våra föregångare inom folkrörelserna har alltid arbetat för freden. Ett lysande exempel är Inga Thorsson. Efter pensioneringen fortsatte hon att engagera sig i freds rörelsen på internationell nivå. Hon blev ordförande för Den Stora Fredsresan, som startade 1985 och så småningom överlämnade svar rörande en mer fredlig framtid från 91 länder till FN:s generalsekreterare. Det var ett unikt folkrörelseprojekt, där Inga Thorssons kunskaper och erfarenheter från FN och som nedrustningsförhandlare var en stor tillgång. Låt henne inspirera oss PRO-are idag.

Styrelsens yttrande

Styrelsen vill tacka för en viktig motion som väcker ett betydelsefullt samtal om fred och säkerhet. Vi ser alla att omvärldsläget förändrats snabbt och att

freden i vår del av världen hotas. Detta är en fråga för PRO. Det är därför angeläget att vi diskuterar detta i vår organisation, vilket motionen också uppmanar till.

Vi påminns i dag om hur viktig freden är. Vi ser hur människor lider där kriget drar fram idag. Äldre människor far oerhört illa där våldet får fritt spelrum och där övergrepp sker i krigets skugga och den civila välfärden bryter samman. Dessa frågor väcker stort engagemang i PRO och viktiga insatser görs för att samla in pengar och förnödenheter. I förslaget till handlingsprogram föreslår styrelsen kongressen besluta att [529-530] "PRO strävar efter en fredlig värld, inte minst i Sveriges närområde." i avsnittet En orolig tid.

Precis som motionen påtalar förbrukar kriget och den militära rustningen enorma resurser, som istället hade kunnat avhjälpa fattigdom och sociala problem. Detta blir ett problem för PRO:s ambition att förbättra välfärden i Sverige. När de offentliga anslagen till militärt och civilt försvar stiger kraftigt minskar utrymmet för omsorg och sjukvård.

Styrelsen vill samtidigt komplicera den bild som motionen tecknar. Freden är eftersträvansvärd, men inte till vilket pris som helst. Vi ser hur Ukraina kämpar mot en angripare som lagt delar av landet under sig och som dagligen terroriserar den civila befolkningen med bombningar mot bostadsområden och civil infrastruktur. Fruktansvärda krigsbrott har skett på ockuperad mark. Ukrainas regering och folk vill fortsätta striden för att befria sitt land. Att tvinga Ukraina till en orättfärdig fred vore fel.

PRO vill ha fred – men också rättvisa. Att oavsett omständigheter välja freden ger auktoritära och aggressiva regimer ett påtryckningsmedel som vi inte bör ge dem. Av detta skäl föreslår styrelsen avslag på motionens första att-sats.

PRO bör inte förorda att Sverige ensidigt nedrustar så som världen och vårt närområde ser ut just nu. Styrelsen kan inte se hur det skulle förbättra säkerheten. Styrelsen menar att PRO:s roll i detta läge är att argumentera för att pensionärerna fullt ut finns med i planeringen av försvaret av Sverige. En beredskap som inte tar hänsyn till pensionärerna kommer inte att fungera. Det gäller både militära angrepp och kriser i fredstid, såsom pandemier, omfattande bränder och långa elavbrott. För att bidra till detta har PRO under det gångna året gått med i Folk och Försvar och styrelsen har beslutat om programmet Pensionärerna och beredskapen, som också överlämnats till regeringen. Att förslaget till handlingsprogram har försetts med ett avsnitt med rubriken Äldre i fredstida kriser och krig [Rad 531-551] avspeglar det läge vi befinner oss i.

Styrelsen ser positivt på att fredsfrågan finns med i den studieverksamhet som bedrivs i PRO. Det är också naturligt att knyta samman frågor om fred och säkerhet med klimatfrågorna, som redan är föremål för studier och aktiviteter runt om i PRO. Det är tyvärr uppenbart att klimatkrisen och den brist på vatten och levnadsförutsättningar som den för mer sig på många håll lägger grunden för flyktingkriser och säkerhetspolitisk instabilitet.

Med detta sagt ser inte styrelsen behovet av ett kongressbeslut i denna fråga. PRO:s distrikt och föreningar är fullt förmögna att planera och genomföra studieverksamhet på ett sätt som passar medlemmarna. Besluten i PRO bör fattas så nära medlemmarna som det är ändamålsenligt. Styrelsen föreslår avslag till den andra att-satsen.

Styrelsen vill inte avfärda behovet av ett studiematerial om fred- och klimatfrågor (och naturligtvis inte heller att ABF kan vara en värdefull partner om ett sådant ska tas fram). Kongressen bör emellertid överlämna till styrelsen att prioritera hur den nationella studieverksamheten ska utformas. Av detta skäl föreslår styrelsen avslag på den tredje att-satsen.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att anse att-sats 1 besvarad till förmån för förslag till handlingsprogram

att avslå att-sats 2 och 3

Motion 52

Motionsskrivare: PRO-Distriktet i Skåne

Rubrik

Låt inte digital teknik bli den enda kommunikationskanalen för människors behov av service

Motionstext

Digitaliseringen av samhället går i en rasande fart. För många människor innebär det både frustration och utanförskap.

Den senaste vågen i att försvåra deltagandet i samhället är företagens (inklusive banker), myndigheters (såväl statliga som kommunala, inklusive kollektiv kollektivtrafik) nedstängning eller avveckling av personlig betjäning. I alltfler sammanhang är det i stort sett omöjligt att få träffa servicepersonal av kött och blod för att uträtta sina ärenden, om det så bara är för att fråga om råd. Viss personlig service kan ges per telefon om man har tid att vänta på att komma fram i kön och/eller har förmågan att knappa sig fram på telefon för att besvara frågor om sitt ärende.

Vi är givetvis inte rabiata motståndare till att digital teknik ska kunna användas. Men vi vänder oss emot att den är på väg att tränga undan all mänsklig kontakt mellan företag, myndigheter och enskilda personer.

PRO arbetar delvis med att kräva att service av olika slag ska utformas på ett sådant sätt att alla människor få glädje av den. Men mer kan göras.

Att-satser

1. att PRO tar initiativ till en kampanj, gärna i samspel med andra pensionärsorganisationer och folkrörelser, med syfte att näringsliv och myndigheter ska bibehålla personlig betjäning för sin service.

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Styrelsens yttrande

Styrelsen delar motionens oro över att den snabba digitaliseringen riskerar att tränga undan personlig service och därmed öka exkluderingen av många äldre och andra personer som är ovana att hantera digital teknik. När banker, myndigheter, kollektivtrafik och företag minskar möjligheterna till mänsklig kontakt påverkas många äldre negativt både praktiskt och socialt.

PRO har länge lyft att digital teknik ska vara ett komplement och att förmåga att nyttja denna teknik inte ska vara ett villkor för att kunna delta i samhället. Det digitala utanförskapet är ett demokratiskt problem. PRO bedriver ett intressepolitiskt arbete inom området, vilket bland annat sker i samarbete med Begripsam för att kartlägga hur olika delar av digitaliseringen påverkar medlemmar inom PRO.

Styrelsen vill uppmana kongressen vara varsam med att binda organisationen till specifika arbetsmetoder, som exempelvis kampanjer eller organiserade aktioner på nationell nivå. Sådana initiativ måste vägas mot resurser, tajming och vilka arbets sätt som vid varje tidpunkt ger störst genomslag i det intressepolitiska arbetet. Den styrelse som kongressen utser bör få ansvar för att leda det operativa arbetet, utifrån kongressens beslut om handlingsprogram och i sakfrågor.

I det nya förslaget till handlingsprogram finns en inriktning som styrelsen anser fångar upp motionens intentioner. Där betonas att digitaliseringen ska vara inkluderande, att det måste finnas jämlika möjligheter att få stöd och alternativ, samt att personlig service ska värnas i statliga, regionala och privata verksamheter. Styrelsen bedömer att dessa skrivningar utgör en ändamålsenlig väg för PRO att långsiktigt och kraftfullt driva denna fråga och föreslår därför att motionen avslås.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att avslå motionen

Motion 53

Motionsskrivare: PRO-Distriktet i Örebro län

Rubrik

Förstärk klimatarbetet genom utbildning och dialog i PRO:s verksamhet

Motionstext

Klimatförändringarna är vår tids största utmaning, och dess konsekvenser påverkar såväl nuvarande som kommande generationer. Som Sveriges största pensionärsorganisation har PRO både möjligheten och ansvaret att bidra till en hållbar framtid. Många medlemmar efterfrågar idag ett ökat engagemang i klimat- och miljöfrågor från organisationens sida.

PRO:s verksamhet når ut till hundratusentals människor över hela landet och har därmed stor potential att påverka genom opinionsbildning, utbildning och förebildligt agerande. Ett aktivt klimatarbete stärker också organisationens relevans och framtidstro.

Genom att lyfta klimatfrågan som en naturlig del av PRO:s arbete stärker vi inte bara miljön utan även demokratin, folkhälsan och solidariteten mellan generationer. Ett aktivt engagemang i klimatfrågor kan också bidra till ny energi och sammanhållning i organisationen.

Att-satser

1. att utveckla och erbjuda utbildningar inom klimat- och hållbarhetsfrågor för medlemmar, förtroendevalda och cirkelledare.
2. att skapa fler forum och tillfällen för dialog om klimat och miljö – exempelvis temadagar, studiecirkelar, föreläsningar och medlemsdialoger.
3. att integrera klimatansvar i hela PRO:s verksamhet, inklusive resor, inköp, lokalanvändning och evenemangsplanering.
4. att tydliggöra klimatfrågans plats i PRO:s värdegrund och policydokument, samt stärka sin roll som opinionsbildare i

---

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Styrelsens yttrande

Styrelsen noterar att flera kongressmotioner lyfter klimatfrågan. Detta vittnar om ett stort engagemang i vad som tveklöst är en av vår tids allvarligaste och mest betydelsefulla frågor.

Diskussionen om PRO och klimatfrågan väcker principiella frågor som kongressen behöver förhålla sig till. Styrelsen har valt att i ett gemensamt svar på flera motioner diskutera dessa frågor. Det handlar om motionerna 53, 54 och 55.

Precis som flera motioner framhåller finns ett stort engagemang för klimatfrågan i PRO. Detta är odelat positivt. Styrelsen har i förslaget till handlingsprogram lyft fram klimatfrågan för att markera dess betydelse för vår organisation. Den finns med i förslaget till PRO:s viktigaste frågor, där det bland annat står så här [Rad 39-41] "Vi måste minska Sveriges klimatpåverkan och förbereda välfärden och våra samhällen för att motverka effekterna av klimatkrisen." Under rubriken Klimat och hållbarhet [Rad 623-658] utvecklas resonemangen. Där finns också förslag till åtaganden för minskat klimatpåverkan som gäller vår egen organisation.

Styrelsens uppfattning är att PRO tydligt bör knyta klimatfrågan till pensionärernas villkor. PRO är en organisation för pensionärer – det ger vår organisation sitt existensberättigande och trovärdighet i samhällsdebatten. PRO bör därför inte bli en organisation som driver klimatfrågor i stort. Det finns istället många andra organisationer som organiserar människor utifrån ett intresse för klimat- och hållbarhetsfrågor.

Med det sagt är det inte svårt att se kopplingen mellan pensionärerna och klimatfrågorna. Klimatkrisen hotar att leda till ökad spridning av sjukdomar och fler extrema väderhändelser i Sverige, vilket hotar äldre som riskerar att fara illa av sjukdomar, extrem värme och översvämningar. Vårt gemensamma pensionskapital kan investeras både för att påskynda klimatomställningen, men också för att motverka den. PRO behöver se över hur klimatpåverkan kan minskas i vår egen verksamhet. Här finns uppgifter för PRO på alla nivåer, inte minst lokalt i kommunerna. Det är när PRO kan knyta samman pensionärernas

intressen och perspektiv med klimatfrågan som organisationen får trovärdighet.

Yttrande gällande motion 53:

Styrelsen föreslår avslag på att-sats ett då kongressen inte bör fatta beslut som snarare bör beslutas av distrikt och föreningar. Där engagemanget finns bör PRO kontakta ABF och andra relevanta aktörer för att arrangera utbildningar i dessa frågor. Även PRO Folkhögskola kan spela en viktig roll. Folkhögskolan ger till exempel kursen Världen – ur ett hållbarhetsperspektiv under hösten 2026.

Styrelsen ser att klimatengagemanget i PRO är påtagligt och att engagerade distrikt organiskt samarbetar med varandra i dessa frågor. Det är främst lokalt och i distrikten som temadagar, studiecirklar och föreläsningar bör bedrivas – inte nationellt. Styrelsen föreslår avslag till att-sats två, med hänvisning till distriktens verksamhet och vikten av att hushålla med den nationella organisationens begränsade resurser.

Styrelsen delar helt uppfattningen att PRO behöver se över sin egen klimatpåverkan. Det är en trovärdighetsfråga. Därför föreslår styrelsen skrivningar om detta i handlingsprogrammet [Rad 646-654] "Som en stor samhällsaktör och folkrörelse har PRO ett ansvar för att minska klimatpåverkan i vår egen verksamhet. Detta är något som löper parallellt med vårt intressepolitiska arbete i klimatfrågorna. Vi driver på för klimatvänliga och hållbara beslut på lokal, regional och nationell nivå ... (...) PRO verkar för ökad användning av kollektivtrafik, cykling och promenader där det är möjligt. Vi uppmuntrar till samåkning vid gemensamma aktiviteter och evenemang. ". Styrelsen föreslår att kongressen anser att-sats tre besvarad med hänvisning till skrivningen i förslaget till handlingsprogram.

Den fjärde att-satsen föreslås att avslås till förmån för skrivningar i förslaget till handlingsprogram. Klimatfrågan har en framskjuten roll i förslaget till handlingsprogram och det bör utgöra grunden för PRO:s arbete med dessa frågor i samhällsdebatten.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att avslå att-sats 1 och 2

att anse att-sats 3 besvarad till förmån för förslag till handlingsprogram

att avslå att-sats 4 till förmån för förslag till handlingsprogram

Motion 54

Motionsskrivare: PRO-Distriktet i Södra Älvsborg

Rubrik

Det är dags att PRO på riksplan tar stafettpinnen och bildar ett PRO nätverk för klimat och miljö.

Motionstext

I PRO:s Handlingsprogram 2022 står det "För en organisation som PRO är klimat- och miljöarbetet centralt, inte minst mot bakgrund av att kommande generation ska kunna leva ett bra liv"

Intresset för klimatfrågor ökar inom PRO och med det också viljan att utbilda och höja medvetenheten kring klimat och hållbarhet. Tillsammans kan vi påverka och åstadkomma förändringar.

I förslaget till PRO:s nya Handlingsprogram/Klimat och hållbarhet (sid 17) så nämns vikten av att PRO som en stor samhällsaktör och folkrörelse har ett ansvar för att minska klimatpåverkan i vår egen verksamhet.

Inom distriktet PRO Södra Älvsborg har vi utsett en person som har uppdraget som klimatansvarig. Vi är också delaktiga i det nätverk som bildats mellan distrikten Stockholm, Göteborg, Örebro, Östergötland och Södra Älvsborg där även Gävleborg och Västerbotten anslutit sig till. Men vi anser att klimat och miljö frågan är en så stor och viktig fråga att Riksorganisationen borde vara den som ansvarar för ett nätverk som alla distrikt är anslutna till. Det finns ett behov av att lära av varandra och utbyta erfarenheter över hela PRO organisationen.

Tillsammans är vi starka

Att-satser

1. Att Riksorganisationen tar ansvar för att vara den drivande i klimat och miljöfrågor.
2. Att Riksorganisationen startar ett nätverk/arbetsgrupp där distrikten är representerade.

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Styrelsens yttrande

Se inledningen under svar till motion 53.

Yttrande gällande motion 54.

Styrelsen ser mycket positivt på det samarbete som utvecklats mellan klimatengagerade distrikt. Det är föredömligt att denna typ av organisering sker och det har naturligtvis blivit enklare tack vare moderna kommunikationsmedel. Styrelsen vill understryka att det finns en viktig roll för PRO att spela i den nationella debatten, genom att styrelsen har att förvalta kongressens beslut inklusive handlingsprogrammet. Det rör till exempel besvarandet av remisser från regeringen och debatten om hur pensionskapital ska förvaltas. Men i hög grad är klimatfrågorna lokala och regionala. Styrelsen förordar dagens ordning, där PRO agerar lokalt, regionalt och centralt beroende på frågans karaktär. Styrelsen ser inget behov av att den nationella nivån ska vara drivande i klimat- och miljöfrågor – vem som ska vara det beror helt på den aktuella frågan. Därför föreslås avslag på den första att-satsen.

Styrelsen ser inget behov av att ta över eller organisera om det samarbete mellan engagerade distrikt som har uppstått organiskt. Istället vill styrelsen uppmana de distrikt som vill, att ansluta sig till det existerande samarbetet. Självklart finns här en resursaspekt, där det är viktigt att hushålla med PRO:s centrala resurser. Styrelsen föreslår avslag till den andra att-satsen.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att avslå motionen

Motion 55

Motionsskrivare: PRO-Distriktet i Göteborg

Rubrik

Miljö och klimatfrågor

Motionstext

Det finns ett ökande intresse för klimat och miljöfrågor inom allt fler PRO Distrikt.

Flera PRO-Distrikt har skrivit klimatkontrakt i anslutning till kommunala miljö-och klimatplaner.

Distrikt och föreningar ordnar allt fler aktiviteter kring dessa frågor.

Samverkan med olika klimatsätverk med andra klimataktiva grupper sker redan idag lokalt av PRO:are i landet.

Vi anser att detta intresse och dess drivkrafter måste/bör få ett uttryck nationellt på riksnivå inom PRO, vi har folkhögskola inom PRO som en viktig resurs.

Andra pensionärsorganisationer börjar engagera sig och stödja och koordinera dessa frågor på ett nationellt plan.

PRO kommer att bli en viktig röst för att rusta Sverige för ett klimatstarkt motståndskraftigt land i den klimatutmaningar som bevisligen är på väg att drabba oss med värmeböljor och skyfall.

Vi har en också en folkhögskola inom PRO som en viktig resurs.

Att-satser

1. att ett centralfunktion tillsätts på Riksnivå för klimat och miljö och för att stödja, uppmuntra och samverka med distriktens aktiviteter.
2. att PRO som organisation också koordinerar och samlar distriktens opinioner till att kunna offentligt uttala sig i dessa frågor i samklang med handlingsprogrammets viljeinriktning.

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Styrelsens yttrande

Se inledning under motion 53.

Yttrande gällande motion 55.

Styrelsen ser att klimatengagemanget i PRO är påtagligt och att engagerade distrikt organiskt samarbetar med varandra i dessa frågor. Styrelsen föreslår avslag till att-sats ett, med hänvisning till distriktets verksamhet och vikten av att hushålla med den nationella organisationens begränsade resurser.

Styrelsen föreslår avslag till att-sats två då PRO:s lokala, regionala och centrala nivåer har olika roller. PRO-styrelsen har att förvalta kongressens beslut inklusive handlingsprogrammet. Det innebär ett ansvar att delta i den nationella debatten och att besvara remisser i enlighet med av kongressen fattade beslut. Styrelsen ser inte att den har mandat att "koordinera och samla" distriktet i dessa eller andra frågor. Vad den centrala nivån kan göra är att inspirera och underlätta för distriktets engagemang, till exempel genom underlag till debattartiklar. Styrelsen föreslår avslag på den andra att-satsen.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att avslå motionen

Motion 56

Motionsskrivare: PRO-Distriktet i Göteborg

Rubrik

Minskad privatbilism i större städers centrala delar

Motionstext

I PRO:s handlingsprogram från 2022 står det: "För en organisation som PRO är klimat-och miljöarbetet centralt, inte minst mot bakgrund av att kommande generationer ska kunna leva ett bra liv".

Ett sätt att förbättra klimatet är att minska körandet med fossildrivna bilar. Insikten om det har vuxit särskilt i större städer där privatbilismen länge korkade igen stadskärnorna och gjorde tillvaron otrivsamt, inte minst för äldre som använder kollektivtrafiken eller är gående.

I Paris centrala delar krymptes biltrafiken, bland annat genom en minskning av antalet parkeringsplatser och införandet av bilfria gator, med lyckat resultat visar opinionsundersökningar.

Madrid har infört bilfritt område och handeln har ökat med 10 procent. I London och New York har det gjorts kraftiga trafikrestriktioner vilket har ökat både trivselt och handeln.

Här i Göteborg har efter en aktiv opinionsbildning, har stadsfullmäktiges rödgröna majoritet beslutat om att ta bort parkeringsplatserna på ett flertal centrala platser i Göteborg, som nu är en trivsamma mötesplatser för allmänheten. Ett bilfritt centrum skall också utredas. Självklart måste det bli undantag för fordon för funktionshindrade med tillstånd och taxi.

Detta handlar främst om större städer som kan definieras som de med mer än 100 000 invånare.

Att-satser

1. att kongressen beslutar att PRO skall verka för minskad privatbilism i större städers centrala delar

---

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Styrelsens yttrande

Styrelsen delar i stort motionens synpunkt. Det är angeläget att minska privatbilismen i städerna av flera skäl. Trevligare stadskärnor och minskad klimatpåverkan är sådana skäl. Det finns många goda exempel på städer i utlandet och i Sverige där fotgängarna återtagit stadens ytor vilket lett till ett uppsving för lokal handel och allmän trivsel. Motionen ger exempel på detta.

Att styrelsen föreslår avslag på motionen handlar alltså inte om sakfrågan, utan om en uppfattning om hur PRO som organisation bör fungera. Motionen beskriver en fråga som bör drivas av de PRO-föreningar, samorganisationer och distrikt som uppfattar att de berörs av detta problem. Motionen beskriver ett framgångsrikt lokalt arbete för att ändra användningen av Göteborgs innerstad. Till saken hör att lokala förhållanden är avgörande för ett framgångsrikt arbete. Detta innebär samtidigt att frågan lämpar sig mindre väl för nationella beslut.

För styrelsen framstår detta som en bra fråga att driva i kommunala pensionärsråd (som inte endast bör syssla med omsorgsfrågor, utan även strategiska stadsbyggnadsfrågor) och i lokalt intressepolitiskt arbete och opinionsbildning.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att avslå motionen

Motion 57

Motionsskrivare: PRO Örnäset, PRO-Distriktet i Norrbotten

Rubrik

Klimatanpassa äldreboenden

Motionstext

För varje år får vi allt fler sommartidningar med hög värme. För de som bor i hyreshus är riktvärdet en innertemperatur mellan 20 och 24 grader. Folkhälsomyndigheten godtar dock temperaturer upp till 26 grader i äldreboenden. De ger förslag om solskydd vid fönster, att fönster kan öppnas för vädring på ett säkert sätt, att bristfällig isolering åtgärdas, att ventilationen åtgärdas och att komfortkyla utreds. Men de ställer inte krav på det! När SMHI utfärdar varning eller meddelande om höga temperaturer, anger Folkhälsomyndigheten att särskilda boenden för äldre bör ha tillgång till svala platser. Även här måste det vara ett krav om det ska ha någon effekt.

I PRO vill vi att de gamla på äldreboenden ska ha goda levnadsvillkor. Där bör ingå att lokalerna inte har för hög inomhusvärme under sommaren. Äldre på äldreboenden ska inte behöva tolerera högre värme än de som bor i hyreshus. Folkhälsomyndighetens förslag om åtgärder behöver bli krav. När nya äldreboenden byggs anser jag att de ska ha komfortkyla. I befintliga äldreboenden måste möjligheten till komfortkyla undersökas. För att kunna vistas ute under varma eller soliga sommartidningar behöver det finnas skuggiga platser samt vindskyddade platser.

Att-satser

1. att äldreboenden ska ha möjlighet att begränsa temperaturen inomhus till högst 24 grader,
2. att folkhälsomyndighetens förslag till åtgärder blir krav,
3. att komfortkyla ska ingå i alla nybyggda äldreboenden,
4. att vid befintliga äldreboenden ska möjligheten till komfortkyla utredas,

5. att utomhusmiljön vid äldreboenden innehåller skuggiga platser och vindskyddade platser

---

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Distriktsstyrelsen för PRO Norrbotten instämmer i motionställarens problemställning när det gäller inomhusklimat på äldreboenden. Det är Miljöbalken som ligger till grund för bedömningen av inomhusklimatet i en bostad. Miljöbalken anger inte en specifik temperatur. Det är Folkhälsomyndigheten som genom allmänna råd ger en anvisning som fastighetsägare ska följa. Folkhälsomyndigheten har tagit fram en vägledning till handlingsplaner och informationsmaterial för förebyggande insatser riktat mot de grupper i samhället som har den största sårbarheten. Vägledningen är skriven för kommuner, regioner och privata aktörer som ger vård och omsorg till befolkningen och särskilt till de grupper som är sårbara för negativa hälsoeffekter av värmeböljor. Vägledningen ska ge stöd och rekommendationer till arbetet med att utveckla handlingsplaner för att förebygga och hantera negativa hälsoeffekter av värmeböljor. En fastighetsägare är med stöd av Folkhälsomyndighetens allmänna råd, skyldig att utveckla handlingsplaner för att förebygga och hantera negativa hälsoeffekter av värmeböljor. Komfortkyla är ett system som används för att skapa en behaglig och jämn inomhustemperatur och luftfuktighet i en fastighet. Systemet är framför allt möjligt vid nybyggnation men inte alltid tillämpbar att komplettera med i äldre fastigheter. Därför är det viktigt att hitta tillämpbara tekniska lösningar för att få ett bra inomhusklimat och bra utomhusmiljö.

Styrelsens yttrande

Styrelsen delar motionens oro och engagemang för hur klimatförändringar påverkar äldre människor, särskilt de som bor på särskilda boenden. Värmeböljor innebär betydande hälsorisker för äldre, och det är angeläget att inomhusmiljön håller en nivå som främjar hälsa och bekvämlighet. Styrelsen instämmer i att kommuner, regioner och andra vård- och omsorgsgivare behöver ta ansvar för att förebygga värmestress och skydda sårbara individer. Motionen lyfter flera viktiga aspekter – från behovet av tydligare krav på fastighetsägare till vikten av att skapa skuggade och svala platser utomhus.

Styrelsen delar bedömningen att temperaturer som anses oacceptabla för hyresgäster inte ska förekomma i äldreboenden, och att ett förebyggande arbete vid värmeböljor ska bedrivas.

Samtidigt gör styrelsen bedömningen att motionens förslag i form av konkreta krav på temperaturgränser, krav på komfortkyla och tekniska lösningar är alltför detaljerade för att lämpa sig som kongressbeslut.

Kärnan i motionens oro och intention omhändertas i skrivningarna i styrelsens förslag till handlingsprogram bland annat under rubriken "Klimat och hållbarhet" [Rad 623-658], som bland annat lyfter att:

- äldre ska skyddas mot de ökande risker som klimatförändringarna innebär,
- huvudmännen ska säkerställa ändamålsenliga lokaler och utomhusmiljöer,
- äldreomsorgen ska präglas av god kvalitet, trygghet och säkra miljöer.

Styrelsens kommande arbete utifrån handlingsprogrammet skapar utrymme för att utveckla PRO:s krav kring äldreomsorgen.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att avslå motionen

Motion 58

Motionsskrivare: PRO City Sundsvall, PRO-Distriktet i Medelpad

Rubrik

Extrema temperaturer i äldreboenden

Motionstext

Världshälsoorganisationen har i en rapport visar att värmeböljor ökar risken för sjukdomar och ökad dödlighet. Äldre med kroniska sjukdomar, är särskilt utsatta av värmeböljor. I och med att en person åldras minskar kroppens förmåga att reglera värme, och risken för vätskebrist ökar. Därmed kan kroppens möjlighet att ta upp och bryta ner läkemedel förändras. Vilket kan leda till biverkningar, förgiftning eller minskad effekt av läkemedel hos äldre.

Det allmänna hälsotillståndet och funktionsförmågan försämras vid extrema värmeböljor främst kopplade till kroniska sjukdomar. När temperaturen ligger på 27–30 grader tre dagar i följd ökar dödligheten med 10 procent. Vid temperaturer på över 30 grader tre dagar i följd ökar dödligheten med 20 procent. *

Sommarens värmebölja visar att många äldre som bor i särskilda boenden som har alltför höga temperaturer i sina rum, och de saknar utemiljöer som balkong eller trädgård.

Inte bara de äldre påverkas av värmeböljor, även personalen påverkas på så vis att arbetstakten minskar, de får sämre uppmärksamhet och omdömen. Därmed ökar risken för personalen begår fel, vilket också påverkar de äldre på boendena och inom hemtjänsten.

Att-satser

1. Att alla boenden för äldre ska anpassas för att uppfylla de särskilda behov som äldre personer har när det gäller värmen i bostaden
2. Att all personal inom äldreomsorgen ska få utbildning för att de ska förstå hur äldre påverkas av värmeböljor och hur värme påverkan på äldre förebyggs; samt

3. Att när nya boenden för äldre planeras ska utemiljöerna anpassade till äldres behov finnas med i planeringen av boendena.

Distriktets beslut och yttrande

Avslag

Styrelsens yttrande

Frågan som motionen lyfter är angelägen och relaterar till samma grundproblem som i motion 57 om behovet av bättre klimatanpassning av äldreboenden och tryggare inomhus- och utomhusmiljöer för äldre.

Styrelsen delar motionens oro över hur värmeböljor påverkar äldre personer, särskilt de som bor i särskilda boenden. Forskning visar att extrema temperaturer innebär hälsorisker för äldre, bland annat på grund av nedsatt förmåga att reglera kroppstemperatur, ökad risk för vätskebrist och förändrad läkemedelsomsättning. Styrelsen instämmer i att värmeböljor påverkar arbetsmiljön för personal, vilket i sin tur kan påverka omsorgens kvalitet.

Den grundläggande intentionen i motionen – att äldre ska skyddas från effekterna av värmeböljor – tas omhand i förslaget till handlingsprogram under rubriken "Klimat och hållbarhet" [Rad 642-643] "Särskilda boenden måste förberedas för att kunna hålla lämplig inomhustemperatur även vid extrema temperaturer utomhus." Detta gäller även behovet av utbildning av personalen i frågor som rör hur extrem värme påverkar äldre.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att anse att-sats 1 besvarad till förmån för förslag till handlingsprogram

att avslå att-sats 2 och 3 till förmån för förslag till handlingsprogram

Motion 59

Motionsskrivare: PRO Teg, PRO-Distriktet i Västerbottens län

Rubrik

Ett miljövänligt samhälle för en bättre hälsa

Motionstext

Som konsumenter kan vi göra skillnad och påverka både lokalt och nationellt när det gäller våra inköp av dagligvaror och livsmedel. Vi behöver lära oss olika varors klimatavtryck. Som konsumenter kan vi även handla lokalt.

Utbildningsinsatser bör skapas för att öka kunskapen om att bli mer klimatsmart i ett miljövänligt samhälle.

För att vi ska bli fler som arbetar för ett hållbart klimat i Sverige.

Att-satser

1. att PRO riks utbildar via videor olika steg till klimatsmarta alternativ.
2. att PRO riks ser över medlemsförmåner utifrån klimatsmart tänkande.
3. att PRO riks inför upphandlingar beaktar miljövänliga alternativ.

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Styrelsens yttrande

Motionen lyfter klimatfrågans stora betydelse och föreslår att PRO ska stärka sitt miljö- och klimatarbete genom både utbildningsinsatser och miljömedvetna val. Mer specifikt föreslår motionen att PRO ska ta fram videor för att utbilda medlemmarna i klimatfrågan samt arbeta klimatsmart vid framtagande av medlemsförmåner och ställa tydligare klimatkrav vid upphandlingar.

Styrelsen instämmer i att klimatfrågan är en av vår tids mest avgörande samhällsutmaningar. PRO lyfter också klimatfrågan i styrelsens förslag till

handlingsprogram [Rad 646-647] "Som en stor samhällsaktör och folkrörelse har PRO ett ansvar för att minska 646 klimatpåverkan i vår egen verksamhet."

Styrelsen bedömer däremot att motionens förslag om att ta fram specifika videor inte lämpar sig för kongressbeslut. Sådana beslut riskerar att låsa organisationen vid en bestämd metod i stället för att möjliggöra ett flexibelt och ändamålsenligt arbetssätt. PRO erbjuder redan studiematerial som stödjer medlemmar och föreningar att diskutera klimatfrågan, bland annat "En studiecirkel om klimatet för vetgiriga", som ger ett lättillgängligt underlag för samtal om klimatförändringar och konsumenters möjlighet att påverka.

När det gäller medlemsförmåner och upphandlingar hanterar PRO redan i dag klimat- och hållbarhetsperspektiv inom ramen för ordinarie arbete. Vid utveckling av medlemsförmåner beaktar PRO hållbarhet, till exempel genom användning av återvunnet material i profilprodukter, fler digitala handledningar och möjlighet till print-on-demand i stället för stora tryckupplagor. I upphandlingar följer PRO sin policy för upphandling och inköp, där hållbarhet och miljöhänsyn ingår där det är relevant.

Styrelsen föreslår att första att-satsen därmed avslås och att andra och tredje anses besvarade.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att avslå att-sats 1

att anse att-sats 2 och 3 besvarad

Motion 60

Motionsskrivare: PRO Global, PRO-Distriktet i Stockholms län

Rubrik

Stärka äldres mänskliga rättigheter

Motionstext

Äldre har samma mänskliga rättigheter som alla andra, men ofta har de inte gett det skydd och stöd som en äldre människa borde ha rätt till enligt de internationella fördrag Sverige anslutit sig till. Respekt, skydd och frihet för den äldre människan är i rådande konventioner fragmenterat med flera luckor och andra brister och behöver förstärkas. Ett sammanhållet och tydligt normerande globalt regelverk, som en bindande äldrekonvention, anger riktning och ramar för staters ansvar och nationellt agerande. Den skulle synliggöra och stärka äldres villkor i samhället, vilket behövs i alla länder, inte minst i Sverige.

Nedvärderande och diskriminerande attityder mot äldre, såsom ålderism, förekommer i hela världen men är särskilt utbredd i Sverige, enligt World Values Survey. Ålderismen slår igenom överallt i samhället, på arbetsmarknaden, i media, i den allmänna kommersen och även i välfärden. WHO:s program omfattar åtgärdsförslag för att bekämpa ålderismen och främja hälsosamt åldrande.

Sverige borde alltså ta krafttag för att stärka äldres rättigheter och motverka rådande ålderism, men regeringen är fortfarande negativ till en äldrekonvention, och rättighetsperspektiv saknas för det mesta i lagstiftningen och åtgärder mot ålderismen har stannat vid retorik.

FN har sedan 2012 arbetat på att närmare ta reda på vad äldre behöver och vilka rättigheter som skulle behöva förtydligas och stärkas för att ge gott skydd och stöd. Med det underlaget beslutade FN:s Råd för mänskliga rättigheter i våras att ta fram ett samlat och juridiskt bindande instrument, en konvention, som sedan kommer att gälla för alla stater som ansluter sig. Det kan ta flera år, men det är viktigt att Sverige bidrar i det arbetet och bjuder in civilsamhället.

PRO har en viktig uppgift i att tillsammans med andra organisationer i civilsamhället göra allmänheten uppmärksam och driva på Sveriges regering

att bidra konstruktivt för en äldrekonvention och för att motverka ålderism. Att verka för en äldrekonvention och tackla ålderismen går hand i hand.

Att-satser

1. att verka för att Sverige aktivt bidrar till den FNs arbetsgrupp som från 2026 ska ta fram ett förslag till ett internationellt bindande instrument om äldres mänskliga rättigheter, en äldrekonvention;
2. att PRO kräver att Sverige tar fram en handlingsplan för att motverka ålderism utifrån WHO:s rekommendationer med direktiv till myndigheter liksom regioner och kommuner;
3. att PRO aktivt stöder framtagandet av en äldrekonvention som medlem eller partner i Nordiska Samarbetskommittén, Age Platform Europe och Help Age International;
4. att PRO utvecklar ett systematiskt samarbete inom organisationen och mellan andra aktörer i det svenska civilsamhället för en äldrekonvention och för WHO:s program mot ålderism och för ett gott åldrande.

Distriktets beslut och yttrande

Bifall

Motionen belyser behovet av att stärka äldres rättigheter och motverka ålderism, vilket är grundläggande frågor för PRO som riksorganisation. Distriktsstyrelsen håller med om att det är viktigt att PRO hela tiden utvecklar sin roll som kravställare på regeringen och som opinionsbildare.

Motionen betonar även att äldres andel av befolkningen bör speglas i representation av beslutsfattare i olika politiska församlingar.

Distriktsstyrelsen håller med om att det är en viktig demokratisk fråga som bidrar till att säkerställa att äldres röster hörs och beaktas vid politiska beslut.

En äldrekonvention som på global nivå skyddar äldres rättigheter är under utarbetande i FN. Sverige med den svenska regeringen såväl som genom CSO-samverkan bör delta i utformandet av en FN-konvention som tillvaratar äldres rättigheter. Målet är att Sverige i framtiden ska kunna ratificera äldrekonventionen. Det skulle innebära att äldreperspektivet ges en självklar plats och alltid tas i beaktande vid beslut på nationell, regional och lokal nivå.

Styrelsens yttrande

Styrelsen delar motionens uppfattning om vikten av en FN-konvention om äldres mänskliga rättigheter. En sådan konvention kan bli ett viktigt verktyg för att främja äldres villkor, både globalt och i Sverige.

Styrelsen konstaterar att det redan existerar konventioner för att skydda barns, funktionshindrades och kvinnors rättigheter. Sverige har traditionellt bidragit till att utöka skyddet för de mänskliga rättigheterna. Precis som motionen framhåller är ålderism och åldersdiskriminering riktad mot äldre ett betydande problem även i Sverige, vilket covid-19-pandemin blev ett smärtsamt exempel på.

Den 3 april 2025 antog FN:s människorättsråd enhälligt ett historiskt beslut om att tillsätta en mellanstatlig arbetsgrupp med uppdrag att utarbeta ett utkast till en internationell, rättsligt bindande konvention om äldre personers mänskliga rättigheter. Det är ett avgörande steg efter mer än ett decennium av utredningar, konsultationer och dialog med civilsamhället inom ramen för OEWGA (Open-Ended Working Group on Ageing).

Med anledning av beslutet skickade PRO en skrivelse till regeringen med uppmaning att Sverige ska stödja processen. PRO uppmanade också regeringen att låta äldre personers levda erfarenheter i Sverige speglas i arbetet och involvera det svenska civilsamhället, inklusive pensionärsorganisationer, i utformningen av Sveriges ståndpunkter i processen. I svaret på skrivelsen från mitten av juni skriver regeringen att "Regeringen ser positivt på arbetet med att främja de mänskliga rättigheterna, inklusive äldre personers åtnjutande av de mänskliga rättigheterna. Regeringen anser inte att ett en ny konvention om äldres mänskliga rättigheter är nödvändig ur ett nationellt perspektiv." Det beskedet är otillfredsställande.

Styrelsens uppfattning är att arbetet för att en äldrekonvention kommer till stånd och att Sverige ska vara drivande i det arbetet ska fortsätta. Av detta skäl finns denna fråga med i styrelsens förslag till handlingsprogram och listan över PRO:s tio viktigaste intressepolitiska frågor under punkt ett [Rad 2-9], "Stärk pensionärernas röst i samhället". I avsnittet "PRO tar plats i världen" [Rad 659-683] utvecklas resonemanget. Därför föreslås bifall på motionens första att-sats.

Styrelsen avråder emellertid för att alltför detaljerat beskriva hur detta arbete bör bedrivas. Det är fullt möjligt att frågan ska drivas tillsammans med

nordiska och europeiska partners och tillsammans med andra civilsamhällesorganisationer. Men hur det ska gå till bör bli en fråga för styrelsen under kommande kongressperiod. Av detta skäl föreslår styrelsen avslag på motionens resterande att-satser.

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att bifalla att-sats 1 i enlighet med förslag till handlingsprogram

att avslå att-sats 2, 3 och 4 till förmån för förslag till handlingsprogram